

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม
แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา

LEARNING MANAGEMENT BASED ON SANGAHAVATTHU IV IN
THE SUBJECT OF CIVIC DUTIES OF THE 4th SECONDARY
STUDENTS, WAT SOTHONWARARAM PARIYATTITHAM SCHOOL,
GENERAL SECTION, CHACHOENGSAO

พระอำนาจ จนุทสโร (บุญเพิ่ม)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม
แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา

พระอำนาจ จนทสโร (บุญเพิ่ม)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Learning Management Based on Saṅghavatthu IV in the Subject
of Civic Duties of the 4th Secondary Students,
Wat Sothonwararam Pariyattitham School,
General Section, Chachoengsao

Phra Amnat Candasaro (Boonpurn)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Teaching Social Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย เรื่อง
“การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔
โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา” เป็นส่วนหนึ่งของการ
การศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบบัณฑิตวิทยาลัย

ประธานกรรมการ

(พระครูโสภณพุทธิศาสตร์, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(ดร.ชนันภรณ์ อารีกุล)

กรรมการ

(รศ. ดร.สมชัย ศรีนोक)

กรรมการ

(ผศ. ดร.ชวาล ศิริวัฒน์)

กรรมการ

(ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ)

คณะกรรมการควบคุมบัณฑิตวิทยาลัย

ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

ประธานกรรมการ

รศ. ดร.สมชัย ศรีนोक

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระอานาจ จนทโสโร)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ จังหวัดฉะเชิงเทรา
- ผู้วิจัย** : พระอำนาจ จนทสโร (บุญเพิ่ม)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนสังคมศึกษา)
- : ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, พธ.บ. (สังคมศึกษา), M.A. (Linguistics)
Ph.D. (Social Science)
- : รศ. ดร.สมชัย ศรีนอก, พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ), พธ.ม. (พระพุทธศาสนา),
พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ๒) เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๓๒ รูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และใช้ค่า Minimum และค่า Maximum

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การถอดบทเรียนของทีมฟุตบอลหมูป่าอคาเดมีที่ติดอยู่ถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ทั้ง ๔ กลุ่ม พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

($\mu = ๒.๗๑$, $\sigma = ๐.๓๔$)

๒. การจัดการเรียนรู้ก่อนเรียน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๒๗.๙๐$, $\sigma = ๒๗.๑๗$)

๓. การจัดการเรียนรู้หลังเรียนโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๔๙.๔๔$, $\sigma = ๒.๙๓$) และค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการเรียนการสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

Thesis Title	: Learning Management Based on Saṅgahavatthu IV in the Subject of Civic Duties of the 4 th Secondary Students, Wat Sothonwararam Pariyattitham School, General Section, Chachoengsao
Researcher	: Phra Amnat Candasaro
Degree	: Master of Buddhist Studies Program Social Studies
Thesis Supervisory Committee	: Dr.Niwes Wongsuwan, B.A. (Social Studies), M.A. (Linguistics), Ph.D. (Social Science) : Assoc.Prof. Dr.Somchai Srinok, B.A. (English), M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies)
Date of Graduation	: March 14, 2019

Abstract

The research was Learning Management Based on Saṅgahavatthu IV in the Subject of Civic Duties of the 4th Secondary School Students, Wat Sothonwararam Pariyattitham School, General Section, Chachoengsao. Then the objectives of research were. 1) To study Learning Management Based on Saṅgahavatthu IV in the Subject of Civic Duties of the 4th Secondary Students, Wat Sothonwararam Pariyattitham School, General Section, Chachoengsao. 2) To study the comparison of learning achievement according to the 4 principles of learning in the subject of the city before and after learning for the 4th Secondary Students, Phra Pariyatthamma Wat Sothon Wararam School Department of General Education Chachoengsao. The populations used in this research were for the 4th Secondary Students, Number 32 persons. The statistics used in this research were percentage, mean, standard deviation, t-test and minimum and maximum values.

The results of research were found as follows:

1. The lessons removing of the wild boar football team that is attached to the Khun Nam Nang Nang Cave for students' grade X by Overall, the average was at a moderate level ($\mu = 2.71$, $\sigma = 0.34$).
2. The overall learning management before learning, with an average value equal to ($\mu = 27.90$, $\sigma = 27.17$).

3. The post-learning management, with an average, was equal to ($\mu = 49.44, \sigma = 2.93$) and the average of post-teaching scores was significantly higher than before learning at the level of .05.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวรารามแผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทราสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ก็เนื่องด้วยได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนเอื้อเฟื้อเกื้อกูล เมตตาอนุเคราะห์ จากท่านผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยขอขอบคุณและอนุโมทนาขอบคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพรขอบคุณ ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ รองศาสตราจารย์ ดร. สมชัย ศรีนอก ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าช่วยตรวจความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธี และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยทั้งให้ข้อเสนอแนะ และให้การแนะนำตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขออนุโมทนาขอบคุณคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเครื่องมือและผู้ทรงคุณวุฒิในการให้คำแนะนำ และสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย ๑. พระครูโสภณพุทธิศาสตร์, ผศ. ดร. ประธาน ๒. ดร. ชนันภรณ์ อารีกุล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ๓. รศ. ดร. สมชัย ศรีนอก กรรมการ ๔. ผศ. ดร. ขวาล ศิริวัฒน์ กรรมการ ๕. ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ .กรรมการและเลขาธิการ

ขอกราบขอบคุณพระอาจารย์ทุกรูป และเจริญพรคณาจารย์คณะครุศาสตร์ทุกท่านตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกคน ที่ได้ให้ความรู้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการ และประสบการณ์ รวมถึงให้ความเมตตาเอื้อเฟื้อ ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา คุณความดีการทำประโยชน์ใดๆ อันเกิดจากวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณแต่มารดา บิดา ญาติกาสาโยโลหิต มิตรสหายผู้เป็นที่รัก เพื่อนสหธรรมิกร่วมชั้นเรียนทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ทั้งที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนในทุกๆเรื่องรวมทั้งผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

พระอำนาจ จันทสโร (บุญเพิ่ม)

๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญตารางภาพ	ซ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ในการวิจัย	๔
๑.๓ ขอบเขตในการวิจัย	๕
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๕
๑.๕ สมมติฐานในการวิจัย	๖
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๗
บทที่ ๒ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ ความเป็นมาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	๘
๒.๒ แนวคิดกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม	๑๔
๒.๓ ความหมายของการจัดการเรียนรู้	๓๗
๒.๔ งานวิจัยเกี่ยวกับสังคหวัตถุ ๔	๔๗
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๖
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๓
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๖๔
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๔
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๔
๓.๓ วิธีสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย	๖๔
๓.๔ วิธีการรวบรวมข้อมูล	๗๑
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๒
๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๒

	ฉ
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๔
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๔
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๔
๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๘๕
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๘๖
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๘๖
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๙๐
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๘๓
บรรณานุกรม	๙๔
ภาคผนวก	๑๐๐
ภาคผนวก ก หนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญ	๑๐๑
ภาคผนวก.ข.หนังสือติดต่อหน่วยงานราชการ เพื่อขออนุญาตทดลองเครื่องมือวิจัย (try out)	๑๐๗
ภาคผนวก ค การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือใช้ในการวิจัยของผู้เชี่ยวชาญ	๑๐๙
ภาคผนวก ง หนังสือติดต่อหน่วยงานราชการ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย	๑๓๓
ภาคผนวก จ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๓๕
ภาคผนวก ฉ แผนและเครื่องมือใช้ในการวิจัยแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน	๑๔๒
ประวัติผู้วิจัย	๑๖๑

สารบัญตาราง

ตาราง	ที่		
ตารางที่ ๒.๑		จุดเน้นทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน	๓๓
ตารางที่ ๓.๑		แบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Pre-test Post-test Design	๖๘
ตารางที่ ๔.๑		ผลการวิเคราะห์กิจกรรมภาพชุดที่ ๑ เป็นการถอดบทเรียนเรื่องทานกับภาพเหตุการณ์ ทีมฟุตบอลหมูป่าคาเดมี่ นักเรียนกลุ่มที่ ๑ (A๑)	๗๕
ตารางที่ ๔.๒		ผลการวิเคราะห์กิจกรรมภาพชุดที่ ๒ เป็นการถอดบทเรียนเรื่องปียวากับภาพเหตุการณ์ ทีมฟุตบอลหมูป่าคาเดมี่ นักเรียนกลุ่มที่ ๒ (A๒)	๗๖
ตารางที่ ๔.๓		ผลการวิเคราะห์กิจกรรมภาพชุดที่ ๓ เป็นการถอดบทเรียนเรื่องอัตถจริยากับภาพเหตุการณ์ ทีมฟุตบอลหมูป่าคาเดมี่ นักเรียนกลุ่มที่ ๓ (A๓)	๗๗
ตารางที่ ๔.๔		ผลการวิเคราะห์กิจกรรมภาพชุดที่ ๔ เป็นการถอดบทเรียนเรื่องสมานัตตากับภาพเหตุการณ์ ทีมฟุตบอลหมูป่าคาเดมี่ นักเรียนกลุ่มที่ ๔ (A๔)	๗๘
ตารางที่ ๔.๕		การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับภาพเหตุการณ์การถอดบทเรียนของทีมฟุตบอลหมูป่าคาเดมี่ที่ติดอยู่ถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๔ ทั้ง ๔ กลุ่ม แบ่งเป็นข้อละ ๕ คะแนน รวมคะแนน ๒๐ คะแนน	๗๙
ตารางที่ ๔.๖		ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบก่อนการเรียนการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ก่อนเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ (N=๓๒)	๘๐
ตารางที่ ๔.๗		ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบหลังการเรียนการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ (N=๓๒)	๘๒
ตารางที่ ๔.๘		การเปรียบเทียบวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ก่อนและหลังเรียน	๘๔

สารบัญตารางภาพ

ตารางภาพ	ที่		
ภาพที่ ๒.๑		การวัดและประเมินผลตามกลุ่มสาระการเรียนรู้	๓๑
ภาพที่ ๒.๒		การวัดผลประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้	๓๒
ภาพที่ ๒.๓		กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๓

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ในงานวิจัยฉบับนี้ ได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักในการอ้างอิง ซึ่งพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า. เช่น ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๗/๓๗. หมายความว่า ระบุถึง สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๓๗ หน้าที่ ๓๗ เป็นต้น

คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ม.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก	(ภาษาไทย)
ส.ส.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ส.นิ.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย นิทานวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทิกกนิบาต	(ภาษาไทย)
ปญจก.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สทสก.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.สุ.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย สุตตนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.เถร.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย เถรคาถา	(ภาษาไทย)
ขุ.ม.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิทเทศ	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

การจัดการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำรงในชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มาจากต่างจังหวัด นักเรียนแต่ละรูปมีพื้นฐานทางครอบครัว และพื้นฐานทางการศึกษาแตกต่างกัน การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของครอบครัวมีการอบรมมาไม่เหมือนกัน การประพฤติปฏิบัติตนยังขาดความมีวินัยในตนเองแม้นักเรียนเหล่านี้จะเป็นสมณเพศคือเพศบรรพชิต การครองตนด้วยศีลธรรมยังขาดการพัฒนาขาดการอบรมที่ดี การขัดเกลาพุทธพัสตียังต้องอาศัยสถานศึกษา อาจารย์ครูที่จะคอยอบรมสั่งสอนนักเรียนเหล่านี้ให้เป็นคนดี รู้จักการให้ รู้จักการแบ่งปัน ช่วยเหลือคนอื่น รู้จักการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน จะเห็นได้ว่าการทำกิจกรรมส่วนรวมของโรงเรียนนักเรียนเหล่านี้ยังขาดจิตอาสา ในการบำเพ็ญตนต่อสังคมเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม การที่จะให้นักเรียนเหล่านี้ออกไปสู่โลกสังคมภายนอกต้องมีการฝึกตนเอง ปฏิบัติตนให้เป็นคนดีมีคุณภาพจึงมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมด้วยหลักสังคหวัตถุ ๔ เพื่อให้ นักเรียนเหล่านี้จะได้ยืนอยู่ในสังคมได้อย่างสง่างามด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้ดำรงตนเป็นคนดีมีคุณธรรมและมีคุณภาพต่อสังคม ชุมชน ประเทศชาติและสังคมโลก

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้นำร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙ นโยบายรัฐบาล นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔ นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ของกระทรวงศึกษาธิการและบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเชื่อมโยงกับอำนาจหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และกำหนดเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับปรับปรุงตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรร)

นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้น้อมนำแนวพระราชดำริ สืบสานพระราชปณิธาน และพระบรมราโชวาทด้านการศึกษา ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มาขับเคลื่อนงานด้านการศึกษาให้เกิดเป็นรูปธรรม เพราะพระราชปณิธานของพระองค์ท่าน ถือเป็นพรอันสูงสุด และมอบเป็นนโยบาย เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานแก่หน่วยงานในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการจะดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) ภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยยึด

ยุทธศาสตร์ชาติเป็นจุดเน้นด้านการศึกษาที่จะดำเนินการ ๖ ด้าน คือ ๑) ความมั่นคง ๒) การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ๓) การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ๔) การสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางสังคม ๕) การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ๖) การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ จุดเน้นสำคัญ นโยบาย แนวทางหลัก การดำเนินงานและโครงการสำคัญของกระทรวง ศึกษาธิการได้มอบจุดเน้นเชิงนโยบาย

แนวทางการดำเนินงาน และโครงการสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการโดยยึดกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๖ ด้านเป็นหลักในการดำเนินการให้เป็นรูปธรรม ดังนี้

๑) ด้านการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลัก น้อมนำพระราชปณิธานและพระราชกระแสด้านการศึกษา พัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวประวัติศาสตร์และสถาบันพระมหากษัตริย์ พัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อความปรองดองและสมานฉันท์ เช่น กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การบริหารจัดการ การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่ชายขอบ/ชายแดน ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

๒) ด้านการผลิต พัฒนากำลังคนและสร้างความสามารถในการแข่งขัน เช่น การยกระดับมาตรฐาน พัฒนาหลักสูตร สื่อ และครูด้านภาษา ยกระดับวิชาภาษาอังกฤษรองรับ Thailand ๔.๐ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา โดยจัดทำ Echo English Vocational ซึ่งเป็น Application ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนอาชีวศึกษา และการอบรมโดย Boot Camp ตลอดจนพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ หลักสูตรภาษาอังกฤษระยะสั้น Application และสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลาย พัฒนาระบบเรียนภาษาจีน โดยหลักการเดียวกับวิชาภาษาอังกฤษ โดยปี ๒๕๖๐ จะดำเนินการเป็นกลุ่มเล็กโดยการสนับสนุนของสถานทูตสาธารณรัฐประชาชนจีน ขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา (STEM Education) เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนบุคลากรสายวิทยาศาสตร์ของประเทศ พัฒนาโรงเรียนวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนหลักสูตรพิเศษเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขัน ผลิตร่างคนรองรับ New S-Curve โดยสานพลังประชารัฐด้านการศึกษาและจัดการศึกษาทวิภาคีอีกรูปแบบหนึ่ง โดยใช้สถานการณ์จริงจากสถานประกอบการและชุมชน “ปรับโรงงาน เป็นโรงเรียน” โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนนักศึกษาได้ฝึกทักษะฝีมือควบคู่กับการฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้มีสมรรถนะที่เป็นไปตามความต้องการของสถานประกอบการ ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน เร่งรัดการพัฒนาอาจารย์ เพื่อผลิตนวัตกรรมและเทคโนโลยีรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ๑๐ อุตสาหกรรมใหม่

๓) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยกระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบดูแลระดับชั้นอนุบาล ๑ ถึงระดับชั้นอนุบาล ๓ (เด็กอายุ ๓ - ๕ ปี) และจัดทำมาตรฐานผู้เรียน ครู สถานศึกษาและผู้บริหารเพื่อประกันคุณภาพให้แก่เด็กปฐมวัยทุกสังกัด หน่วยงานอื่น อาทิ กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบดูแลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การส่งเสริม ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เรื่องคุณธรรม จริยธรรมเน้นการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในเด็ก เยาวชน และต่อยอดการสร้างชาติ ซึ่งโมเดลการสร้างชาติมีหลายทางทั้งกระบวนการลูกเสือ-เนตรนารี รวมทั้งรูปแบบโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนวิถีพุทธ และโครงการยุวทูตความดี รมรungsiให้เด็ก “เกลียดการโกง ความไม่ซื่อสัตย์” การพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอน หลักสูตรมีความยืดหยุ่น ชุมชนท้องถิ่นสามารถออกแบบหลักสูตรเองได้ ปรับปรุงหลักสูตร

โดยเพิ่ม ๓ วิชา ซึ่งอยู่ในกรอบเดิม ได้แก่ วิชาภูมิศาสตร์ ICT และ Design and Technology โดยวิชา ICT และ Design and Technology เป็นการสนับสนุนช่วยเหลือจากประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา แก้ไขปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ เน้นกิจกรรมการอ่านโดยเฉพาะการอ่านให้เด็กอนุบาลฟังและการปรับปรุงห้องสมุด เน้นการจัดการเรียนการสอน การคิดวิเคราะห์ที่ตามรูปแบบ Active Learning ในห้องเรียนปกติและกิจกรรมเสริม โดยกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เป็นกิจกรรม/วิธีการย่อย รวมทั้งการรองรับผลการทดสอบ PISA และ STEM Education ๔) ด้านการวัดและประเมินผล เป็นการวางแผนการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA) เพื่อให้ผลคะแนนสูงขึ้นการประเมินผล O - Net ในวิชาสังคมศึกษาให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้ประเมินสำหรับวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ให้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นผู้ออกข้อสอบ การออกข้อสอบวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ดำเนินการในรูปคณะกรรมการออกข้อสอบ

๕) ด้านการผลิต พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา เช่น การสรรหาครู โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มอบให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานหลักดำเนินการสรรหาครู (การผลิต รูปแบบการสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การติดตามพร้อมการพัฒนา) เปิดโอกาสให้คนเก่งมาเป็นครู ปรับเกณฑ์การประเมินวิทยฐานะครูให้เป็นการเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนเพื่อให้ครูอยู่ในห้องเรียน การพัฒนาครู การอบรมครู หลักสูตรในการอบรมครูให้มีความเชื่อมโยงกับการได้รับวิทยฐานะและการได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู โดยต้องเป็นหลักสูตรที่ได้รับการอนุมัติ/เห็นชอบ รวมทั้งการพัฒนาครูด้วยระบบ TEPE Online หน่วยดำเนินการ ให้หน่วยงานกลางในการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัย และสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

๖) ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาโดยยกระดับคุณภาพสถานศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือและพัฒนาเป็นพิเศษอย่างเร่งด่วน (ICU) รวมทั้งการดำเนินการตามแนวทาง No Child Left Behind คือ จัดทำข้อมูลเพื่อส่งต่อผู้เรียน การป้องกัน การติดตามเด็กออกกลางคันโดยชุมชน ผู้ปกครองร่วมรับผิดชอบ และคัดกรองเด็กที่มีความจำเป็นและต้องการเป็นพิเศษ การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาให้สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานและระบบเครือข่าย ด้านระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษา ด้านสื่อและองค์ความรู้ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรให้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การจัดระบบการคัดเลือกเข้าเรียนมหาวิทยาลัย (Admission) เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการใช้สิทธิ์เข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาผ่านระบบ Clearing-House การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน เช่น โครงการธนาคารชยะ โดยโรงเรียนและชุมชนร่วมคัดแยกชยะนำกลับมาใช้ประโยชน์ การสร้างจิตสำนึกการพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่น โรงเรียนตามพระราชดำริ : ต้นแบบการจัดการสิ่งแวดล้อม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยขยายผลบรรจุในหลักสูตรทุกระดับ ด้านการพัฒนาระบบและการบริหารจัดการ เช่น เรื่องกฎหมาย เตรียมความพร้อมเกี่ยวกับกฎหมายการศึกษา เพื่อรองรับร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๑๒ ฉบับ เช่น กฎหมายหลัก ได้แก่ ๑) พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ๒) พ.ร.บ. กองทุนช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ๓) พ.ร.บ. ปฏิรูปการศึกษา จัดตั้งคณะกรรมการให้

แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน กฎหมายรอง ใน พ.ร.บ. ปฏิรูปการศึกษา ได้แก่ ๔) พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ ..) ๕) พ.ร.บ. สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา ๖) พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ..) ๗) พ.ร.บ. เงินเดือน วิทยฐานะและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครู ๘) พ.ร.บ. การอุดมศึกษา ๙) พ.ร.บ. โรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ ..) ๑๐) พ.ร.บ. การศึกษาตลอดชีวิต ๑๑) พ.ร.บ. เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ๑๒) พ.ร.บ. กองทุนพัฒนาครู^๑

โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ได้จัดการเรียนการสอนไว้ทั้ง ๓ แผนก ได้แก่ แผนกบาลี แผนกนักธรรม และแผนกสามัญศึกษา ซึ่งสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ขึ้นต่อมหาเถรสมาคมใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เป็นหลักปฏิบัติและเป็นหลักพื้นฐานจริยธรรมหลักคุณธรรม และหลักศีลธรรมสากลคือการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้มอบหมายและตามบทบาทของตนเองและของสังคม คุณธรรมสากลคือความดีของจิตใจตามที่สังคมคาดหวังยึดถือศีลธรรมสากลไม่ไปทำร้ายกันความประพฤติถูกต้องตามที่วัฒนธรรมนั้น ๆ ยอมรับได้อีกทั้งยังมีปรมัตถธรรมสากลคือหลักปรัชญาและหลักวิทยาศาสตร์หรือหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นสถาบันที่มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนคนไทยทุกด้าน เช่น หลักศีลธรรมทางศาสนา พระพุทธเจ้าทรงวางหลักคำสอนการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ไว้ที่เรียกว่า “สังคหวัตถุ ๔” หมายถึง วิธีผูกใจคน ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา หลักธรรมคือสังคหวัตถุ ๔ เหล่านี้ บัณฑิตจึงถึงความใหญ่และเป็นผู้นำสรรเสริญ

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้งานศึกษาวิจัยนี้เกิดประโยชน์แก่การศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและนำข้อมูลจากการวิจัยนี้ไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาครูและนักเรียนเพื่อจัดการเรียนสอนให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลได้หรือไม่ พร้อมทั้งปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมาเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลอย่างเป็นระบบมากขึ้นนำไปสู่การพัฒนาคน การพัฒนางาน พัฒนาสถานศึกษาต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ในการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่เมืองก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา

^๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สภาพและปัญหาการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : วี.ที.ซี, ๒๕๔๕), หน้า ๘.

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตการวิจัย

๑.๓.๑.๑ ขอบเขตด้านเอกสาร เอกสารที่ศึกษาในการวิจัย มีดังนี้

๑) ปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาตร จตุกกนิบาต

๒) ทุตติภูมิ ได้แก่ ตำรา หนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสาระการเรียนรู้ หน้าที่พลเมืองของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ หน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

๑.๓.๑.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาสาระการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมือง และหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้า การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมืองซึ่งประกอบด้วย ๑) ทาน การให้แบ่งปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่น ๒) ปิยวาจา การเจรจาด้วยวาจาที่อ่อนหวาน ๓) อัตถจริยาการประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ๔) สมานัตตตา ความเป็นคนมีตนเสมอไม่ถือตัว^๒

๑.๓.๑.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด ๓๒ รูป

๑.๓.๑.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ ใช้เวลาทดสอบ ๑ คาบต่อสัปดาห์ รวม ๖ สัปดาห์

๑.๓.๑.๕ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา สมานัตตตา ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา

๑.๓.๑.๖ ตัวแปรตาม ได้แก่

๑) ผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ นักเรียนที่มีผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมืองกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช ๒๕๕๑ มี

^๒ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), ศึกษาฝึกฝนพัฒนาตนให้สูงสุด. ขุดธรรมะประยุกต์ สำหรับคนทำงาน ลำดับที่, (กรุงเทพมหานคร อมรินทร์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๑๐ - ๑๑๒.

ผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ในวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ แตกต่างกันหรือไม่

๑.๔.๒ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช ๒๕๕๑ มีผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ในวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ นักเรียนที่มีผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช ๒๕๕๑ มีผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๑.๕.๒ นักเรียนที่มีผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช ๒๕๕๑ มีผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการเรียนรู้หลักสังคหวัตถุ ๔ หมายถึง องค์ความรู้ที่จักได้จากกระบวนการที่บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การพัฒนาความคิดและความสามารถโดยอาศัยประสบการณ์ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม และเป็นหลักธรรมเครื่องสั่งเคราะห่ต่อกันเป็นธรรมสำหรับยึดเหนี่ยวน้ำใจของกันและกันช่วยประสานความสามัคคีระหว่างกันของคนในสังคมมิให้เกิดความแตกแยกซึ่งธรรมนี้เป็นที่ตั้งแห่งความสงเคราะห์ช่วยเหลือหรือผูกใจคนซึ่งประกอบด้วย

ทาน หมายถึง องค์ความรู้ที่จักได้จากการให้แบ่งปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยวัตถุสิ่งของ

ปิยวาจา หมายถึง องค์ความรู้ที่จักได้จากการเจรจาด้วยวาจาที่อ่อนหวาน พูดแต่คำที่เป็นประโยชน์ คำสุภาพเหมือนกับคนรักญาติมิตรพูดต่อกันผู้รู้จักพูดให้ถูกกาลเทศะ

อัตถจริยา หมายถึง องค์ความรู้ที่จักได้จาก ประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นเป็นการช่วยเหลือในกิจธุระของผู้อื่นที่หากคนเดียวไม่ไหวเมื่อตนรู้เห็นเข้าก็ไม่นิ่งดูตายรีบเข้าไปช่วยเหลือ รวมถึงการช่วยบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ทางสังคม

สมานัตตตา หมายถึง องค์ความรู้ที่จักได้จากความเป็นคนมีตนเสมอไม่ถือตัวเป็นผู้รู้จักการวางตัวได้ถูกต้องต่อสถานที่ บุคคลและสังคมนั้น ๆ วางตัวได้เสมอต้นเสมอปลาย

วิชาหน้าที่พลเมือง หมายถึง รายวิชาที่ผู้คนไทยหรือพลเมืองของแต่ละประเทศย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของประเศศนั้น บุคคลต่างสัญชาติที่เข้าไปอยู่อาศัยซึ่งเรียกว่าคนต่างด้าว ไม่มีสิทธิเท่าเทียมกับพลเมือง และมีหน้าที่แตกต่างออกไป เช่น อาจมีหน้าที่เสียภาษี หรือ

ค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นตามที่กฎหมายของแต่ละประเทศบัญญัติไว้สิทธิและหน้าที่เป็นสิ่งที่คู่กันเมื่อมีสิทธิก็ต้องมีหน้าที่^๓

โรงเรียนพระปริยัติธรรม หมายถึง โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวรารามที่วัดจัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่ผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาซึ่งเป็นการจัดตั้งขึ้นเนื่องมาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาและบาลีสามัญศึกษาของมหาเถรทั้ง ๒ แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย^๔

แผนกสามัญศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติอันเกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งอาจวัดได้จากการทดสอบผลของคะแนนระหว่างภาคเรียนหรือหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยการทดสอบหรือวิธีการอื่น ๆ นอกจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะบอกคุณภาพของผู้เรียนแล้วยังแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของหลักสูตร คุณภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนความรู้ความสามารถของครูผู้สอนและผู้บริหารอีกด้วย ความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้รับจากกิจกรรมการ

นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่เรียนตามหลักสูตรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงความหมายและความสำคัญของสังคหวัตถุ ๔

๑.๗.๒ ทำให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชานำที่พลเมือง ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

๑.๗.๓ ทำให้ทราบถึงการนำเสนอผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชานำที่พลเมือง ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา

^๓ หนังสือเรียน, **วิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม**, กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, หน้า คำนำ.

^๔ กองพุทธศาสนาศึกษา, **คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๕), หน้า ๔๓๔.

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหะวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามหัวข้อต่อไปนี้

๒.๑ ความเป็นมาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๒.๒ แนวคิดกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม

๒.๓ ความหมายของการจัดการเรียนรู้

๒.๔ งานวิจัยเกี่ยวกับสังคหะวัตถุ ๔

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยในประเทศ

๒.๕.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ ความเป็นมาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๒.๑.๑ ประวัติและความเป็นมา

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเนื่องมาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาและบาลีวิสามัญศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง ๒ แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ พ. ศ. ๒๔๓๒ และ พ. ศ. ๒๔๘๙ ตามลำดับ ต่อมามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้จัดแผนกมัธยมศึกษาขึ้น เรียกว่า “โรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา” เมื่อโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาได้แพร่หลายออกไป ทางคณะสงฆ์โดยองค์การศึกษา จึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียนประเภทนี้ว่า “โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำหรับนักเรียน” โดยสังฆมนตรี จากนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้ออกเป็นระเบียบกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่ปี พ. ศ. ๒๕๐๐ ต่อมาปี พ. ศ. ๒๕๐๗ ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีขึ้นใหม่ เรียกว่า “ บาลีศึกษาสามัญและปริยัติศึกษา” พร้อมทั้งยกเลิกระเบียบสังฆมนตรีว่าด้วยการศึกษาของโรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำหรับนักเรียน ต่อมาพิจารณาเห็นว่า การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก จึงเห็นควรให้มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้น เพื่อให้ผู้ศึกษาได้บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป จึงได้มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๑๔ รongรับ และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติ

ธรรม แผนกสามัญศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๕ ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.๒๕๓๕ กำหนดว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นในวัด หรือที่ธรณีสงฆ์หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจะจัดตั้งขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ และด้วยความเห็นชอบของประธานสภาการศึกษาสงฆ์ โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวง ศึกษาธิการโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (เดิมกรมการศาสนา) จะให้การสนับสนุนเป็นเงินอุดหนุนตามกำลังงบประมาณ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากำหนด

ดังนั้น โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาดูแบบแก่เยาวชนชายที่เข้าไปบวชในพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักสูตรการสอนแห่งพระพุทธศาสนา เป็นหลักสูตรการอบรมเพื่อให้ผู้ได้รับการอบรมมีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม สมกับที่ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา ปัจจุบันมีการศึกษาสงฆ์มีอยู่ ๓ แผนก ได้แก่ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา แผนกธรรม และแผนกบาลีนั้นเป็นการจัดการศึกษาเฉพาะด้าน หลักสูตรการสอนในพระพุทธศาสนาแล้ว ๆ ไม่มีวิชาสามัญศึกษาเข้าไปปะปน ส่วนแผนกสามัญศึกษานั้นเป็นการจัดการศึกษาที่ผสมผสานกันทั้งหลักสูตรแผนกธรรม แผนกบาลี และหลักสูตรสามัญศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเข้าด้วยกัน แต่หลักสูตรแผนกธรรม - บาลีไม่เข้มข้นมากนัก แต่ก็ยังมีเนื้อหา มากกว่าวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจึงเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับเยาวชนยุคปัจจุบัน เพราะสามารถบูรณาการนำเอาการศึกษาสงฆ์ทั้ง ๓ แผนกมาหลอมเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งเป็นการศึกษาแผนกเดียวที่ทุกคนยอมรับว่า เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์ตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

สรุปได้ว่า ปัจจุบันโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกองพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั่วประเทศมีทั้งหมด ๔๐๘ โรงเรียน แบ่งออกเป็น ๔ ภาค ในแต่ละภาคจะสังกัดกลุ่มต่าง ๆ แบ่งออกเป็น ๑๔ กลุ่ม ดังนี้

๑. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑
๒. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๒
๓. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๓
๔. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๔
๕. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๕
๖. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๖
๗. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๗
๘. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๘
๙. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๙
๑๐. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๐
๑๑. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๑
๑๒. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๒

๑๓. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๓

๑๔. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๔

๒.๑.๑ โรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่มที่ ๑๒ มีทั้งหมด ๑๓ โรงเรียน ดังนี้

๑. โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

๒. โรงเรียนวัดปิตุลาธิราชรังสฤษฎ์ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

๓. โรงเรียนวิจิตรธรรมวิทยา วัดเกตสุโมสร ตำบลบางขนาด อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

๔. โรงเรียนพระปริยัติธรรมอุดมธานี ตำบลบางใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

๕. โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดทุ่งเหียง ตำบลหมอนนาง อำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรี

๖. โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดเนินบุญยาราม ตำบลทุ่งสุขลา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

๗. โรงเรียนพระปริยัติธรรมมงคลวิทยา วัดมงคลสามัคคีธัมมโทย ตำบลเพ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

๘. โรงเรียนพระปริยัติธรรมอำนวยการวิทยา วัดโสภณวราราม ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

๙. โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ ตำบลสำนักท้อน อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

๑๐. โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดอ่างแก้ว ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

๑๑. โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดแจ้ง ตำบลประจันตคาม อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี

๑๒. โรงเรียนพระปริยัติธรรมปัจฉิมเขตวิทยา วัดตาพระยา อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

๑๓. โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณมงคล ตำบลหนองเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดตราด^๑

๒.๑.๒ การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่จัดการศึกษาให้สำหรับพระภิกษุสามเณร กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานหลักที่กำกับดูแลโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงได้จัดทำ แนวทางการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการใช้หลักสูตรโรงเรียนขั้นพื้นฐาน และการบริหารหลักสูตรให้กับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาโดยให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๑ วิสัยทัศน์

^๑ กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, ทำเนียบข้อมูลทั่วไปโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๒, (สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, ๒๕๖๐), หน้า ๑-๕.

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นศาสนทายาทที่ดีมีภูมิปัญญาทางพุทธธรรม เป็นผู้นำทางศาสนธรรม ศาสนพิธี มีจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันชาติพระพุทธรูปศาสนา และพระมหากษัตริย์

๒ หลักการ

หลักสูตรแกนกลางโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีหลักการสำคัญ ดังนี้

- (๑) เป็นหลักสูตรเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้เป็นศาสนทายาทที่ดี
- (๒) เป็นหลักสูตรเพื่อพระภิกษุสามเณรได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
- (๓) เป็นหลักสูตรที่สนองการกระจายอำนาจให้สถาบันพระพุทธรูปศาสนามีส่วนช่วยในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางพระพุทธรูปศาสนา
- (๔) เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
- (๕) เป็นหลักสูตรที่เน้นพระภิกษุสามเณรเป็นสำคัญ
- (๖) เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย สำหรับพระภิกษุสามเณร สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ได้

๓ จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรแกนกลางโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มุ่งพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้เป็นศาสนทายาทที่ดีต่อสถาบันชาติ พระพุทธรูปศาสนา และพระมหากษัตริย์ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย เพื่อให้เกิดกับพระภิกษุสามเณรเมื่อจบหลักสูตรโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ ดังนี้

- (๑) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ปฏิบัติตนเหมาะสมกับสมณสาธูป สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- (๒) มีความรู้ตามหลักพุทธธรรมและสากล
- (๓) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และปฏิบัติตามหลักสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน
- (๔) มีจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันชาติ พระพุทธรูปศาสนา และพระมหากษัตริย์
- (๕) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อมและมีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

๔ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มุ่งพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และมีสมรรถนะของศาสนทายาทที่สำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

- (๑) ความสามารถในการสื่อสารและการถ่ายทอด
- (๒) ความสามารถในการคิด
- (๓) ความสามารถในการแก้ปัญหา
- (๔) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับสมณสาธูป
- (๕) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับสมณสาธูป

๕ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนี้

- (๑) ศรัทธาเห็นคุณค่าในสถาบันชาติ พระพุทธรูปศาสนา และพระมหากษัตริย์

- (๒) ซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวทิตะ
- (๓) มีวินัย
- (๔) ใฝ่เรียนรู้
- (๕) อยู่อย่างเพียงพอ
- (๖) มุ่งมั่นในการทำงาน
- (๗) รักความเป็นไทย
- (๘) มีจิตสาธารณะ

๖ มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

- (๑) ภาษาไทย
- (๒) คณิตศาสตร์
- (๓) วิทยาศาสตร์
- (๔) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (๕) สุขศึกษาและพลศึกษา
- (๖) ศิลปะ
- (๗) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- (๘) ภาษาต่างประเทศ

๗. สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ใน ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน ๖๗ มาตรฐาน ดังนี้

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และดำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๑ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส ๓.๒ เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๑ เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส ๕.๑ เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผล ต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

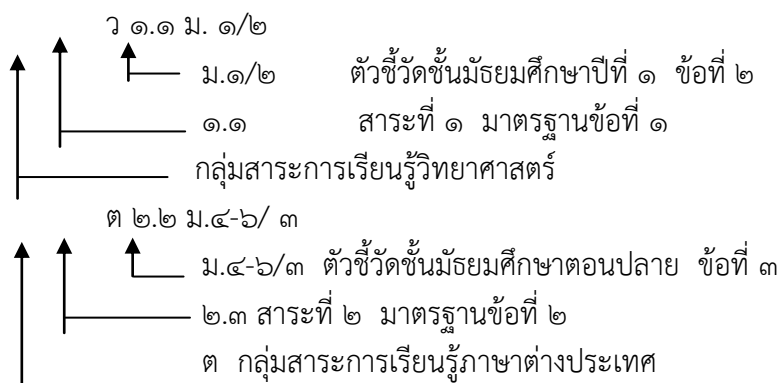
มาตรฐาน ส ๕.๒ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๘) ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ ในการกำหนด เนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อ ตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

๑. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาค บังคับ (มัธยมศึกษาปีที่ ๑ -๓)

๒. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ ๔- ๖) หลักสูตรได้มีการกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อความ เข้าใจและให้สื่อสารตรงกัน ดังนี้

๒.๒ แนวคิดกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

๒.๒.๑ ความหมายของสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ในการศึกษาเพื่อการวิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา การวัดการประเมินผลสัมฤทธิ์และจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งมีผู้ให้ไว้ที่แตกต่างกันดังนี้

สุนทร สุนันท์ชัย ได้ให้ความหมายไว้ว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่เพ่งเล็งถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับผู้อื่นและความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสิ่งแวดล้อมซึ่งความสัมพันธ์เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ครูและนักเรียนจะต้องปฏิบัติ กระทำ ผูกพัน เผชิญและแก้ปัญหาาร่วมกัน^๒

ประนอม เดชชัย ได้ให้ความหมายไว้ว่า สังคมศึกษา หมายถึง การให้การศึกษาสังคมศึกษาในโรงเรียนที่ประกอบไปด้วยเนื้อหาที่มีลักษณะบูรณาการ คือ มีเนื้อหาผสมผสานกันโดยคัดเลือกเนื้อหาจากสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ จริยศาสตร์ และปรัชญา แล้วจัดเข้าเป็นวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน^๓

จอห์น ยู ไมเคิลลิส (Jhon U. Michellis) ซึ่งเป็นนักการศึกษาทางสังคมศึกษาคนหนึ่ง ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสังคมศึกษาไว้ว่า เป็นวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับสังคมมนุษย์ เศรษฐกิจ กิจกรรมการเมืองทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อม เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและการวางแผนแนวทางสำหรับอนาคตกับผู้เรียนด้วย

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย เวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

^๒ สุนทร สุนันท์ชัย, **เทคนิคและวิธีสอนสังคมศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: สหบัณฑิต, ๒๕๑๔), หน้า ๑๔.

^๓ ประนอม เดชชัย, **เสริมทักษะการเรียนรู้การสอนวิชาสังคมศึกษา**, (เชียงใหม่: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๖), หน้า ๗-๘.

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลายเพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อมเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบมีความรู้ทักษะคุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมโดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ มี ๕ สาระดังนี้

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญการเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรมค่านิยมความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่าง สันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่ายและการบริโภคสินค้าและบริการการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพและการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบันความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีตบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆในอดีต ความเป็นมาของชาติไทยวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยแหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพแหล่งทรัพยากรและภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่าง ๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ก) มาตรฐานและตัวชี้วัด

มาตรฐานและตัวชี้วัดมีดังนี้

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธาและดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๑ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ารวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส ๓.๒ เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๑ เข้าใจความหมายความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่องตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทยวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทยมีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ข) คุณภาพของผู้เรียน

คุณภาพของผู้เรียนมีดังนี้

- ๑) มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น
- ๒) เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือรวมทั้งมีค่านิยมอันพึงประสงค์สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขรวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้
- ๓) มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทยความภูมิใจในความเป็นไทยประวัติศาสตร์ของชาติไทยยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- ๔) มีนิสัยที่ดีในการบริโภคเลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสมมีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทยและสิ่งแวดล้อมมีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม
- ๕) มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเองซึ่งนำตนเองได้และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในสังคมได้ตลอดชีวิต

ค) การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและการประเมินผลการเรียนมีดังนี้

ในการตัดสินผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอ่าน คติวิเคราะห์และเขียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละ

คนเป็นหลัก และต้องเก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในแต่ละภาคเรียน รวมทั้ง สอนซ่อมเสริมผู้เรียนให้พัฒนาจนเต็มตามศักยภาพ

๑.๑ การประเมินผลการเรียนรู้

(๑) ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ

(๒) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด

(๓) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา

(๔) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน

(๕) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

(๖) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน^๔

ง) วิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเป็นศาสตร์ที่บูรณาการที่มุ่งหวังให้เยาวชนเป็นผู้มีการศึกษาพร้อมที่จะเป็นผู้นำเป็นผู้มีส่วนร่วมและเป็นพลเมืองที่ดีต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ

๑. นำความรู้จากอดีตมาสร้างความเข้าใจนำมารดกทางวัฒนธรรมของประเทศเพื่อการตัดสินใจในการเป็นพลเมืองที่ดี

๒. นำความรู้เกี่ยวกับโลกของเรามาสร้างความเข้าใจกระบวนการก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมของมนุษย์เพื่อการตัดสินใจการดำรงชีวิตในสังคม

๓. นำความรู้เรื่องการเมืองการปกครองมาตัดสินใจในการปกครองชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติของตน

๔. นำความรู้เรื่องการผลิต การแจกจ่ายและการบริโภคสินค้าและบริการมาตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพและการอยู่ร่วมกันในสังคม

๕. นำความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของจริยธรรม มาตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติตนและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น

๖. นำวิธีการทางสังคมศาสตร์มาค้นคำตอบเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางสังคมและกำหนดแนวทางประพฤติปฏิบัติที่สร้างสรรค์ต่อส่วนรวม เยาวชนจำเป็นต้องศึกษาสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อให้เข้าใจสังคมโลกที่ซับซ้อนสามารถปกครองดูแลตนเอง รับผิดชอบ เอาใจใส่ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของโลกได้

ดังนั้น ตลอดระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานควรแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนกลุ่มการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้ใช้ความรู้ที่มีความหมายเพื่อการตัดสินใจ การสำรวจตรวจสอบและการสืบค้น การสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ และนำทางตนเองและผู้อื่น เชื่อมโยงความรู้สู่โลกแห่งความเป็นจริง ในชีวิตได้

^๔ กระทรวงศึกษาธิการ, **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.** (กรุงเทพมหานคร:คุรุสภา, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕-๔๗.

จ) จุดมุ่งหมายการปฏิรูปการศึกษา

จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างบุคคล และสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถและมีลักษณะพื้นฐาน ดังนี้ คือ เป็นผู้มีความสุขภาพและพาลามย์ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจมีความสามารถในด้านการคิด ใฝ่รู้ และแสวงหาความรู้และเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในทางวิชาการ และวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละ อดทน อดกลั้น ทำงานร่วมมือกับคนอื่นได้ รักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทั้งต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวัฒนธรรมไทยและความเหมาะสมของการศึกษาแต่ละระดับ

การปฏิรูปของกระทรวงศึกษาธิการมีแนวทางในการดำเนินงานทั้ง ๔ ด้านดังนี้

๑. การปฏิรูปสถานศึกษา
๒. การปฏิรูปครูและบุคคลทางการศึกษา
๓. การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
๔. การปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา^๕

ในการศึกษาครั้งนี้ขอเสนอรายละเอียดเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องนั้นคือการปฏิรูปหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

๑. การปฏิรูปการศึกษาเป็นการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนดังนี้

- ๑.๑ จัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีลักษณะที่พึงประสงค์ตาม

จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา

- ๑.๒ จัดประสบการณ์เตรียมความพร้อม จัดทำหลักสูตรทุกระดับและทุกประเภทภายใต้หลักการสำคัญดังนี้

- ๑) สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนทุกระดับชั้นได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

๒) การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีการฝึกการคิดอย่างเป็นระบบและเน้นการปฏิบัติมากกว่าการท่องจำเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์และการสร้างความรู้ ซึ่งเป็นพื้นฐานการเรียนรู้โลกในอนาคต

- ๓) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

- ๔) ให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาจากครอบครัวและชุมชนมาใช้เป็นส่วน

หนึ่งของการเรียนการสอนตามหลักสูตร

๕) กำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการเรียนรู้ของผู้เรียนสนับสนุนให้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถพัฒนาและเพิ่มเติมมาตรฐานขั้นพื้นฐานดังกล่าว ได้ตามความต้องการและความเหมาะสมให้องค์กรวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานของการจัดการศึกษาวิชาชีพ

๖) ให้ประชาชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการกำหนดแบบเรียนให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความต้องการของแต่ละท้องถิ่น

๑.๓ เร่งปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพครูในสถาบันการผลิตครูให้มีเนื้อหาวิชาชีพครูมากขึ้นเพื่อมุ่งเน้นคุณภาพของผู้ที่จะออกไปประกอบวิชาชีพครู

^๕ พิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ, แผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร: เดอะบุคส์, ๒๕๔๐), หน้า ถ่ายเอกสาร.

๑.๔ จัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาโดยเน้นเป็นพิเศษในด้านพื้นฐานทางภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เอรองรับการพัฒนาความรู้ และทักษะในระดับที่สูงขึ้น

๑.๕ ปฏิรูปการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

๑.๖ เร่งปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ โดยการพัฒนา รูปแบบ เทคโนโลยี นวัตกรรม การสอน ห้องสมุด และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่าง การศึกษาในระบบและนอกระบบสถานศึกษาให้สามารถจัดบริการที่สนองต่อความต้องการของ ผู้เรียนไว้อย่างกว้างขวาง

๑.๗ ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายทั้งรูปแบบและเนื้อหา ยืดหยุ่นเวลาเรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถหารายได้ระหว่างเรียน

๑.๘ เร่งรัดการจัดการเรียนการสอนประชาธิปไตยให้บังเกิดผลส่งเสริมให้ผู้สอนปฏิบัติตน อยู่ในวิถีทางประชาธิปไตย

๑.๙ ปฏิรูปการวัดผลให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดโดยเน้นพฤติกรรม การแสดงออกจริง ของผู้เรียน และใช้ผลการประเมินในการพัฒนาในการคัดเลือกผู้เรียนให้ใช้ผลการเรียน สะสมลด ความสำคัญของการสอนเพื่อโควตาในการเข้าเรียนต่อ

๑.๑๐ พัฒนาและสนับสนุนสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาทั้งในส่วนกลางและ ส่วนภูมิภาคให้เป็นเครือข่ายรองรับการกระจายอำนาจทางวิชาการ

๒. ความหมายของการจัดการกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน

กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนนับเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน เพราะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยซึ่ง เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ในทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม การที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ ค่อนข้างมีความสลับซับซ้อนและต้องมียุทธศาสตร์ประกอบหลายอย่าง จึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมการเรียน การสอนหลายรูปแบบจึงจะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์รอบด้านและเกิดการเรียนการสอนในที่สุดการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วไลพร คุณุณทัย ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่ากิจกรรมการเรียน การสอน หมายถึง สภาพการณ์ของการจัดประสบการณ์และการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดขึ้นจากความ ร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ น่าสนใจ และ ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้^๖

วาณี ภูเสถว์ ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า กระบวนการหรือ กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อทำให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ต่าง ๆ ที่ กำหนดไว้ในแผนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จควรใช้หลาย ๆ แบบ ให้

^๖ วไลพร คุณุณทัย, **หลักการสอน**, (กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๓๐), หน้า ๔๓.

ครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น ผู้สอนต้องพยายามเลือกใช้เทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อสนองจุดประสงค์ของการเรียนการสอนที่ตั้งไว้ล่วงหน้า^๗

จากความหมายดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีต่าง ๆ อย่างหลายหลายที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เกิดการพัฒนาตนและสังคม ประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติต่อไป

๓. ความสำคัญของกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน

กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนการสอน เพราะกิจกรรมทั้งของผู้เรียนและผู้สอนที่เหมาะสมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

วารี ธีระจิตร ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อการเรียนรู้ไว้หลายประการ ดังนี้

๑. กิจกรรมจะช่วยสร้างความสนใจของนักเรียน
๒. กิจกรรมจะเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
๓. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย
๔. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
๕. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
๖. กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหว
๗. กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้รู้สึกสนุกสนาน
๘. กิจกรรมจะช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
๙. กิจกรรมจะช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวาง
๑๐. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมความงอกงามและพัฒนาการของเด็ก
๑๑. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมทักษะ
๑๒. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
๑๓. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักทำงานเป็นหมู่
๑๔. กิจกรรมจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในบทเรียน
๑๕. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความซาบซึ้งถึงความงามในเรื่องต่าง ๆ

ที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า การกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจให้สอดคล้องกับวัย สติปัญญาความสามารถของผู้เรียนและเนื้อหาของบทเรียนนั้น เพื่อให้ผู้เรียนให้มีโอกาสฝึกปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้^๘

๔. จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

^๗ วาณี ภูเสถร์, การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน, (จันทบุรี: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๔๒), หน้า ๕๑.

^๘ วารี ธีระจิตร, การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐) หน้า ๔๑-๔๒.

๑. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมกัน
 ๒. เพื่อสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนทุกคน ซึ่งแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน
 ๓. เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนด้วยความเพลิดเพลินไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน
 ๔. เพื่อสนองเจตนาารมณ์ของหลักสูตร ให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและเกิดทักษะกระบวนการ
 ๕. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในการเรียน
- ดังนั้น กล่าวสรุปได้ว่า กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนผู้สอนทุกครั้ง จุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ^๔

๕. รูปแบบของกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนโดยทั่วไปแบ่งได้ ๒ รูปแบบดังนี้

๑. กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรม ผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าผู้เรียน โดยเริ่มจากเป็นผู้วางแผนการจัดการเรียนการสอนเป็นผู้นำในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนจึงมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียวผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ กิจกรรมที่ผู้สอนใช้เช่น การบรรยาย การสาธิต การเล่าเรื่อง การถามตอบ อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้สอนจะเป็นแกนกลางของการจัดกิจกรรม แต่ผู้เรียนก็ยังมีโอกาสร่วมกิจกรรมบ้างภายใต้การนำของผู้สอน
๒. กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนอย่างแท้จริง คือ เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองส่วนผู้สอนจะเป็นผู้ประสานงานให้คำแนะนำช่วยแก้ปัญหาเมื่อผู้เรียนต้องการกระตุ้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมและเป็นผู้สรุปประเด็นสำคัญ การเรียนการสอนดำเนินไปโดยการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน เช่น การอภิปราย การทำกิจกรรมกลุ่ม การทดลอง การประดิษฐ์ การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
๓. กิจกรรมที่ยึดกลุ่มผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นกิจกรรมที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มให้ปฏิบัติงานโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกให้รู้จักหน้าที่ บทบาทของตนเองในการทำงานกลุ่มฝึกการวางแผนงานการจัดระบบงานกลุ่ม และฝึกการมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นกิจกรรมที่ยึดกลุ่มผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดแบ่งไว้เป็น ๒ ลักษณะดังนี้
 - ๓.๑ กิจกรรมกลุ่มใหญ่เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนนั้นทั้งหมดมีส่วนร่วมโดยมีผู้สอนเป็นผู้แนะนำ มอบหมายงาน จำนวนผู้เรียนกลุ่มใหญ่อาจมีประมาณ ๑๕-๒๐ คน ถ้ามีสมาชิกในกลุ่มมากเกินไปโอกาสที่สมาชิกจะร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึงกันจะมีน้อยลง กิจกรรมที่อาจจัดได้เป็นกลุ่มใหญ่ เช่น การเล่นเกม การทนายปัญหา การร้องเพลง การอภิปราย การแสดงละคร เป็นต้น

^๔ กาญจนา บุญสง, **หลักการสอน**, (กรุงเทพฯ: โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติฯ สถาบันราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๔๒), หน้า ๔๑-๔๒.

๓.๒ กิจกรรมกลุ่มย่อย เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนทุกคนได้ปฏิบัติโดยทั่วกันเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมได้รับฝึกหัด ได้ฝึกทักษะได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง ขนาดของกลุ่มอาจแบ่งเป็น ๔-๕ คน ตามปริมาณงานที่กำหนด จากประสบการณ์การสอน พบว่า กลุ่มขนาด ๔ คน จะศึกษาค้นคว้าทำกิจกรรมได้ดี เพราะคนน้อย การประสานงานกันดีและกระจายงาน ความรับผิดชอบได้ดี ถ้ามีจำนวนคนมากกว่านี้ เช่น ๘ คน การประสานงานในกลุ่มจะล่าช้า ความรู้สึกรับผิดชอบในงานกลุ่มลดน้อยลง งานจะไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มย่อย เช่น การอภิปรายแบบระดมสมอง การแก้ปัญหา การทดลอง การแสดงบทบาทสมมติ การค้นคว้าทำรายงานและเสนองานในชั้นเรียน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อย ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การสอน ลักษณะเนื้อหาวิชา เวลาที่กำหนด ทักษะที่ต้องการฝึกและปริมาณความยากง่ายของงานถ้ามีจุดประสงค์ให้ทุกคนได้แสดงออก ได้ฝึกทักษะอย่างจริงจัง การแบ่งกลุ่มย่อยจะเหมาะสมผู้สอนจะสังเกตได้ทั่วถึงและชัดเจน แต่ถ้ามีจุดประสงค์ให้ข่าวสารข้อมูล แนวความคิดอย่างกว้าง ๆ และมีเวลาจำกัดการแบ่งกลุ่มใหญ่นำมาใช้ได้

๓.๓ กิจกรรมที่ยืดผู้เรียนเป็นรายบุคคลเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล มุ่งให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจของแต่ละคน ผู้เรียนจะได้พัฒนาความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ ตัวอย่างกิจกรรม เช่น การพูด การอ่าน การแต่งคำ ประพันธ์ การทดลอง การประดิษฐ์ การเล่านิทาน การรายงาน เป็นต้น กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ต้องเน้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ แก้ปัญหาเป็นต้น มีความตระหนัก มีจิตสำนึก และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และชีวิตการทำงานได้ เป็นผู้มีความสามารถแก้ปัญหาได้ดี เพื่อสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังกล่าว สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทย ในหมวด ๔ แนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นโดยสรุปว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนตามธรรมชาติได้ และเต็มตามศักยภาพ ใช้กระบวนการเรียนรู้หาความรู้มีการบูรณาการ ใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นการวัดประเมินตามสภาพจริง^{๑๐}

๓.๔ บทบาทของครูในยุคปัจจุบันครูต้องสอนหรือฝึกให้ผู้เรียนในลักษณะต่อไปนี้

- ๑) ฝึกคิด คือ สอนให้ผู้เรียนคิดเองเป็น
- ๒) ฝึกให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า ศึกษาให้ลึกซึ้งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งและมีการวิจัยค้นคว้า
- ๓) ฝึกให้ผู้เรียนบริการสังคม คือสิ่งที่เรียนจะมีคุณค่า เมื่อได้ใช้ความรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ ต่อสังคมครูเป็นภูมิปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาให้ผู้เรียนตั้งแต่ตัวเล็ก ๆ ซึ่งเป็นประชากรที่สำคัญของโลก ครูต้องเป็นตัวทวีคูณในการนำเขาเข้าสู่ระบบของการเรียนรู้ บทบาทของครูจึงเปลี่ยนไปจากผู้ให้ความรู้ ผู้บอกความรู้ (Telling) มาเป็นผู้ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการ (Process) คิดค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนแก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูจึงเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน (Teacher) มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก

^{๑๐} กาญจนา บุญส่ง, **หลักการสอน**, โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ, (กรุงเทพมหานคร :สถาบันราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๔๒), หน้า ๔๑-๔๒.

ความสะดวก (Facilitator) คือเป็นผู้เรียนประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอนให้ผู้เรียนใช้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณภาพคือดี มีปัญญาคือ เก่ง และเป็นผู้มีความสุข สุขภาพกายและจิตดีนั่นเอง

โดยสรุปคือผู้เรียนเป็นประชาชนที่ดี เก่ง มีสุข เป็นประชาชนที่มองกว้างคิดไกลมีวิสัยทัศน์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เชิดชูคุณธรรม ต้องเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ^{๑๑}

๖. ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วิธีสอนที่ใช้วิธีในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนสามารถใช้วิธีการใดก็ได้ที่เป็นวิธีสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอาจใช้วิธีการสอนใดวิธีหนึ่ง หรือหลาย ๆ วิธีในการสอนในครั้งหนึ่ง ๆ ดังเช่น วิธีการอภิปราย วิธีการค้นพบ วิธีการสืบสอบแบบแนะนำ วิธีสอนแบบสตอรี่ไลน์ วิธีสอนแบบเน้นปัญหา วิธีสอนแบบแก้ปัญหา วิธีสอนแบบเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิธีสืบสอบแบบไม่มีการแนะนำ วิธีอริยสัจสี่ กรณีศึกษา ทักษะกระบวนการ ๙ ชั้น วิธีใช้สถานการณ์จำลอง วิธีการเชื่อมโยงมโนทัศน์ วิธีสอนกลุ่มสัมพันธ์ วิธีการเรียนแบบร่วมมือ เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีตัวบ่งชี้ที่จะใช้เป็นแนวทางในการประเมินได้ว่า ได้มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือไม่ โดยประเมินจากผู้สอนเมื่อเขียนแผนการสอน และเมื่อนำแผนการสอนไปใช้ในห้องเรียน และประเมินจากผู้เรียนจากพฤติกรรมการเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นยังมีระดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด เกณฑ์ที่ใช้ประเมินคือ สังเกตว่านักเรียนมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดอย่างไรก็ตามถ้ามีนักเรียนมีส่วนร่วมสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริงจากสิ่งที่คุณเรียนต้องการรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะมีบทบาทมากที่สุด แต่ผู้สอนจะมีบทบาทน้อยลง ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้สอนมีบทบาทกำหนดหัวเรื่องกิจกรรมรวมทั้งเพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างความรู้เองในลักษณะนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจมีบทบาทเท่า ๆ กันซึ่งก็ยังคงจัดเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเช่นกัน แต่อยู่ในระดับปานกลางเพื่อให้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจึงอาจเริ่มต้นฝึกให้ผู้เรียนเริ่มมีบทบาทในการเรียนรู้จากระดับน้อยจนมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งจะทำให้ผู้สอนมีบทบาทในการสอนน้อยลงตามลำดับไปด้วยตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยพิจารณาทั้งผู้สอนและผู้เรียน มีดังต่อไปนี้

๗. บทบาทผู้สอน

๗.๑ ผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง

๗.๒ ผู้สอนให้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ (Process Skill) คือกระบวนการคิด (Thinking Process) กระบวนการกลุ่ม (Group Process) และสร้างความรู้ด้วยตนเอง

๗.๓ ผู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนคือ มีส่วนทั้งด้านปัญญา กาย อารมณ์และสังคม รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ทั้งสิ่งมีชีวิตและปฏิสัมพันธ์ กับสิ่งไม่มีชีวิต เช่น หนังสือ สถานที่ต่าง ๆ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

^{๑๑} พิมพันธ์ เดชะคุปต์, แนวคิดและแนวทางของการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง, (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑)

๗.๔ ผู้สอนสร้างบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศทางกายภาพ และจิตใจเพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข

๗.๕ ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งทักษะกระบวนการ ชีตความสามารถศักยภาพของผู้เรียนและผลผลิตจากการเรียนรู้ซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

๗.๖ ผู้สอนพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

๗.๗ ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือเป็นผู้จัดประสบการณ์รวมทั้ง สื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางสร้างความรู้ด้วยตนเอง คือผู้สอนที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกนั้น มีบทบาทดังนี้

- ๑) เป็นผู้เสนอ
- ๒) เป็นผู้สังเกต
- ๓) เป็นผู้ถาม
- ๔) เป็นผู้ให้การเสริมแรง
- ๕) เป็นผู้แนะนำ
- ๖) เป็นผู้สะท้อนความคิด
- ๗) เป็นผู้จัดบรรยากาศ
- ๘) เป็นผู้จัดระเบียบ
- ๙) เป็นผู้แนะแนว
- ๑๐) เป็นผู้ประเมิน
- ๑๑) เป็นผู้ให้คำชื่นชม
- ๑๒) เป็นผู้กำกับ

๘. บทบาทผู้เรียน

๘.๑ ผู้เรียนสร้างความรู้ (Knowledge Construction)

๘.๒ ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ (Process Skill) คือกระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่มสร้างความรู้ด้วยตนเอง

๘.๓ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction)

๘.๔ ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข

๘.๕ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้^{๑๒}

สรุปได้ว่า แนวคิดกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่จักได้จากการทำวิจัยในวิชาหน้าที่พลเมือง โดยเน้นหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ คือการให้การศึกษาสังคมศึกษาในโรงเรียนที่ประกอบด้วยเนื้อที่มีการบูรณาการ (Integrate) ซึ่งมีเนื้อหาผสมผสานกันโดยคัดเลือกเนื้อหาจากสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ จริยศาสตร์ และปรัชญา แล้วจัดเข้าเป็นวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน หรืออาจกล่าวได้ว่า วิชาสังคมศาสตร์เป็นรากฐานวิชา

^{๑๒} พิมพันธ์ เตชะคุปต์, การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน,

(กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๗-๙.

สังคมศึกษาในโรงเรียนเพราะสังคมศึกษา (Social studies) มีลักษณะวิชาเป็นสหวิชา (Interdisciplinary) หรือบูรณาการโดยคัดเลือกเนื้อหาจากส่วนวิชาต่าง ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องมีขอบข่ายครอบคลุมทุกแขนงวิชาในสาขาวิชาสังคมศาสตร์โดยมีมนโนทัศน์และหลักการที่สำคัญเป็นหลักหรือแกนกลางสำหรับนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทุกด้าน การฝึกฝนทักษะและเจตคติอันเหมาะสมเพื่อเป็นพลเมืองที่ดีมีประสิทธิภาพ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติและสร้างสรรค์ อาจกล่าวได้ว่า วัตถุประสงค์เน้นที่การนำเอาความรู้ทางสังคมศึกษาไปใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนและสังคม เนื้อหาที่นำมาต้องคัดเลือกให้เหมาะสมวัตถุประสงค์และวัยของผู้เรียน สังคมศึกษาจึงมีเนื้อหาที่ไม่ยากเกินความเข้าใจของผู้เรียน

ข) แนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง

การศึกษาของประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของเด็กไทย โดยสะท้อนจากพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง กระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้นำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการปฏิรูปครู ปฏิรูปโรงเรียน และปฏิรูประบบบริหารจัดการศึกษา ทั้งนี้ให้ประเด็นของหลักสูตรได้เน้นการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน และการบริหารจัดการ เพื่อให้คนรุ่นใหม่เกิดกระบวนการคิดอย่างมีระบบ และแก้ปัญหาอย่างเป็นเหตุเป็นผล รวมทั้งการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม การสร้างระเบียบวินัย การมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม การยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความภาคภูมิใจในการเป็นคนไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพของคนไทยในอนาคต แนวคิดดังกล่าวคือการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลก ในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ นอกจากนี้ในการจัดการศึกษาของโลก มีแนวโน้มเกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติด้านเนื้อหาและการเรียนรู้ เช่น การส่งเสริมการพัฒนาด้านทักษะการรู้เท่าทัน ทักษะชีวิต (Life Skill) การบูรณาการในลักษณะสหวิทยาการ รวมทั้งมีการเน้นวิชาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง (Citizenship Education)

ในขณะนี้มีนโยบายด้านการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในชาติได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประวัติศาสตร์ ความเป็นไทย รักชาติ ศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความปรองดองสมานฉันท์เพื่อสันติสุขสังคมไทย และกำหนดค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ เพื่อสร้างคนไทยที่เข้มแข็งนำไปสู่การสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง ดังนี้

๑. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักของชาติในปัจจุบัน
๒. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
๓. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
๔. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทางตรงและทางอ้อม
๕. รักษาวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทยอันดีงาม
๖. มีศีลธรรม รักษาความซื่อสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เคารพแม่และแบ่งปัน
๗. เข้าใจ เรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง

๘. มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่

๙. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๑๐. รู้จักดำรงตนอยู่โดยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จัดอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และขยายกิจการเมื่อมีความพร้อมโดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี

๑๑. มีความเข้าข้างทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา

๑๒. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

ข) คู่มือครู

จุดเน้นและขอบข่าย รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

จุดเน้นที่ ๑ ความเป็นไทย

๑. ลักษณะที่ดีของคนไทย (มารยาทไทย กตัญญูกตเวที เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ)

๒. ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณี (การแต่งกาย ภาษา ภูมิปัญญา ประเพณี)

จุดเน้นที่ ๒ รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

การเห็นคุณค่าและการแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

จุดเน้นที่ ๓ ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑. การดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

จุดเน้นที่ ๔ ความปรองดอง สมานฉันท์

๑. การอยู่ร่วมกันในสังคมแห่งความหลากหลาย

๒. การจัดการความขัดแย้งและสันติวิธี

จุดเน้นที่ ๕ ความมีวินัยในตนเอง

ชื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ณ) ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖

ส๓๐๒... หน้าที่พลเมือง ๑ ๒๐ ชั่วโมง / ภาค ๐.๕ หน่วยกิต

ส๓๐๒... หน้าที่พลเมือง ๒ ๒๐ ชั่วโมง / ภาค ๐.๕ หน่วยกิต

มีส่วนร่วมแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์และเผยแพร่มารยาทไทยสู่สาธารณะ ในการแสดงความคิดเห็น การสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยุกต์และเผยแพร่ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต อดทน และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ประยูกต์ และเผยแพร่พระบรมราโชวาท ในเรื่องการมีระเบียบวินัย ความสามัคคี หลักการทรงงาน ในเรื่องระเบิดจากข้างใน ไม่ติดตำรา บริการที่จุดเดียว ใช้ธรรมปราบอธรรม และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในการเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกที่ดี การใช้สิทธิและหน้าที่ การใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ ความกล้าหาญทางจริยธรรม การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาสังคมต่อสาธารณะ การติดตามและประเมินข่าวสารทางการเมืองและการรู้เท่าทันสื่อ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ประยูกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ รู้ทันข่าวสารและรู้ทันสื่อ คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ยอมรับในอัตลักษณ์และเคารพความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและพึ่งพาซึ่งกันและกันด้วยการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่แสดงกิริยาและวางาดูหมิ่นผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน มีส่วนร่วมเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ ชู้สาว ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเองโดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างค่านิยม และกระบวนการสร้างเจตคติ

เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง มีวิจารณญาณในการเลือกตั้ง และการวิพากษ์นโยบายสาธารณะ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ จัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

๑. มีส่วนร่วม แนะนำผู้อื่นให้การอนุรักษ์ และเผยแพร่มารยาทไทยสู่สาธารณะ
๒. เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยูกต์ และเผยแพร่ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย
๓. เป็นแบบอย่างและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
๔. เป็นแบบอย่าง ประยูกต์และเผยแพร่ พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๕. เป็นแบบอย่างและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

๖. ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ

๗. มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ
๘. รู้ทันข่าวและรู้ทันสื่อ
๙. คาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าบนพื้นฐานของข้อมูล
๑๐. ยอมรับในอัตลักษณ์และเคารพความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม
๑๑. เห็นคุณค่าการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน
๑๒. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด ๑๐ ผลการเรียนรู้^{๑๓}

๒.๒.๒ จุดมุ่งหมายของการวัดการประเมินผลการเรียนสังคมศึกษาการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐานสองประการ ดังนี้

พิชิต ฤทธิ์จรูญ ได้ให้ความมุ่งหมายไว้ว่าการวัดผลประเมินผลคือกระบวนการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์ให้กับ บุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์อย่างมีกฎเกณฑ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แทนปริมาณหรือคุณภาพของลักษณะที่จะวัดมีรายละเอียดดังนี้

การวัดไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพก็ใช้เครื่องมือวัด หรือวิธีการวัดเหมือนกันซึ่งเครื่องมือที่ใช้วัดผลมีทั้งเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เช่น ไม้เมตร ถ้วยตวง ตาชั่ง และเครื่องมือทางจิตวิทยา เช่น

๑. การวัดผลประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนและการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง บันทึก วิเคราะห์แปลความหมายข้อมูล แล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้อของผู้เรียนและการสอนของครู การวัดและประเมินผลกับการสอนจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กัน หากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดการเรียนการสอนก็ขาดประสิทธิภาพ การประเมินระหว่างการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อเช่นนี้เป็นการวัดและประเมินผลเพื่อการพัฒนา (Formative Assessment) ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนทุกวัน เป็นการประเมินเพื่อให้รู้จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง จึงเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาในการเก็บข้อมูล ผู้สอนต้องใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การซักถาม การระดมความคิดเห็น เพื่อให้ได้มิติข้อมูลของประเด็นที่กำหนด การใช้แฟ้มสะสมงาน การใช้ภาระงานที่เน้นการปฏิบัติการ ประเมินความรู้เดิม การให้ผู้เรียนประเมินตนเอง การให้เพื่อนประเมินเพื่อน และการใช้เกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics) ที่สำคัญที่สุดในการประเมินเพื่อพัฒนา คือการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนในลักษณะคำแนะนำที่เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ทำให้การเรียนรู้พอกพูน แก้ไขความคิดความเข้าใจเดิมที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนการให้ผู้เรียน สามารถตั้งเป้าหมายและพัฒนาตนเองได้

๒. การวัดผลประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนเป็นการสรุปผลการเรียน (Summative Assessment) ซึ่งมีหลายระดับได้แก่ เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียน จบรายวิชาเพื่อตัดสินให้คะแนนหรือให้ระดับผลการเรียนใช้รับรองความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าผ่านรายวิชาหรือไม่ ควรได้รับ

^{๑๓} กระทรวงศึกษาธิการ, หนังสือเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง, กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด, ๒๕๕๔), บทนำ.

การเลื่อนชั้นหรือไม่ หรือสามารถจบหลักสูตรหรือไม่ ในการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนที่ดีต้องให้โอกาสผู้เรียนแสดงความรู้ความสามารถด้วยวิธีการที่หลากหลายและพิจารณาบนพื้นฐานของเกณฑ์ผลการปฏิบัติมากกว่าการเปรียบเทียบระหว่างผู้เรียน การวัดประเมินแบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ดังนี้

๒.๑ การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน

เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียนในรายวิชา/กิจกรรมที่ตนสอน ในการประเมินเพื่อการพัฒนาผู้สอน ประเมินผลการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดที่กำหนดเป็นเป้าหมายในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจสอบการบ้าน การแสดงออกในการปฏิบัติผลงาน การแสดงกิริยาอาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตลอดเวลาที่จัดกิจกรรม เพื่อดูว่าบรรลุตัวชี้วัดหรือมีแนวโน้มว่าจะบรรลุตัวชี้วัดเพียงใด แล้วแก้ไขข้อบกพร่องเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

๒.๒ การวัดและประเมินผลระดับสถานศึกษา

เป็นการตรวจสอบผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายภาค/รายปี ผลการประเมินการอ่าน การคิดวิเคราะห์ แลเขียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ละกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การอนุมัติผลการเรียน การตัดสินการเลื่อนชั้นเรียน และเป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติและระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองของและชุมชน

๒.๓ การวัดและประเมินผลระดับเขตพื้นที่การศึกษา

เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการโดยประเมินคุณภาพของผู้เรียนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานซึ่งจัดทำและดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังสามารถดำเนินการได้ด้วยการตรวจสอบข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

๒.๔ การวัดและประเมินผลระดับชาติ

เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เข้ารับการประเมิน ผลการจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

ข้อมูลการประเมินในระดับต่าง ๆ ข้างต้นเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบ ทบทวน พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบดูแล

ช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนทั่วไปกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวัยและพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียนที่ปฏิเสธโรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มผู้เรียนที่พิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนได้ทันทั่วถึง อันเป็นโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียน

๒.๕ การจัดระเบียบด้วยการวัดประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา^{๑๔}

ระเบียบว่าด้วยการวัดผลประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาเป็นกรอบภาระงานและแนวปฏิบัติด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องเชื่อมโยงกับการเรียนรู้เป็นกระบวนการเดียวกัน สาระของระเบียบดังกล่าวกำหนดบนพื้นฐานของนโยบายด้านการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา หลักการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักวิชา หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องและแนวทางปฏิบัติที่สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติม อันจะสะท้อนคุณภาพและมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่จะช่วยสร้างความมั่นใจในกระบวนการดำเนินงานและสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคม ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนดว่า การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน และตัดสินว่าผู้เรียนมีความรู้ ทักษะความสามารถ คุณลักษณะอันพึงประสงค์อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดในระดับใด สามารถที่จะได้รับการเลื่อนชั้น หรือจบการศึกษาได้หรือไม่ สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยการมีสาระต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

๑. หลักการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา
๒. การตัดสินผลการเรียน
๓. การให้ระดับผลการเรียน
๔. การรายงานผลการเรียน
๕. เกณฑ์การจบการศึกษา
๖. เอกสารหลักฐานการศึกษา
๗. การเทียบโอนผลการเรียน

^{๑๔} พิชิต ฤทธิ์จรูญ, หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: เข้า ออฟ เคอร์รี่ส์, ๒๕๔๕), หน้า ๒-๖.

๒.๖ หลักการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
๒๕๕๑ เป็นกระบวนการเก็บรวบรวม ตรวจสอบ ตีความผลการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของ
ผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดของหลักสูตรนำไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้และใช้
เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินผลการเรียน สถานศึกษาต้องมีกระบวนการจัดการที่เป็นระบบเพื่อให้การ
ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ และประเมินผลการ
เรียนรู้ รวมทั้งสามารถรองรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอกตามระบบประกันคุณภาพ
การศึกษาได้ สถานศึกษาจึงควรกำหนดหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางในการ
ตัดสินใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาดังนี้

๑. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเปิด
โอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม

๒. การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการ
เรียน

๓. การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการ
เรียนรู้/ตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา และจัดให้มีการประเมินการ
อ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์รวมถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๔. การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการ
สอนต้องดำเนินการด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนได้อย่าง
รอบด้านทั้งด้านความรู้ ความคิด กระบวนการ พฤติกรรม และเจตคติ เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด
ธรรมชาติวิชาและระดับชั้นของผู้เรียน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเที่ยงตรง ยุติธรรม และเชื่อถือ

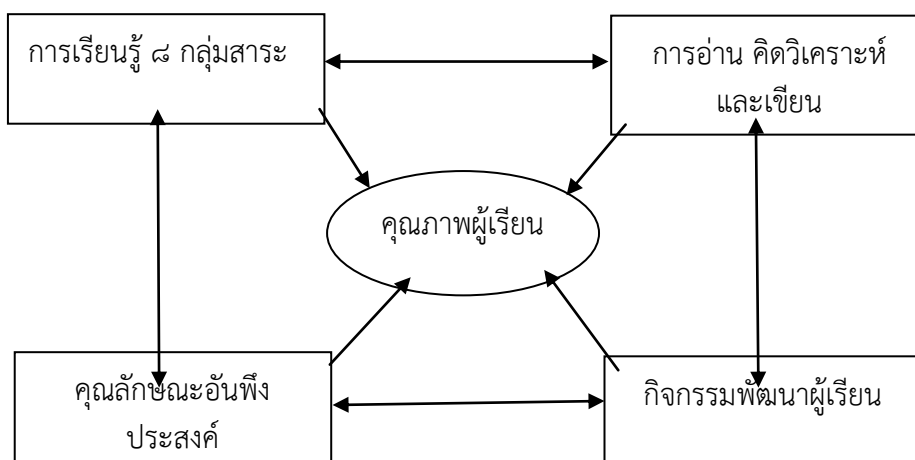
๕. การประเมินผู้เรียนพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต
พฤติกรรมการเรียนรู้ การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตาม
ความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา^{๑๕}

๖. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียนรู้

๗. ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและระหว่างรูปแบบการศึกษาต่างๆ

๘. ให้สถานศึกษาจัดทำและออกเอกสารหลักฐานการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานการ
ประเมินผลการเรียนรู้ รายงานผลการเรียน แสดงวุฒิการศึกษาและรับรองผลการเรียนของผู้เรียนซึ่งมี
องค์ประกอบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดังภาพที่ ๒.๑ การวัดและประเมินผลตามกลุ่มสาระ
การเรียนรู้

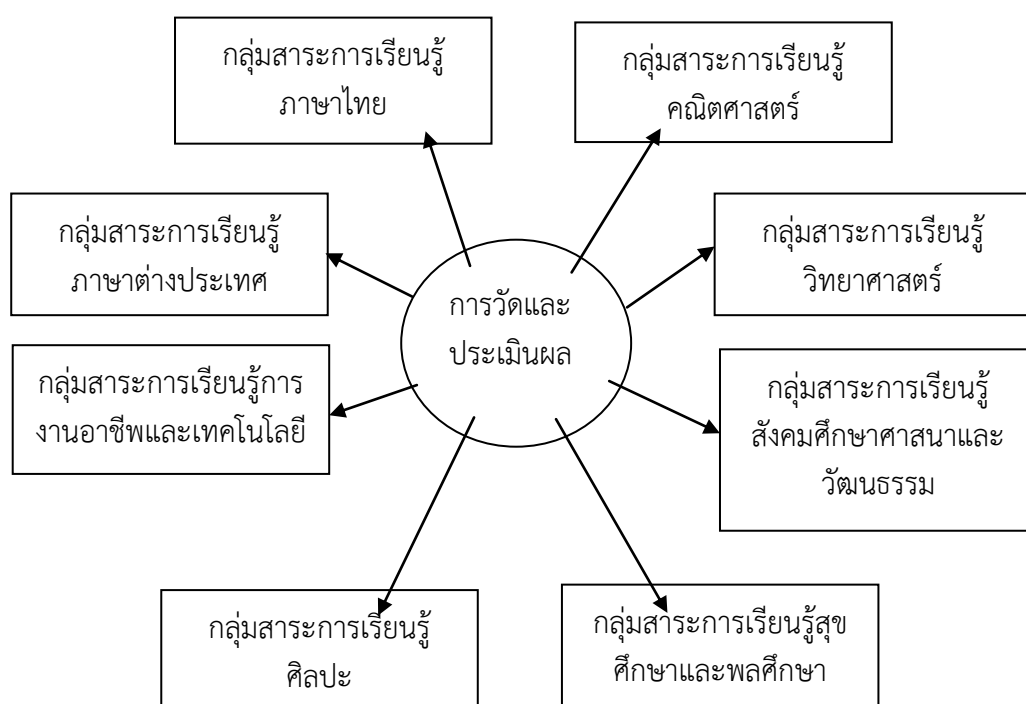
^{๑๕} สมบูรณ์ ตันยะ, การประเมินทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒-๑๕.

ที่มา: กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, หน้า ๔๒

๒.๗ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

ผู้สอนวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นรายวิชาตามตัวชี้วัดในรายวิชาพื้นฐานและตามผลการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติม ตามที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ ผู้สอนใช้วิธีการที่หลากหลายจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สะท้อนความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน โดยวัดและประเมินการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไปพร้อมกับการจัดการเรียนการสอน สังเกตพัฒนาและความประพฤติของผู้เรียน สังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม ผู้สอนควรเน้นการประเมินตามสภาพจริง เช่น การประเมินในการปฏิบัติงาน การประเมินจากโครงการ การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน ควบคู่ไปกับการทดสอบในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสมดุล ต้องให้ความสำคัญกับการประเมินระหว่างเรียนกว่าการประเมินปลายปี/ปลายภาคเรียน และใช้เป็นข้อมูลเพื่อประเมินการเลื่อนชั้นเรียนและการจบการศึกษาในระดับต่าง ๆ ซึ่งเป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังภาพที่ ๒.๒ การวัดผลประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้

ที่มา: กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, หน้า ๔๓^{๑๖}

๒.๘ แนวทางการวัดประเมินผลตามจุดเน้นคุณภาพผู้เรียน

การดำเนินการตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในการขับเคลื่อนหลักสูตร และการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๖๑) สู่การปฏิบัติในสถานศึกษานั้น ครูเป็นบุคลากรสำคัญที่สุดในการดำเนินการในระดับห้องเรียนในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน^{๑๗}

ตารางที่ ๒.๑ จุดเน้นทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน

ชั้น	ความสามารถและทักษะ	วิธีการวัดและประเมินผล		
		วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
	ทักษะการสังเกตและทักษะการจัดกลุ่ม	<p>๑. ให้ผู้เรียนสังเกตรูปภาพผลไม้ หรือสัตว์ ฯลฯ แล้วให้ผู้เรียนจัดกลุ่มรูปภาพผลไม้ หรือสัตว์ ฯลฯ พร้อมบอกเหตุผลในการจัดกลุ่ม หรือ</p> <p>๒. จัดวัสดุหรือสิ่งของให้ผู้เรียนสังเกตแล้วให้ผู้เรียนจัดกลุ่มวัสดุหรือสิ่งของพร้อมกับบอกเหตุผลในการจัดกลุ่ม โดยมีครูคอยสังเกตการณ์การจัดกลุ่มและการอธิบายเหตุผล ในการจัดกลุ่มของผู้เรียน ฯลฯ</p>	<p>- แบบทดสอบ</p> <p>- แบบบันทึกการสังเกตจัดกลุ่มและบอกเหตุผลการจัดกลุ่ม</p>	<p>ผ่าน :</p> <p>ผู้เรียนจัดกลุ่มและบอกเหตุผลได้ถูกต้องและเหมาะสม</p> <p>หมายเหตุ</p> <p>เกณฑ์การประเมินอาจจะจัดเป็นระดับคุณภาพก็ได้ ถ้าหากมีการจัดกลุ่มหรือบอกเหตุผลหลายรายการ เช่น ถ้าหากมีการสังเกตแล้วสามารถจัดกลุ่มและบอกเหตุผลได้</p> <p>๖ รายการ อาจกำหนดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้</p> <p>ระดับ ๑ จัดกลุ่มแต่บอกเหตุผลไม่ได้</p> <p>ระดับ ๒ จัดกลุ่มและบอกเหตุผลได้</p>

^{๑๖} กองพุทธศาสนศึกษา, คู่มือการปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๔), หน้า ๒๗-๔๓.

^{๑๗} กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการนำจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, (กรุงเทพฯ: บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อจท.จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๑๖.

				๑-๒ รายการ (ผ่าน)
--	--	--	--	-------------------

ที่มา: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, จุดเน้นทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน, หน้า ๑๖.

มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรมนอกจากใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณสมบัติตามมาตรฐานแล้ว ยังใช้เป็นกรอบในการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่านักเรียนมีพัฒนาการมีความสามารถและมีความสำเร็จทางการเรียนในระดับใด เพื่อนำผลมาใช้ในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในระดับชั้น ระดับเขตพื้นที่การศึกษาระดับชาติ รวมทั้งรับการประเมินจากภายนอกด้วย

เนื่องจากการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมุ่งการพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ทักษะกระบวนการคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม มุ่งให้นักเรียน เป็นผู้ลงมือปฏิบัติแสวงหาความด้วยตนเอง มีการทำโครงการ โครงงาน เป็นผู้ผลิตผลงาน รวมทั้งมีการทำงานกลุ่ม และการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ด้วย ดังนั้นการวัดผลประเมินผลการเรียนจึงกล่าวจะเน้นการประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment) อันเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ที่ดีต่อการค้นหาความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน รวมทั้งสามารถประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกิดขึ้นแก่นักเรียนอันเป็นแนวทางที่พัฒนานักเรียนได้เต็มศักยภาพเพื่อบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดการวัดและประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลายที่สอดคล้องเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้โดยการประเมินผล จากสภาพจริงและจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ผสมผสานไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการประเมินจะครอบคลุมความรู้ ทักษะ ความประพฤติ พฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงงานหรือแฟ้มสะสมงานสะท้อนการสั่งสมการเรียนรู้ของนักเรียนมาอย่างต่อเนื่อง การวัดและประเมินผลจะต้องการทำในหลายบริบท อันได้แก่ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน รวมทั้งผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการประเมินและแสดงความคิดเห็น

ในการวัดและประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เน้นความสามารถและคุณลักษณะที่แท้จริงของนักเรียน ต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น

๑. การทดสอบเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้ ความคิดความก้าวหน้าในสาระการเรียนรู้มีเครื่องมือวัดหลายแบบ เช่น แบบเลือกตอบ แบบเขียนตอบบรรยายความ แบบเติมคำสั้น ๆ แบบถูกผิด แบบจับคู่ เป็นต้น

๒. การสังเกตเป็นการประเมินพฤติกรรม อารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน ความสัมพันธ์ในระหว่างทำงานกลุ่ม ความร่วมมือในการทำงาน การวางแผน ความอดทน วิธีการแก้ปัญหา ความคล่องแคล่วในการทำงานการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ในระหว่างการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผู้สอนสามารถใช้การสังเกตได้ตลอดเวลาซึ่งอาจจะมีการสังเกตอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดเวลาและบุคคลที่จะสังเกต หรือการสังเกตได้ตลอดเวลาซึ่งอาจจะมีการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการโดยกำหนดเวลาและบุคคลที่จะสังเกต หรือการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นการสังเกตโดยทั่วไป ไม่เฉพาะเจาะจงโดยผู้สอนจัดทำเครื่องมือประกอบการสังเกต โดยการวิเคราะห์

องค์ประกอบของสิ่งที่สังเกต กำหนดเกณฑ์และร่องรอยที่จะใช้เป็นแนวทางในการสังเกตด้วยแล้ว จัดทำเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบประมาณค่า (Rating Scale) เป็นต้น

๓. การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาซักถามพูดคุย เพื่อค้นหาข้อมูลที่ไม่อาจพบเห็นอย่างชัดเจนในสิ่งที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติในการทำงานโครงการ โครงการงาน การทำงานกลุ่ม กิจวัตรประจำวันผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์อาจเป็นตัวนักเรียนเอง เพื่อนร่วมงานรวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนด้วย การสัมภาษณ์อาจทำอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดไว้ เวลาและเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างแน่นอน และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นการพูดคุยไม่เฉพาะเจาะจง ซึ่งจะทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี และได้ข้อมูลที่ชัดเจนสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยผู้สอนตั้งข้อคำถามไว้ล่วงหน้า เพื่อได้พูดคุยได้ตรงประเด็น เช่น ทำไมจึงเลือกทำงานเรื่องนี้ มีวิธีการดำเนินงานอย่างไร ได้คุณค่าอะไรจากการทำงานนี้มีความรู้สึกอย่างไรในการทำงานนี้ ผลงานมีจุดเด่นจุดด้อยอะไรบ้าง ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เป็นต้น

๔. การประเมินการภาคปฏิบัติ เป็นการประเมินการกระทำ การปฏิบัติงานเพื่อประเมินการสร้างผลงานชิ้นงานให้สำเร็จ การสาธิต การแสดงออกถึงทักษะและความสามารถของนักเรียนให้ปรากฏในงานที่ตนสร้างขึ้น การประเมินภาคปฏิบัติ จะต้องจัดทำเครื่องมือประกอบการประเมินด้วย เช่น (Scoring Rubric Rating Scale และ Checklist) เป็นต้น

๕. Scoring Rubric เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบและประเด็นที่จะประเมินเพื่ออธิบายลักษณะของคุณภาพงานหรือการกระทำเป็นระดับคุณภาพ หรือประมาณ หรือระดับความสามารถ เพื่อเป็นแนวทางในการประเมิน และเป็นข้อมูลสำคัญแก่ครูผู้สอนผู้ปกครองหรือผู้สนใจอื่น ๆ ได้ทราบว่านักเรียนรู้อะไรทำได้มากเพียงใด มีคุณภาพผลงานเป็นอย่างไร โดยผู้ประเมินให้คะแนนเป็นภาพรวมหรือจำแนกองค์ประกอบก็ได้

๖. การประเมินแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) เป็นการประเมินความสามารถในการผลิตผลงาน การบูรณาการความรู้ รวบรวมผลงาน การคัดเลือกผลงานการสะท้อนความคิดเห็นต่อผลงานรวมทั้งการประเมินผลงาน การประเมินแฟ้มสะสมผลงานจะประเมินการจัดการความคิดสร้างสรรค์หลักฐานแสดงความรู้ความสามารถในผลงานอันแสดงถึงความสัมฤทธิ์ผลศักยภาพของนักเรียนในสาระการเรียนรู้^{๑๘}

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษานั้นจำเป็นที่จะต้องให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัว ทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ครูผู้สอนสังคมศึกษาควรจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหา ตรงตามจุดประสงค์สภาพประสบการณ์จริง และส่งเสริมผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ได้รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดีของสังคมประเทศชาติและเป็นพลโลกที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น^{๑๘}

๒.๙ การวัดและการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สังคม

การวัดและการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สังคมมีนักศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

^{๑๘} นาดยา ปิรันธยานนท์, เอกสารประกอบการสอนวิชาแนวโน้มการสอนสังคมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๕๘-๖๐.

ไพศาล หวังพานิช ได้กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าสามารถวัดผลได้ ๒ แบบตามความมุ่งหมายไว้ดังนี้^{๑๙}

๑. การวัดผลด้านการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบวัดความสามารถในการปฏิบัติของทักษะของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปแบบของการกระทำจริงออกมาเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปะ พลศึกษา เทคโนโลยี การงานอาชีพ และโครงการ การวัดแบบนี้จึงต้องใช้ข้อทดสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test)

๒. การวัดผลด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถที่เกี่ยวกับเนื้อหาอันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนรวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถวัดผลได้โดยใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement Test) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนสังคม

บลูม (บุญเชิด ภิญโญนนท์พงษ์) ม.ป.ป.: อ้างอิงจาก (Bloom) ได้ทำการวิเคราะห์การสอบวิชาต่าง ๆ แล้วจำแนกความสามารถของมนุษย์แบ่งได้เป็น ๓ ลักษณะ (Taxonomy of Education) คือ ขอบเขตด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัยและด้านทักษะพิสัย การวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนสังคม ผู้วิจัยได้ใช้ขอบเขตด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องสมรรถภาพทางสติปัญญาทางการเรียนและการแก้ปัญหา บลูมและคณะได้จำแนกพฤติกรรมด้านนี้ออกเป็นสองระดับใหญ่ ๆ คือ พฤติกรรมด้านพื้นฐาน ได้แก่ พฤติกรรมด้านความรู้ พฤติกรรมขั้นสูง ได้แก่ ความสามารถต่าง ๆ ทั้งสองระดับนี้จำแนกออกเป็น ๖ ระดับ โดยเรียงระดับความซับซ้อนจากน้อยไปหามากซึ่งเป็นที่ยอมรับและเผยแพร่ทั่วไปอย่างกว้างขวางดังนี้

๑. ความรู้-ความจำ (Knowledge Memorization) หมายถึง ความสามารถระลึกเรื่องราวเฉพาะหรือเรื่องทั่วไปออกมาได้ถูกต้องแม่นยำ เช่น สามารถบ่งบอกวิธีการหรือกระบวนการหรือบ่งชี้แบบแผนโครงสร้างของเรื่องราวเฉพาะอย่างหรือทั้งระบบได้อย่างถูกต้องความรู้ขั้นนี้ขึ้นอยู่กับบุคคลได้รับรู้และจดจำเอาไว้อย่างไรก็จะระลึกเรื่องราวนั้นออกมาตามลำดับซึ่งจำแนกได้ ๓ ระดับดังนี้

๑.๑ ความรู้เฉพาะเจาะจง (Specific Knowledge) เป็นความสามารถระลึกข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรมและสัญลักษณ์ถือเป็นสมรรถภาพขั้นต่ำสุดที่จะเป็นพื้นฐานให้เกิดสมรรถภาพขั้นสูงที่จะรับรู้สิ่งที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมต่อไปซึ่งจำแนกได้ ๓ ระดับ

๑) ความรู้เกี่ยวกับศัพท์และนิยาม (Terminology) ซึ่งเป็นความสามารถในการบอกความหมายของกลุ่มคำและสัญลักษณ์ต่าง ๆ

๒) ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงเฉพาะ (Specific Fact) เป็นความสามารถในการบ่งออกเรื่องราวต่างที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ บุคคล สถานที่ วันที่ ปี ขนาด จำนวน เป็นต้น

๓) ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเฉพาะอย่าง (Way and Means of Dealing With Specific Knowledge) เป็นความสามารถที่บ่งบอกถึงวิธีการจัดระเบียบ วิธีการศึกษา ตัดสิน วิธีการ

^{๑๙} ไพศาล หวังพานิช, การวัดผลทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖), หน้า ๓๕.

วิพากษ์วิจารณ์ ตลอดจนวิธีการสืบเสาะสืบค้นความรู้ จัดลำดับเวลามาตรฐานของการตัดสินใจ ความประเภทนี้จะอยู่ระดับกลางระหว่างความรู้เฉพาะกับความรู้ทั่วไปจำแนกเป็นระดับย่อย^{๒๐}

สรุปได้ว่า การวัดผลประเมินผล เป็นการวัดผลด้านการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบวัดความสามารถในการปฏิบัติของทักษะของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปแบบของการกระทำจริงออกมาเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปะ พลศึกษา เทคโนโลยี การงานอาชีพ และโครงการ การวัดแบบนี้จึงต้องใช้ข้อทดสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test) การวัดผลด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถที่เกี่ยวกับเนื้อหาอันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถวัดผลได้

๒.๓ ความหมายของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ในทางพระพุทธศาสนาในที่นี้ผู้วิจัยได้นำหลักธรรม สังคหวัตถุ ๔ หลัจากพระองค์ได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ทรงเสวยวิมุตติสุข และใคร่ครวญอยู่เนือง ๆ อยู่ยาวนานถึง ๗ สัปดาหฺ์ด้วยกัน พระองค์จึงตัดสินใจในการที่จะนำหลักธรรมที่พระองค์ได้ตรัสรู้ นำไปโปรดเวไนยสัตว์ให้เห็นรู้จริงตามพระองค์ตามความสามารถที่เรียนรู้ของแต่ละบุคคล หรือที่เรียกว่า “ ดอกบัว ๔ เหล่า ” นั่นเอง พระองค์ทรงมีพระปรีชาที่จะนำหลักธรรมไปเผยแผ่แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย

หลักการจัดการเรียนรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าพระองค์จะมีหลักการเผยแผ่ศาสนาของพระองค์ ซึ่งพระองค์นั้นไม่เคยทรงตรัสไว้หรือแสดงไว้ในที่ไหน ๆ ว่า พระองค์จะมีหลักการสอนมากมายหลายประการ แต่พระองค์ได้ทรงทำหรือได้ทรงแสดงตัวอย่างให้ผู้ฟังนำไปปฏิบัติจับหลักเองจากปฏิบัติทาของพระองค์ นักปราชญ์ทั้งหลายได้รวบรวมเอาไว้ที่ปรากฏในหนังสือหลาย ๆ เล่ม เช่น พระองค์ทรงยึดหลักการสอนทั่วไปของพระองค์ดังต่อไปนี้

ประการที่ ๑ เกี่ยวกับเนื้อหาหรือเรื่องที่จะสอนซึ่งเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอนนี้พระองค์จะมีหลักการสอนสาวกของพระองค์ด้วยวิธีการต่าง ๆ กันแล้วแต่ทว่าผู้ที่รับหลักธรรมนั้นจะมีสติปัญญาเล็กน้อยหรือเหมาะสมกับเนื้อหาที่จะถ่ายทอดให้หรือไม่นั้น ถ้าพระองค์เห็นว่า ผู้ที่จะรับหลักธรรมนั้น ๆ เหมาะสม พระองค์ก็จะแสดงหลักธรรมให้ผู้ฟัง ซึ่งเกี่ยวกับเนื้อหาหรือเรื่องที่จะสอนนั้นพระองค์ทรงยึดหลักดังต่อไปนี้

๑. สอนจากสิ่งที่รู้เห็น เข้าใจง่ายหรือรู้อยู่แล้ว ไปยังสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจยาก หรือยังไม่รู้ไม่เห็น ไม่เข้าใจ เช่น อริยสัจทรงเริ่มสอนจากความทุกข์ ความเดือดร้อน เพราะความทุกข์ ใครๆ ก็รู้ และเคยประสบมา จากนั้นจึงนำไปหาสาเหตุ ซึ่งใคร ๆ รู้ได้ยาก เพราะลึกซึ้ง เมื่อรู้สาเหตุของทุกข์แล้ว ก็ทรงสอนทางปฏิบัติเพื่อขจัดทุกข์หรือแก้ไขมิให้ทุกข์เกิดต่อไป

^{๒๐} บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๕), หน้า ๔๕-๔๖.

๒. สอนเนื้อเรื่องให้ยากขึ้นตามลำดับขั้นและต่อเนื่องเป็นลำดับไปดังที่เรียกว่าอนุพิภกา อันหมายถึง พระธรรมเทศนาที่แสดงเนื้อหาความลุ่มลึกลงไปโดยลำดับเพื่อขัดเกลาอัธยาศัยของผู้ฟัง ให้ประณีตยิ่งขึ้นไปเป็นขั้น ๆ จนพร้อมที่จะทำความเข้าใจในหลักธรรมอันลึกซึ้งต่อไป

๓. ถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้พึงสอนด้วยของจริง ให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็น ได้ฟัง อันเป็นประสบการณ์ตรงเช่นสอนพระนันทะซึ่งเป็นพุทธอนุชาที่คิดถึงคู่รักคนงามมีนามว่าชนกัลยาณี โดยการทรงพาไปชมนางฟ้า นางอัปสรเทพธิดา ให้เห็นด้วยตาเรื่องอาจารย์ทิศาปาโมกข์ให้หม้ออาชีวทดสอบตัวเอง เรื่อง นามสิทธิชาตค หรืออย่างที่ทำให้พระภิกษุฟังดูความเปลี่ยนแปลงของดอกบัว เป็นต้น

๔. สอนตรงเนื้อเรื่อง ตรงเนื้อหา คุณอยู่ในเรื่อง มีจุดแน่นอน ไม่วกวน ไม่ไขว้เขว ไม่ออกนอกเรื่อง โดยไม่มีอะไรเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับเนื้อหา

๕. สอนมีเหตุผล ตรงตามเห็นจริงได้ดี

๖. สอนเท่าที่จำเป็นพอดีเพื่อให้เกิดความเข้าใจให้การเรียนรู้ได้ผลดี ไม่ใช่สอนอย่างตนรู้สึกหรือสอนโดยแสดงให้เห็นว่าผู้สอนมีความรู้มาก

๗. สอนสิ่งที่มีความหมายซึ่งผู้เรียนรู้และเข้าใจได้ดี เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุด เพราะพระพุทธรูปทรงพระเมตตา หวังประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติ

ประการที่ ๒ เกี่ยวกับตัวผู้เรียน ผู้เรียนถือว่ามีส่วนสำคัญที่จะให้การจัดการสอนประสบผลสำเร็จ ฉะนั้น พระองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถจะทำให้ผู้เรียนรู้แจ่มแจ้งในเนื้อเรื่องหรือเนื้อหาที่พระองค์ทรงสอน โดยที่พระองค์มีหลักการและวิธีการดังต่อไปนี้

๑. ทรงรู้ ทรงคำนึงถึง และทรงสอนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคลและทรงรู้ระดับความสามารถและความพร้อมของบุคคล เช่น ยกตัวอย่าง ดอกบัว ๔ เหล่ามาเปรียบเทียบกับบุคคล มี ๔ ประเภท เป็นต้น

๒. ปรับปรุงวิธีสอนให้เหมาะสมกับบุคคล แม้จะสอนในเรื่องหรือหัวข้อเดียวกัน แต่ต่างบุคคลผู้เรียน อาจจะต้องใช้วิธีสอนที่ต่างกันไป

๓. คำนึงถึงความพร้อมเป็นสำคัญ ตลอดถึงความสุกงาม ความมีอินทรีย์แก่กล้า ของผู้เรียนแต่ละคนเป็นรายๆ ไปว่าในแต่ละคราวหรือเมื่อถึงเวลานั้น ผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้อะไร และจะเรียนได้แค่ไหน มากน้อยเพียงไร หรือว่าสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนรู้นั้น ควรให้เขาเรียนรู้ได้หรือยัง เช่น พระองค์ทรงรอคอยความพร้อมของราหุลจนถึงได้ทรงชักชวนช่วยให้เธอในการกำจัดกิเลสให้หมดสิ้นไป ครั้นเมื่อพระองค์เสด็จไปบิณฑบาตเสวยเสร็จแล้วจึงตรัสสอนพระราหุลให้โดยเสด็จไปพักผ่อนกลางวันในป่าอันธวัน เมื่อถึงโคนต้นไม้แห่งหนึ่งได้ประทับนั่งและทรงสอนธรรมด้วยวิธีสอนทนา วันนั้นเองพระราหุล ก็ได้บรรลุอรหัตผล

๔. สอนโดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองซึ่งเป็นการช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น เกิดความชำนาญแม่นยำและได้ผลจริง เช่น ทรงสอนพระจูฬปันถกผู้โง่เขลาปัญญา ด้วยการให้นำผ้าขาวมาแล้วลูบคลำ จนปรากฏความสกปรกที่ผ้าขาวนั้น อันเปรียบด้วยกิเลสเครื่องเศร้าหมองเมื่อกิเลสท่วมทับจิต จิตเกิดความเศร้าหมองย่อมไม่ควรแก่การบรรลุธรรม ผ้าขาวเประอะเปื้อนด้วยเหงื่อไคล ย่อมไม่ควรที่จะขายได้ราคา

๕. สอนโดยให้ผู้สอนกับผู้เรียนมีบทบาทร่วมกันในบทเรียน เพื่อแสวงหาความจริงขั้นสุดท้าย ให้มีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบได้อย่างเสรี อันเป็นการใช้อิสรภาพและเสรีภาพในทางความคิดและวิชาการ

๖. พระองค์เอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจพิเศษ หรือผู้มีศรัทธาอย่างแท้จริง เป็นราย ๆ ไปตามสมควรแก่กาลเวลาและสถานที่ตลอดถึงเหตุการณ์ เช่น มีชวานาคคนหนึ่งตั้งใจว่า จะไปฟังธรรมของพระศาสดาในเวลากลางคืนบังเอิญว่าเขาหายจึงตามวัวจนได้รับกลับคืนมา และรีบกลับบ้านเพื่อที่จะไปฟังธรรมเทศนาของพระองค์ กว่าจะมาถึงวัดก็สายมาแล้วแต่คิดในใจอยู่ว่าแม้ได้ฟังธรรมตอนท้ายๆ ก็ยังดี เมื่อไปถึงวัดปรากฏว่าพระพุทธรูปเจ้ายังประทับนั่งอยู่ยังไม่ได้ทรงแสดงธรรมเลย และพระองค์ยังรับสั่งให้จัดอาหารใช้ชวานาคคนนั้นรับประทานให้จนอิ่มสบายแล้ว จึงทรงเริ่มแสดงพระธรรมเทศนา

๗. พระองค์ทรงช่วยเหลือเอาพระทัยต่อคนที่มีปัญญาน้อยด้วยเขาวัวปัญญาแก้ปัญหาในชีวิต เช่น ช่วยเหลือพระจูฬปันถกผู้โง่เขลาถูกพี่ชาย คือพระมหาปันถกตำซ้ำไล่ให้สีกจากบรรพชิต สุดท้ายด้วยความช่วยเหลือของพระพุทธรูปเจ้าพระจูฬปันถกก็บรรลุเป็นพระอรหันต์

ประการที่ ๓ เกี่ยวกับวิธีสอนการสอนของครูผู้สอนจะประสบผลสำเร็จได้นั้นจะต้องมีวิธีสอนที่ดี และนำวิธีการสอนหลาย ๆ วิธีมาประกอบกันเพื่อที่จะทำให้การสอนประสบผลสำเร็จได้ พระพุทธรูปเจ้า พระองค์เองก็ทรงใช้วิธีการสอนหลายอย่างมาประกอบกันเพื่อที่จะทำให้การสอนของพระองค์ประสบผลสำเร็จวิธีการสอนของพระพุทธรูปเจ้าคือ

๑. พระองค์มีการเริ่มต้นที่มีส่วนช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จได้ดีเพราะจะดึงดูดใจของผู้เรียนได้ดี แล้วจึงนำเข้าสู่เนื้อหา

๒. พระองค์สร้างบรรยากาศในการสอนให้โปรดโปร่ง และให้เกียรติผู้เรียน เช่น พระองค์สอนพราหมณ์ ชื่อว่า โสณทัณฑะ กับคณะที่เข้าเฝ้าพระพุทธรูปเจ้า

๓. พระองค์ส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจสิ่งที่สอนเป็นสำคัญ มิให้กระทบตนชมผู้อื่น พระองค์ไม่มุ่งที่จะยกตนไปมุ่งเสียดสีผู้อื่น

๔. พระองค์สอนโดยเคารพ คือ ทรงตั้งใจสอนจริง ๆ ทำจริง ๆ มองเห็นคุณค่าของการเรียนการสอนเป็นสำคัญ เช่น พุทธจริยาที่ว่า “ ภิกษุทั้งหลาย ถ้าแม้ตถาคตจะแสดงธรรมแก่ภิกษุทั้งหลายตถาคตย่อมแสดงธรรมโดยเคารพไม่แสดงธรรมโดยไม่เคารพถ้าแม้จะแสดงธรรมแก่ภิกษุณี อุปาสิก แก่อุปาสิกาและปุถุชน แม้กระทั่งแก่คนเฒ่าคนแก่และคนยากจนขอทานก็ยอมแสดงโดยเคารพ หาได้แสดงโดยขาดความเคารพไม่

จะเห็นได้ว่า พระพุทธรูปเจ้านั้น พระองค์มีความหลากหลายของวิธีสอนที่จะทำให้การเรียนการสอนของพระองค์นั้นประสบผลสำเร็จกล่าวคือ เกิดผลดีทั้งฝ่ายพระองค์เองและตัวผู้เรียนก็จะได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและอยู่ในสังคมได้

ความสำเร็จของกระบวนการเรียนการสอนนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่าผู้สอนนั้นมีถ่วงท่าลีลาการสอนแบบไหนบ้าง ที่จะทำให้การสอนของตนเองประสบผลสำเร็จ พระพุทธรูปเจ้านั้น พระองค์มีรูปแบบของพุทธลีลาการสอนเฉพาะพระองค์เอง จึงทำให้การสอนของพระองค์ถึงจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้

จึงมีรูปแบบพุทธลีลาการจัดการเรียนรู้ของพระพุทธรูปเจ้าเป็นตัวอย่างของครูผู้สอนทุกๆ ไป ดังนี้

การสอนของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้ง พระองค์ได้ดำเนินการสอนจนสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กับสิ่งที่พระองค์ทรงยกขึ้นสอนได้ตามจุดมุ่งหมายทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพราะว่าพระองค์มีความหลากหลายของรูปแบบลีลาการสอนของพระองค์ ซึ่งลีลาการสอนของพระองค์ที่ท่านนักปราชญ์หลายท่านได้กล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อที่ ๑ พระองค์ทรงชี้ทางแสดงอย่างละเอียดลออแจ่มแจ้งชัดเจน

ข้อที่ ๒ พระองค์ชักชวนเชิญชวนให้ผู้ฟังโดยบอกว่า สิ่งนี้ดี สิ่งนี้สมควรทำ สิ่งนี้ไม่สมควรไม่กระทำ เชิญชวนให้ผู้ฟังให้ถือปฏิบัติ บอกให้ยึด บอกให้เอาไป ซึ่งเรียกอย่างง่ายๆ ว่า เป็นการหยิบยื่นให้

ข้อที่ ๓ พระองค์กระตุ้นให้เกิดตะเซ (เดช) ภาษาสมัยใหม่ว่า “ไฟ” พระองค์ทรงจุดประกายให้เกิดความกล้าหาญ ให้เกิดความอีกเหิมคิดจะต่อสู้กับสิ่งทั้งหลายทั้งปวง

ข้อที่ ๔ พระองค์ให้เกิดความรื่นเริงบันเทิงใจ อันที่จะเกิดจากหลักการสอนทั้ง ๓ ข้อข้างต้น กล่าว คือ หลักธรรมคำสอนที่พระองค์ ทรงชี้แจง แสดงอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน พร้อมทั้งชักชวนเชิญชวน อันเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความกล้าหาญและกล้าแสดงออก ซึ่งที่ไม่เข้าใจแจ่มแจ้งวันนี้จะได้เข้าใจอย่างชัดเจน กำจัดความเคลือบแคลงสงสัยไม่ให้เกิดขึ้นอีกต่อไป พร้อมทั้งกำจัดความเห็นผิด (มิจฉาทิฎฐิ) ทำให้ความเห็นตรง จิตใจผ่องใสอย่างรื่นเริงบันเทิงใจ อาจผูกเป็นคำสั้น ๆ ว่า “แจ่มแจ้ง จูงใจ หาญกล้า ไร้เรง หรือชี้ชัด เชิญชวน คึกคัก และเบิกบาน”

จากหลักการของกระบวนการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child centered) นั้น พระพุทธศาสนานั้นมีหลักการและวิธีสอนแบบนี้มานานแล้วตั้งแต่อดีตโดยมีพระพุทธเจ้าเป็นต้นแบบฉบับของการสอนรูปแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี้ เพราะว่าการสอน พร้อมทั้งวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าก็มีความสมบูรณ์ตรงตามหลักปรัชญาการศึกษาในยุคการปฏิรูปการศึกษาสมัยใหม่ที่ว่า “เก่ง ดี และมีสุข” ซึ่งถ้าจะเปรียบเทียบกับความหมายของคำว่า นักเรียนเป็นศูนย์กลางในยุคปฏิรูปการศึกษาในสมัยปัจจุบันก็คือคำว่า “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” หมายถึง ผู้เรียนเป็นคนสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากที่สุด มีการบันทึกข้อมูลและดึงข้อมูลออกมาใช้ วิธีการเรียนรู้มีผลต่อการจำ การลืม และถ่ายโอนความรู้ แรงจูงใจระหว่างเรียนรู้มีความสำคัญต่อการขึ้นความสนใจมีอิทธิพลต่อกระบวนการจัดข้อมูล และส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด

การที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีหรือไม่นั้น จึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เป็นต้นว่า

๑. ความพร้อมของบุคคล ซึ่งเป็นเรื่องของการบรรลุวุฒิภาวะ และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ นั้น ๆ

๒. ทักษะคติ ผู้เรียนควรอย่างยิ่งที่จะต้องมิตักษะคติในทางบวกมากกว่าทักษะคติในทางลบต่อสิ่งที่จะเรียน เพราะการที่มีความรู้สึกไม่ชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วย่อมทำให้การเรียนรู้ของเราไม่เต็มที่เท่าที่ควรได้ง่าย

๓. การฝึกหัด ย่อมเป็นสิ่งทีแน่นอนว่า ในการเรียนรู้ใด ๆ ก็ตาม ถ้ามีการเรียนรู้โดยการฝึกหัด หมั่นทบทวนบ่อยครั้งย่อมทำให้ผู้เรียนจดจำสิ่งนั้น ๆ ได้นาน

๔. การได้รับรางวัลและการลงโทษ ย่อมมีผลต่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น ในบางครั้งการได้รับรางวัลย่อมทำให้พฤติกรรมครั้งนั้นคงอยู่ในขณะเดียวกันเมื่อผู้เรียนรู้ถูกลงโทษย่อมจะเรียนรู้ในการหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์ที่จะก่อให้เกิดการถูกลงโทษได้

๕. การรู้ผลของการเรียน เมื่อผู้เรียนรู้ผลของการเรียน ย่อมทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เพราะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสปรับตัวต่อการเรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสตร์ในรูปแบบ Child Cened นั้นถือได้ว่าพระพุทธเจ้าเป็นแบบฉบับริเริ่มมาตั้งแต่อดีตกาลแล้ว และผู้เรียนคือ (สาวก) ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากพระพุทธเจ้านั้นมีแต่ประสบผลสำเร็จทั้งนี้ก็เพราะว่า พระพุทธเจ้ามีทั้งหลักการสอนที่เต็มรูปแบบมีวิธีสอนที่หลากหลายมีพุทธลีลาในการสอนแต่ละที่สอนและยังมีรูปแบบการถ่ายทอดความรู้อย่างสมบูรณ์จึงทำให้การสอนของพระองค์นั้น ถึงจุดมุ่งหมายที่พระองค์ได้ตั้งใจไว้ทุกประการ ได้แก่ ๑. สันติสสนา ๒. สมาทปมา ๓. สมุตตเตชชา ๔. สัมปหังสนา^{๒๑}

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ (Experiential Learning) โดยในอดีตมักจะใช้คำภาษาอังกฤษแหล่งนี้แทนอาทิ “Learning by Doing” หรือ “Active Learning” หรือ “Action Learning” (Dennison Bill & Kirk Roger. ๑๙๙๐: ๕) ที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ^{๒๒} ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ว่า เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ หรือการเรียนรู้จากการได้ลงมือ ปฏิบัติจริง โดยผู้เรียนได้มีโอกาสรับประสบการณ์แล้ว จะได้รับการกระตุ้นให้สะท้อนสิ่งต่าง ๆ (Reflection) ที่ได้จากประสบการณ์ออกมา เพื่อพัฒนาทักษะใหม่ ๆ อารมณ์ ความรู้สึกใหม่ ๆ หรือวิธีการคิดใหม่ ๆ

การจัดการเรียนรู้ไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาโดยใช้วิธีการบอกให้จดจำและนำไปที่จดจำเพื่อการสอบเท่านั้น แต่การจัดการเรียนรู้เป็นศาสตร์อย่างหนึ่งซึ่งมีความหมายที่ลึกซึ้งกว่านั้น

ทศนา แคมมณี^{๒๓} ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบ ประสบการณ์ หมายถึง การดำเนินการอันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายโดยให้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ (Experience) ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนรู้ออน แลวจึงให้ ผู้เรียนย้อนไปสังเกต ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น และนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาคิดพิจารณาไตร่ตรองร่วมกันจน กระทั่งผู้เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสมมติฐานต่าง ๆ ในเรื่องที่เรียนรู้ แลวจึงนำความคิดหรือสมมติฐานเหล่านั้นไปทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ต่อไป

^{๒๑} ดุรายละเอียดยุทธศาสตร์ (ไทย) ๑๑/๒๑๐/ ๑๗๐/๑๗๑.

^{๒๒} สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ, การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการประเมินตามสภาพจริง, พิมพ์ครั้งที่ ๒. เชียงใหม่: ทางทุนสวนจำกัด เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์. (๒๕๔๔), หน้า ๓๙.

^{๒๓} ทศนา แคมมณี ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๔. (กรุงเทพฯ: บริษัทานสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓๑ซ

Dennison Bill; & Kirk Roger^{๒๔} ได้อธิบายการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มี โอกาสปฏิบัติ (Doing) ทั้งในและนอกชั้นเรียนแล้วเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้อาบทบทวน (Review) ด้วยการอภิปรายพูดในสิ่งที่ยังไม่เข้าใจ คลุมเครือ เสนอภาพการหยั่งเห็นในประสบการณ์เฉพาะ เรื่องที่พบ ช่วยให้ผู้เรียนตั้งใจ จดจ่อ เกิดการเรียนรู้ขึ้น (Learn) และนำการเรียนรู้ที่ได้ไป ประยุกต์ใช้ (Apply) เป็นวงจรต่อเนื่อง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงเป็นผลจากการกระทำซึ่งสามารถ สังเกตเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Behavior) และอารมณ์ ความรู้สึก (Attitude) ตลอดจนได้รับการพิสูจน์ว่า มีความรู้ที่เป็นปัญญาอย่างมาก (Identify Greater Knowledge) เกิดขึ้นจากการเรียนรู้แบบประสบการณ์

McGill Ian & Brockbank, Anne^{๒๕} ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ แต่ใช้ภาษาอังกฤษ คำว่า Action Learning แทน ว่าเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการผ่าน ๑๐๕ การสะท้อน (Reflection) และการกระทำ (Action) ทำให้สามารถค้นพบแนวปฏิบัติในเหตุการณ์ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตใหม่ ๆ ได้หรือคาดการณ์ล่วงหน้าไว้ว่าจะเกิดขึ้น จากความหมายที่นักวิชาการดังกล่าวได้นำเสนอความหมายของการจัดการ เรียนรู้แบบประสบการณ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายได้ว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มี โอกาสรับประสบการณ์ทั้งในและนอกชั้นเรียนโดยผ่านการปฏิบัติจริง มีการทบทวนการเรียนรู้ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่ได้อาบทบทวนการสะท้อนทางความคิดในเรื่องที่ได้ กระทำและการสะท้อนช่วยการกระทำ ช่วยให้เกิดการหยั่งเห็นหรือคาดการณ์ล่วงหน้าถึงแนวปฏิบัติ ใหม่ที่ต้องการหรือเผชิญในเหตุการณ์ในอนาคตใหม่ ๆ ได้ ช่วยให้เกิดการสร้างความรู้ที่เป็นปัญญา ปฏิบัติขึ้นในผู้เรียน

สุมน อมรวิวัฒน์^{๒๖} อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าการจัดการเรียนรู้คือสถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้เกิดขึ้น ได้แก่

๑. มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนผู้เรียนกับผู้เรียนผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม และผู้สอนกับผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม
๒. ความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่
๓. ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้^{๒๗}

^{๒๔} Dennison Bill; & Kirk Roger, Do, *Review, Learn Apply: A Simple Guide to Experiential Learning*, (Oxford: Basil Blackwell,1990),p.p. 3-4.

^{๒๕} McGill Ian; & Brockbank Anne, *The Action Learning Handbook*, (New York: Rantledge Falmer, 2004), pp. 13-14.

^{๒๖} สุมน อมรวิวัฒน์, (๒๕๔๖). *วิธีการเรียนรู้: คุณลักษณะที่คาดหวังในช่วงวัย*, (กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๖), หน้า ๘๗.

^{๒๗} สุมน อมรวิวัฒน์, *สมบัติพิพม์ของการศึกษาไทย*, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘),หน้า ๔๖๐.

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์^{๒๘} กล่าววาทาจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีระบบระเบียบครอบคลุมการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงการประเมินผลยูและดันแคนอธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่าหมายถึงกิจกรรมของบุคคลซึ่งมีหลักและเหตุผลเป็นกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้และความผาสูก ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมในแง่มุมตาง ๆ ๔ ตาน คือ

๑. ตานหลักสูตร (Curriculum) หมายถึง การศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษาความเข้าใจในจุดประสงครายวิชาและการตั้งจุดประสงคการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนตลอดจนการเลือกเนื้อหาได้เหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น

๒. ตานการจัดการเรียนรู้ (Instruction) หมายถึง การเลือกวิธีสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อชวยใหญ่เรียนบรรลุถึงจุดประสงคการเรียนรู้ที่วางไว้

๓. ตานการวัดผล (Measuring) หมายถึง การเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ผลได้

๔. ตานการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Evaluating) หมายถึง ความสามารถในการประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดได้^{๒๙}

Good ได้อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่าการจัดการเรียนรู้คือ การกระทำอันเป็นการอบรมสั่งสอนผู้เรียนในสถาบันการศึกษา^{๓๐}

Hills ให้คำจำกัดความของการจัดการเรียนรู้ว่าการจัดการเรียนรู้คือกระบวนการให้การศึกษาแก่ผู้เรียน ซึ่งต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน^{๓๑}

Moore ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่าการจัดการเรียนรู้คือพฤติกรรมของบุคคลหนึ่งที่ยายามชวยให้บุคคลอื่นได้เกิดการพัฒนาดันในทุกด้านอย่างเต็มศักยภาพ^{๓๒}

สรุปได้ว่า ความหมาย ของการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นการเน้นประสบการณเป็นฐานจึงชวยใหญ่เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจนและมีความหมายต่อผู้เรียน เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่เริ่มจากประสบการณ ที่เป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจน นำประสบการณที่ได้มาทบทวนผานกระบวนการสะท้อนทาง ความคิดในเรื่องที่ได้กระทำและการสะท้อนการกระทำ ทำให้สามารถชวยถายโอนการเรียนรู้ที่ได้รับการศึกษาในชั้นเรียนซึ่งเปนนามธรรมได้กับการลงมือปฏิบัติ สงผลต่อการคิดการปฏิบัติ ใหม่ ๆ

^{๒๘} วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์, การพัฒนาหลักสูตรสานต่อท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟ เพรส, ๒๕๔๒), หน้า ๒๕๕.

^{๒๙} วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์, การพัฒนาหลักสูตรสานต่อที่ท้องถิ่น, (กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟ เพรส, ๒๕๔๒), หน้า ๒๕๕.

^{๓๐} Good, Carter V, Dictionary of education, New York: McGraw- Hill Book, 1974, P.588

^{๓๑} Hills, P.J. A, Dictionary of education. London: Routledge & Kegan Payi, 1982, p.266.

^{๓๒} Moore (1992: 4)

หรือสร้างความรู้ใหม่ขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกผูกพัน ตระหนักถึงความสำคัญของ กระบวนการเรียนรู้ มีความต้องการและความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้อต่อไป

๒.๓.๑ ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้

มีนักวิชาการหลายท่านให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้หลากหลายดังนี้

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์^{๓๓} ได้ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมไปเป็นพฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวรซึ่ง เป็นผลจากการได้รับประสบการณ์หรือได้รับการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติ รวมทั้งอุบัติเหตุหรือความบังเอิญ

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา^{๓๔} ได้ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ คือกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ หรือมาจากการฝึกหัด ซึ่งพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร และเป็นผลมาจากการฝึกหัด เท่านั้น การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เป็นผลมาจากการเฝ้าหรือสิ่งเสพติด หรืออุณหภูมิภาวะ จะไม่ถือว่า การจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมใหญ่เรียนรักการเรียนตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิต หรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอนหรือผู้สอนด้วยเช่นกันหากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้ว ย่อมจะมีผลดีต่อการเรียน ของผู้เรียนดังนี้คือ

๑. มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู
๒. เกิดทักษะหรือมีความชำนาญใน เนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู
๓. เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน
๔. สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
๕. สามารถนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปอีกได้

อนึ่งการที่ผู้สอนจะส่งเสริมใหญ่เรียนมีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคมและสติปัญญานั้นการส่งเสริมที่ดีที่สุดก็คือการให้การศึกษาคือจากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญในการให้การศึกษแก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก^{๓๕}

Lefrancois, R. Guy^{๓๖} ได้ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ว่า เป็นความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงขีดความสามารถที่แสดงออกเป็น พฤติกรรมที่เป็นผลลัพธ์มาจากการได้รับ

^{๓๓} กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์, **จิตวิทยาการศึกษาฉบับปรับปรุงใหม่**, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๘), หน้า ๑๒๖.

^{๓๔} พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, **จิตวิทยาการศึกษา**, (กรุงเทพฯ: บริษัทวิสิทธิ์พัฒนา, ๒๕๔๒), หน้า ๗๗.

^{๓๕} มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้, ๒๕๕๓ พิมพ์ครั้งที่ ๑ พิมพ์ที่โรงพิมพ์เทียนวัฒนาพรินท์ติ้ง, ๒๕๕๓, หน้า ๗๘-๘๐.

ประสบการณ์ เมื่อพิจารณาความหมายของการเรียนรู้ที่นักวิชาการดังกล่าวให้ความหมาย ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ขอคิดเห็นบงชี้ที่สำคัญในความหมายของการเรียนรู้ที่นักวิชาการทุกคน จากเอกสารที่ได้อ้างอิงจำนวน ๖ ฉบับ มีความคิดเห็นสอดคล้องตรงกันคือ การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม (๖) ขอคิดเห็นบงชี้สอดคล้องตรงกัน รองลงมา มีจำนวน ๕ ฉบับ คือ คอนข้างถาวร (๕) ส่วนขอคิดเห็นบงชี้ที่สอดคล้องตรงกันจำนวน ๔ ฉบับ คือ ผลจากการได้รับประสบการณ์คอนข้าง ถาวร (๔) ขอคิดเห็นบงชี้ที่สอดคล้องตรงกัน ๒ ฉบับ ได้แก่ กระบวนการ (๒) ผลจากการได้ฝึกหัด (๒) และความสัมพันธ์ (๒) ขอคิดเห็นบงชี้ที่เหลือออกนั้นจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป ได้แก่ ผลจากการกระทำที่ได้รับการเสริมแรง (๑) และผลจากการฝออบรม (๑)

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ตามหลัก เป็นการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ หรือมาจากการฝึกหัด ซึ่งพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนี้จะเป้นพฤติกรรมที่คอนข้างถาวร และเป็นผลมาจากการฝึกหัด เท่านั้น การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เป้นผลมาจากการเียวาหรือสิ่งเสพติด หรืออุฒภาวะ จะไม่ถื่อวา การจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียนตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิต หรือไม่เพียงใดนั้น ยอมขึ้นอยู่กับจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอนหรือผู้สอนดวยเช่นกันหากผู้สอนรู้จักเลือกใช่วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดี

๒.๔.๒ กระบวนการจัดการเรียนรู้

ไดมีนักวิชาการหลายท่านไดเสนอกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์เป้นฐานที่สำคัญมีดังนี้

วัฒนาพร ระงับทุกข์^{๓๖} ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์เป้นฐานว่าเป็นกระบวนการที่มีความเป้นพลวัต โดยอาจเริ่มที่ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งแล้วเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างขั้นตอน ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน ได้แก่ (๑) ประสบการณ์ (Experience) (๒) การสะท้อนและอภิปราย (Reflection and Discussion) (๓) ความเข้าใจและ เกิดความคิดรวบยอด (Understanding and Conceptualization) และ (๔) การทดลองหรือ ประยุกต์แนวคิด (Experiment or Application) สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (๒๕๔๔: ๔๑-๔๒) ได้อธิบายกระบวนการเรียนรู้ที่ เน้นประสบการณ์เป้นฐานประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ได้แก่ (๑) ประสบการณ์ (Experiencing) (๒) นำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Publishing) (๓) อภิปรายผล (Discussing) (๔) สรุปอ้างอิง (Generalizing) และ (๕) ประยุกต์ใช้ (Applying)

^{๓๖} Lefrancois, R. Guy, **Theories of Human Learning**. 4th ed. Belmont: Wadsworth /Thomson Learning, 2000, p5.

^{๓๗} วัฒนาพร ระงับทุกข์, **เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป้นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔**, (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๔), หน้า ๔๓.

Doyle Eva & Ward Susan^{๓๘} ได้เสนอกระบวนการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ เป็นฐาน ๕ ขั้นตอนในรูปแบบประสบการณ์ (Experiential Model) ดังนี้ (๑) กำหนดเป้าหมาย (Goal Setting) (๒) การมีส่วนร่วมในประสบการณ์ที่ได้วางแผนร่วมกัน (Experiencing หรือ Participate in a Planned Experience) (๓) การสะท้อน (Reflecting) ที่ผ่านกระบวนการสังเกต (Process through Observation) ผ่านการกำหนดเป้าหมายแล้ว มีการสะท้อนและวิเคราะห์ (Reflection and Analysis) (๔) การสรุปอ้างอิงเป็นหลักการ แนวความคิดรวบยอด (Generalizing) ที่ได้จากประสบการณ์และการประมวลผล (Formulate Abstract Concepts, Rules, and Principles from Experience and Processing) และ(๕)การประยุกต์ใช้ (Application) ในสถานการณ์ใหม่ และได้อธิบายแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ ๓ ประการของการจัดการเรียนรู้เน้นประสบการณ์ เป็นฐานไว้ คือ (๑) การเรียนรู้จะมีประสิทธิผลสูงสุดนั้น ผู้เรียนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับ ประสบการณ์การเรียนรู้ (๒) ความรู้ที่เรียนได้คนพบนั้นจะมีความหมาย หรือทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และ (๓) การเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความผูกพัน ผู้เรียนจะต้องกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ และมีการตั้งใจมีส่วนร่วมภายใต้กรอบการทำงานที่ได้กำหนดขึ้น ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในผู้เรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ รูปแบบประสบการณ์ยังช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เกิด ความรู้สึกและอารมณ์ ความรู้สึกภายในขึ้นได้จากการสะท้อนความคิดในเรื่องที่ได้กระทำ และ การสะท้อนการกระทำ ช่วยสร้างความคิดรวบยอดหรือสร้างความรู้ใหม่ ๆ ได้ และได้นำความรู้ ที่ค้นพบไปปฏิบัติทดลองจริง จึงช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนมากขึ้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ เป็นฐานได้ ๖ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การกำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมในประสบการณ์ที่ได้วางแผนร่วมกัน คือ การมีส่วนร่วมในประสบการณ์จริงร่วมกัน

ขั้นตอนที่ ๓ การสะท้อน คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการ สะท้อนในเรื่องที่ได้กระทำและการสะท้อนการกระทำ

ขั้นตอนที่ ๔ การสรุปอ้างอิงสร้างแนวความคิดรวบยอด หลักการ คือ การสรุปความคิดรวบยอด วิธีการ หลักการ หรือสร้างความรู้ใหม่ขึ้น

ขั้นตอนที่ ๕ ประยุกต์ใช้ คือ การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ แนวคิดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์เป็นฐานที่ได้ ๕ ขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์พร้อมกับกระบวนการเรียนรู้ที่วิเคราะห์ได้จากแนวคิดการวิจัยปฏิบัติการ สร้างสรรคความรู้ร่วมกัน และแนวคิดการจัดการเรียน

^{๓๘} Doyle Eva ; & Ward Susan, *The Process of Community Health Education and Promothion*, California: Mayfield Publishing,2001,pp.162-165.

การสอนที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อนำมา กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ ๖ ผลการเรียนรู้ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ทั้ง ๓ ด้าน ดังนี้ ๑)

ด้านสติปัญญา ผู้เรียนมีความสามารถที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ได้แก่ จดจำความรู้ หรือประสบการณ์ที่ได้รับความรู้ ผู้เรียนจะมีระดับการเรียนรู้ความจำเกิดขึ้น มีความสามารถที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจ ได้แก่ มีความชัดเจน เข้าใจความรู้ เรียนรูตนเอง เรียนรูผู้อื่น และมีความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการคิด ได้แก่ คิดวางแผนการเรียนรู้ คิด วิเคราะห์ข้อมูล ขาวสาร ประสบการณ์ที่ได้รับ คิดเชื่อมโยง ความรู้ และประสบการณ์ที่เขาใจจน ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ได้จากประสบการณ์ที่ได้รับ ๒) ด้านอารมณ์ ความรู้สึก ผู้เรียนมีความสามารถที่เกี่ยวข้องกับ การควบคุมอารมณ์ ได้แก่ ปรับตัว ยืดหยุ่น สามารถเผชิญกับความเสี่ยง ความไม่แน่นอนของ ข้อมูลข่าวสาร มีความสามารถที่เกี่ยวข้องกับ ค่านิยม การรับรู้ ตระหนักในคุณค่า ได้แก่ เห็นคุณค่า ผูกพัน กับกระบวนการเรียนรู้ ยอมรับฟังผู้อื่น และมีคุณลักษณะที่ควรแสดงออก ได้แก่ แสวงหาความรู้ มีความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ๓) ด้านทักษะ ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติ จนเกิดทักษะความชำนาญ ผู้เรียนจะมีทักษะทางสังคม มีการติดต่อที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เพิ่มขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทักษะการทำงาน อาทิ การวางแผน และมีทักษะการทำงาน ทักษะการทำงานกลุ่ม อาทิ แสวงหาและยอมรับการ ช่วยเหลือ ทักษะการสังเกต อาทิ มีการเก็บ รวบรวมข้อมูล การสังเกตการเรียนรู้ผู้อื่น และ ทักษะการคิดวิเคราะห์ อาทิ คิดทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้

สรุปได้ว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นการเน้นประสบการณ์ เป็นฐานไว้ คือ ๑) การเรียนรู้จะมีประสิทธิผลสูงสุดนั้น ผู้เรียนต้องเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับ ประสบการณ์การเรียนรู้ ๒) ความรู้ที่ผู้เรียนได้คนพบนั้นจะมีความหมาย หรือทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และ ๓) การเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความผูกพัน ผู้เรียนจะต้องกำหนด เป้าหมายการเรียนรู้ และมีการตั้งใจมีส่วนร่วม ภายใต้กรอบการทำงานที่ได้กำหนดขึ้น รวมกัน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในผู้เรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ รูปแบบประสบการณ์ยังช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป้นระบบ เกิด ความรู้สึกและอารมณ์ ความรู้สึกภายในขึ้นได้จากการสะท้อนความคิดในเรื่องที่ได้กระทำ และ การสะท้อนการกระทำ ช่วยสร้างความคิดรวบยอดหรือสร้างความรู้ใหม่ ๆ ได้

๒.๔ งานวิจัยเกี่ยวกับสังคหวัตถุ ๔

สังคหวัตถุ เป็นธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน,ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว น้ำใจกัน หมายถึง หลักการครองใจคน,หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้,วิธีทำให้คนรัก,หลักสังคม สงเคราะห์ ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทำให้ อยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน เหมือนลิมสลักรถที่ตรึงตัวรถไว้มิให้ชิ้นส่วนกระจายไปทำให้รถแล่นไปได้ตามที่ต้องการ สังคหวัตถุมี ๔ ประการ คือ ทาน การให้ การเสียสละการแบ่งปัน เพื่อประโยชน์แก่คนอื่น ช่วยปลูกฝังให้เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว แบ่งปันกัน(แบ่งปันไป มา),ปิยวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน จริใจ ไม่พูดหยาบคาย ก้าวร้าว พูดใน สิ่งที่เป็นประโยชน์ เหมาะกับกาลเทศะ พูดดีต่อกัน

(พูดจาจับใจ), อัจฉริยาช่วยเหลือกัน (ช่วยกิจการไป) และสมานัตตา การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ โดยประพฤติตัวให้มีความเสมอต้น เสมอปลาย วางตัวดีต่อกัน (นิสัยเป็นกันเอง) ซึ่งมีนักศึกษาวิจัยได้ให้ความหมายและความสำคัญไว้ดังนี้

สมหมาย บัวจันทร์ พันตรี วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์และยกระดับความพึงพอใจในการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุ ๔ ของสำนักงานเขตบางแคกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการ ตามหลักสังคหัตถุ ๔ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านสมานัตตา มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ด้านทาน ด้านอัจฉริยา และ ลำดับสุดท้าย คือ ด้านปิยวาจา เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แล้วพบว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความพึงพอใจต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ สำหรับเพศอายุ สถานภาพสมรส อาชีพ มีผลไม่ต่างกัน^{๓๙}

พระวีรวัฒน์ รอดสุโข^{๔๐} ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาเรื่องสังคหัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ ไตรลักษณ์ ๓ กลุ่มเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ระหว่างการสอนด้วยหนังสือ การ์ตูนและการสอนตามปกติ พบว่า นักเรียนที่สอนโดยการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนประกอบวิชาพระพุทธศาสนา มีความรู้เพิ่มขึ้นและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่สอนโดย การสอนตามปกติ

นิตริญา สนั่นเมือง^{๔๑} ได้กล่าวว่า การนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา อันได้แก่ สังคหัตถุ ๔ คือ (๑) ทาน การให้ (๒) ปิยวาจา การรู้จักพูดจาไพเราะอ่อนหวาน (๓) อัจฉริยา รู้จักเกื้อกูลกัน (๔) สมานัตตา รู้จักการวางตนสม่ำเสมอและให้เข้ากับคนอื่น โดยหลักธรรมนี้สามารถนำมาประยุกต์กับการทำงานและการสมาคมกับบุคคลต่าง ๆ ได้โดยผ่านพฤติกรรมตามธรรมชาติ อันได้แก่ ทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี ทั้งด้านงานและส่วนตัว ให้ความคุ้นเคยเป็นกันเองและสนใจในทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานอื่น ชมเชย และสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาที่ทำงานดีและประพฤติดีและจัดให้มีการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้เกิดความรู้และสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ

๒.๔.๑ ความหมายของสังคหัตถุ ๔

^{๓๙} สมหมาย บัวจันทร์, “การวิเคราะห์และยกระดับความพึงพอใจในการให้บริการ ประชาชนตามหลักสังคหัตถุ ๔ ของสำนักงานเขตบางแค, กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ก.

^{๔๐} พระวีรวัฒน์ รอดสุโข, “เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนาเรื่องสังคหัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ ไตรลักษณ์ ๓ กลุ่มเสริมสร้างลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๔ ระหว่างการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนและการสอนตามปกติ”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๕), หน้า ก.

^{๔๑} นิตริญา สนั่นเมือง, คู่มือรวบรวมกรณีตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติผิดวินัยตามบทบัญญัติ พรบ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๓๕, (กรุงเทพมหานคร: ชุมชมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๕.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)^{๔๒} ได้ให้ความหมายของสังคหัตถ์ ๔ ไว้ว่า ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน และประสานหมูชนไว้ในสามัคคี ดังต่อไปนี้ ๑) ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุนหรือทรัพย์สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจ และศิลปวิทยา ๒) ปยวจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจงแนะนำ สิ่งที่เป็น ประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจรู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ได้แก่

๑. **ทาน** หมายถึง เป็นการให้สิ่งของแก่คนที่ควรให้ หมายความว่า คนเราเกิดมามีชีวิตอยู่ได้ก็เพราะอาศัยการให้จะเห็นได้ชัดก็คือ บิดามารดาให้ปัจจัยการดำรงชีพแก่บุตรธิดา ครู อาจารย์ให้วิชาความรู้แก่ศิษย์ซึ่งการให้ของมีอยู่ ๒ อย่าง คือ การให้อามิสทานให้วัตถุสิ่งของกัน ธรรมทาน ให้ธรรมหรือวิชาความรู้แก่ผู้อื่นซึ่งการแบ่งปันเป็นวัตถุเพื่อเป็นปัจจัยร่วมกัน

๒. **ปิยวจา** หมายถึง เป็นการเจรจาด้วยถ้อยคำที่น่ารัก ไพเราะอ่อนหวาน การพูดเป็นวาทะที่ไพเราะอ่อนหวานแล้วต้องเป็นวาทะที่มีสัจจะและเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังแล้วยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวน้ำใจได้อย่างมั่นคง

๓. **อัทธจริยา** หมายถึง การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่ออื่นคือการทำประโยชน์แก่อื่น เช่น การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

๔. **สมานัตตตา** หมายถึง ความเป็นคนเสนอต้นเสมอปลาย ไม่ถือตัว คือการเป็นคนที่มีจิตใจที่คงเส้นคงวาต่อคนทั่วไปรู้จักร่วมทุกข์ร่วมสุขกับคนอื่นเมื่อเห็นคนอื่นได้รับความทุกข์ต้องไม่ทอดทิ้งหรือหรือไม่รังเกียจเมื่อเห็นคนอื่นได้ดีมีความสุขก็ไม่อิจฉาริษยาไม่ว่าคนอื่นจะเป็นอย่างไรก็เลิกคบไม่เปลี่ยนแปลงการวางตัวแบบนี้เป็นที่รักใคร่นับถือของคนทั่วไป^{๔๓}

อรศิริ เกตุศรีพงษ์ ได้ให้ความหมายว่า สังคหัตถ์ ๔ คือ สิ่งที่เป็นเครื่อง สงเคราะห์และยึดเหนี่ยวจิตใจซึ่งกันและกัน ๔ ประการ ทาน คือ การแบ่งปันวัตถุสิ่งของ รวมถึงอุปกรณ์ในการทำงานหรือเอกสารที่ใช้ใน การทำงาน เช่น หากเพื่อนร่วมงานขาด-เหลืออุปกรณ์สิ่งของ ก็นำมาแบ่งปันกันใช้ การเริ่มต้นด้วยการแบ่งปันวัตถุสิ่งของภายนอก จะช่วยสร้างนิสัยให้บุคลากรในหน่วยงานมีความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีการให้และรับ (Give and Take) เพราะนอกเหนือจากการแบ่งปันเรื่อง ของความรู้ ประสบการณ์ อันเป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) แล้ว การแบ่งปัน เอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำงานก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้วงจรของความรู้มีการขับเคลื่อน โดยเป็นการแบ่งปันความรู้ที่เป็นความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ด้วย ปยวจา คือ การแบ่งปันคำพูดดี ๆ คำพูดที่ไพเราะ พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะ กับกาลเทศะ พูดให้กำลังใจกัน ซึ่งในมุมมองของผู้เขียนเห็นว่า “ปยวจา” มีความสำคัญมาก ต่อการจัดการความรู้ในองค์กรเพราะการจะนำเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ในกระบวนการจัดการ ความรู้ เพื่อที่จะดึงความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit

^{๔๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **ธรรมบุญชีวิต**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓ - ๑๔.

^{๔๓} สุทธิพงษ์ ปานเพ็ชร, **การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับวิถีชีวิตชุมชน**. รายงานการวิจัยอิสระ, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๐, หน้า บทคัดย่อ.

Knowledge) ออกมาแลกเปลี่ยนกันนั้น ต้องใช้ลักษณะของการ “พูดแลกเปลี่ยนกัน” เป็นหลัก อัตถจริยา คือ การแบ่งปันความรู้ การให้ช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้อื่น การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ที่เป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) เป็นสิ่งที่ทำได้ยากกว่าการแบ่งปันความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ดังนั้น หากองค์กรใด สามารถปลูกฝังให้บุคลากรในองค์กรมี “อัตถจริยา” แล้ว ก็ไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไปที่จะทำให้คนในองค์กรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน เพราะเมื่อเพื่อนร่วมงานขาดความรู้ในเรื่องใด หรือต้องการแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องใด ผู้ที่มีความรู้ก็จะแบ่งปันให้โดยไมหวังความรู้หรือถ้าไม่ได้ขาดความรู้ แต่ขาดกำลัง เพื่อนคนอื่น ๆ ก็ยินดีที่จะเข้าไปช่วยให้งานสำเร็จ^{๔๔}

อุดม เขยกิจวงศ์ และ กนิษฐาน แป้นสุวรรณ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสังคหวัตถุ ๔ ไว้ว่า เป็นธรรมเครื่องผูกมัดน้ำใจ^{๔๕}

สรุปได้ว่า สังคหวัตถุ ๔ หมายถึง เครื่องมือหรือหลักธรรมที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเป็นเครื่องขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวและระดับชุมชน เป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมืองและประเทศชาติมั่นคง

๒.๔.๒ ความสำคัญสังคหวัตถุ ๔

ความสำคัญของสังคหวัตถุ ๔ มีนักวิชาการและท่านผู้รู้ได้กล่าวไว้ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสังคหวัตถุ ๔ ไว้ว่า สังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักการสงเคราะห์หรือเป็นหลักธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน และเป็นเครื่องประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี

คุณ โทชน์ ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสังคหวัตถุ ๔ ไว้ว่า สังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักธรรมที่ผูกใจคนเป็นเหมือนมนต์รัก มนต์เสน่ห์ ดุจเมตตามหานิยม^{๔๖}

ปรีชา นันทาภิวัฒน์ น.อ. (พิเศษ) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสังคหวัตถุ ๔ ไว้ว่า สังคหวัตถุ ๔ เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือ ยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี^{๔๗}

บุญศิริ ขวลิตรารง ได้ให้ความสำคัญกับสังคหวัตถุ ๔ ไว้ว่า เป็นธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกันอันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์กัน เป็นหลักธรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคีไว้ในพระพุทธศาสนาเถรวาทในแง่ของการมีมิตรสหายหรือบริวารที่ศรัทธาพระพุทธรเจ้าได้ตรัสถึงความสำคัญของการมีมิตรสหายที่ดีไว้ใน อุบัติผลสูตรว่า “ความเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดี นี้

^{๔๔} อรศิริ เกตุศรีพงษ์, “สังคหวัตถุ ๔: วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการจัดการความรู้”. วารสาร Productivity World เพื่อการเพิ่มผลผลิต ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๖๘ (พฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๕๐), หน้า ๔๓ - ๔๖.

^{๔๕} อุดม เขยกิจวงศ์ และ กนิษฐาน แป้นสุวรรณ, พระธรรมคำสั่งสอนพระพุทธเจ้า. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๒๘), หน้า ๑๑๕.

^{๔๖} คุณ โทชน์, พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์), ๒๕๓๗, หน้า ๒๕-๒๘.

^{๔๗} ปรีชา นันทาภิวัฒน์, พจนานุกรมหลักธรรมพระพุทธศาสนา. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔๓.

เป็นพรหมจรรย์ทั้งสิ้นทีเดียว^{๔๘} แต่ถ้าเป็นการสร้างมิตรหรือยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลที่เป็นมิตร สหายกันแล้วไว้นั้นก็เป็นสิ่งที่สำคัญมากเหมือนกัน เพราะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรหรือ บริวารเรียกว่า หลักสังคหวัตถุ ซึ่งด้วยกัน ๔ ประการคือ

๑. ทาน การแบ่งปัน คือ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สิ่งของของตนแก่บุคคลอื่นโดยเห็นว่าสิ่งของที่ ตนเสียสละไปนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้รับเป็นการแสดงความมีน้ำใจและเป็นการยึดเหนี่ยวจิตใจของ มิตรสหายหรือบริวารไว้ได้พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญการให้ไว้มากผู้ให้ยอมเป็นที่รักของผู้รับซึ่งเป็น การผูกมิตรไว้ได้ แต่ผู้ที่มีความตระหนี่นั้นไม่สามารถที่จะผูกมิตรหรือยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรและ บริวารไว้ได้

๒. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ คือ การมีวาจาเป็นที่รักเป็นที่ดูดีมีจิตใจของผู้ฟังมีวาจา อ่อนหวานชวนฟัง เป็นวาจาที่ไม่หยาบคายและก่อให้เกิดประโยชน์ การมีปิยวาจามีความสำคัญเป็น อย่างมากเป็นการผูกมิตรหรือเป็นการรักษาน้ำใจมิตรบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้เป็นทูตหรือเป็น ตัวแทนของประเทศในการเจรจาเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนและ ประเทศชาติจะต้องมีเทคนิคในการใช้คำพูดอย่างดีเยี่ยมเพราะถ้าหากใช้คำพูดที่ไม่ดีไม่เหมาะก็จะ ส่งผลให้ประชาชนและประเทศชาติสูญเสียประโยชน์ได้

๓. อัถถจริยา การประพฤติตนที่เป็นประโยชน์ เช่น การช่วยเหลือผู้อื่นในเวลาที่ยจำเป็นไม่ เป็นคนนิ่งดูตายในเมื่อตนเองมีกำลังความสามารถพอที่จะช่วยเหลือได้ ในการผูกสัมพันธ์มิตรไมตรี ระหว่างประเทศก็เช่นเดียวกันจะต้องเป็นผู้ที่รู้จักการช่วยเหลือในเวลาที่เหมาะสมช่วยเหลือได้ เมื่อถึง คราวที่มีมิตรประเทศต้องประสบภัยพิบัติต่าง ๆ พอที่จะช่วยเหลือได้ก็ช่วยเหลือตามกำลังความสามารถ เพื่อเป็นการผูกมิตรสัมพันธ์ไมตรีหรือแสดงถึงความมีสัมพันธ์ไมตรีอันดีต่อกัน

๔. สมานัตตตา ความมีตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่คบมิตรเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มิใช่ว่าเห็นมิตรหมดประโยชน์แก่ตนแล้วก็เลิกห่างเหินก็เลิกคบไป การคบหามิตรจะต้องคบด้วยความ จริงใจและต้องมีความเสมอต้นเสมอปลายทั้งในยามที่มิตรรุ่งเรืองและในยามที่มิตรตกต่ำ^{๔๙}

สรุปได้ว่า หลักสังคหวัตถุ ๔ เป็นเครื่อง สงเคราะห์และยึดเหนี่ยวน้ำใจซึ่งกันและกัน ๔ ประการ ทาน คือ การแบ่งปันวัตถุสิ่งของ รวมถึงอุปกรณ์ในการทำงานหรือเอกสารที่ใช้ใน การทำงาน เช่น หากเพื่อนร่วมงานขาด-เหลืออุปกรณ์สิ่งของ ก็นำมาแบ่งปันกันใช้ การเริ่มต้น ด้วยการ แบ่งปันวัตถุสิ่งของภายนอก จะช่วยสร้างนิสัยให้บุคลากรในหน่วยงานมีความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน แบบนี้ เมื่อปฏิบัติได้ย่อมก่อให้เกิดความสามัคคีร่วมมือร่วมใจในกลุ่มชนนั้น ๆ ถ้าทุกคนมีหลัก ปฏิบัติเช่นนี้ คนนั้นก็จะเป็นที่รักของคนทั่วไปข้อนี้บางคนเรียกว่า มนต์มหาเสน่ห์เพราะทำให้ตนเข้าไปนั่งในหัวใจคนอื่นได้

๒.๕.๓ สังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

พุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวถึงหลักการบริหารคนว่า การบริหารคนนี้ยังมีสิ่งลึกลับ อีกอย่าง หนึ่ง คือ เครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ เราไวใจเขา เรารักเขา เราหวังดีต่อเขาอย่างนี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว น้ำใจ คงได้ยินได้ฟังมาแล้วจากหนังสือธรรมะทั่ว ๆ ไป เรื่องสังคหวัตถุ-การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่-การพูดจา

^{๔๘} ดูรายละเอียดใน ส.ม. (ไทย) ๑๙/๕/๒.

^{๔๙} ธรรมรักษา พระไตรปิฎกฉบับสุภาพิต, (กรุงเทพมหานคร: รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๒๐๗.

ไพเราะ - การบำเพ็ญประโยชน์-การทำตัวให้เป็นเกลอหรือเป็นเพื่อนมากกว่าที่จะเป็นนายหรือเรียกว่าความงามในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอันเป็นเครื่องนงนเหนียวให้เกิดความร่วมมือกันได้^{๕๐}

การอยู่ร่วมกันในสังคมหรือในหมู่คณะจำเป็นต้องมีสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและประสานหมู่คณะไว้ให้เกิดความสามัคคีและเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้แก่หลักสังคหวัตถุ ๔ เป็นธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หมายถึง หลักการครองใจคน หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้ วิธีทำให้คนรัก หลักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทำให้อยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน เหมือนลิมสลักรถที่ตรึงตัวรถไว้มิให้ชิ้นส่วนกระจัดไป ทำให้รถแล่นไปได้ตามที่ต้องการ สังคหวัตถุ ๔ มีดังนี้

๑. ทาน คือ การให้ปันสิ่งของแก่บุคคลอื่นที่ควรให้ คือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันเฉลียวใจ ไม่ใช่ให้จนร่ำรวยหรือให้จนหมดเนื้อหมดตัวแต่เป็นการแบ่งปันเพื่อแสดงอัธยาศัยไมตรี ผู้ให้ไม่จำเป็นต้องร่ำรวยหรือดีกว่าผู้รับเสมอไป และยังรวมถึงการช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจ

๒. ปิยวาจา พูดอย่างรักกันคือกล่าวคำสุภาพไพเราะน่าฟังชี้แจงสิ่งที่เป็นประโยชน์มีเหตุผลเป็นหลักฐานชักจูงในสิ่งที่ดีงามหรือแสดงความเห็นอกเห็นใจให้กำลังใจ

๓. อตถจริยา ช่วยเหลือกัน (ช่วยกิจกันไป)

๔. สมานัตตา การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ โดยประพฤติดัวให้มีคุณสมบัติอันเสมอปลาย วางตัวดีต่อกัน (นิสัยเป็นกันเอง)^{๕๑}

พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตธรรมาโณ) กล่าวว่า สังคหวัตถุ ๔ นี้ พระพุทธเจ้าทรง อุปมาเหมือนกับพาหนะที่จะนำคนไปสู่ความสุขความเจริญในโลก เพราะสังคมของมนุษย์เรา จำเป็นต้องอิงอาศัยธรรมะทั้งสี่ประการนี้ ทรงชี้อีกมุมที่ตรงกันข้ามว่า ถ้าหากว่าสังคมปราศจาก เสียซึ่งธรรมทั้งสี่ประการแล้ว แม้มารดา บิดา ก็จะไม่ได้รับการนับถือบูชาจากบุตรธิดา โลกจะอยู่ ไม่ได้เลย จึงเรียกว่า ธรรมเป็นเครื่องสงเคราะห์ การสงเคราะห์ก็มีอยู่ ๒ ฝ่าย คืออามิสสังคหะ คือ สงเคราะห์ด้วยวัตถุสิ่งของ อัมมสังคหะ คือ สงเคราะห์โดยธรรม ถ้าเรามองในแง่ของคนที่แสวงหาที่พึ่ง สิ่งนี้ ก็เป็นการสนองตอบความต้องการขั้นพื้นฐานของคน เช่น ต้องการความรักและได้รับความรัก ความอบอุ่น ความปลอดภัย ต้องการที่พึ่งพำนักอาศัย ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ หรือว่าต้องการ ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กัน เป็นต้น ก็ต้องมีธรรมะ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว หลักที่จะให้เกิดการยึดเหนี่ยวทางใจกันขึ้น มาสรุปรวมอยู่ที่สังคหวัตถุแม้แต่นวนคิด การแสวงหาเครื่องรางของขลังที่ชาวบ้านเขาแสวงหากัน นวนของ พระเครื่องนั้น คือ เมตตามหานิยม คงกระพันชาตรี แคล้วคลาด ธรรมะทั้งสี่ประการมีลักษณะก่อให้เกิดเป็นเมตตามหานิยม คงกระพันชาตรี และแคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งหลายใดองค์ธรรมทั้งสี่ประการนี้ คือ

^{๕๐} พุทธศาสนิกชน **บริหารธุรกิจแบบพุทธ**, (กรุงเทพมหานคร: อตัมมโย, มปป.), หน้า ๑๕.

^{๕๑} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ป.ธ. ๙ ราชบัณฑิต, **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด**. (กรุงเทพมหานคร: วัดราชโอรสาราม ๒๕๔๘), หน้า ๑๓๗.

๑) ทาน การให้ เป็นลักษณะการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแต่ละคนแก่คนอื่นที่ควรแก่ การให้ การให้มิได้อยู่ ๒ แนวใหญ่ คือ

๑.๑) การให้ด้วยจิตคิดอนุเคราะห์ หมายถึงว่าการอนุเคราะห์ การสงเคราะห์ ช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ด้วยอหยาศัยไมตรีโอบอ้อมอารีต่อบุคคลเหล่านั้น เขาประสบ ความเดือดร้อน ความขาดแคลน ก็สงเคราะห์เขาเท่าที่จะสงเคราะห์กันได้ และบางครั้งเป็นเรื่องของอหยาศัยไมตรี ในทำนองที่แบ่งกันกินแบ่งปันใช้ เพื่อนบ้านใกล้เคียงกันมีของอะไรก็แบ่งกันกินแบ่งกันใช้ เป็น การสร้างอหยาศัยไมตรีอย่างที่คุณไทยเราถือว่า “รั้วคนดีกว่ารั้วสังกะสีรั้วเหล็กกำแพง” อย่างบ้านใน ชนบทเห็นได้ชัดมาก ถ้าไม่มีหนอนบอนไล่ ไม่มีใครสามารถขโมยได้ เพราะถึงขโมยก็ออกไปนอกหมู่บ้านไม่ได้ประเดี๋ยวก็จับได้นี่คือลักษณะโครงสร้างสังคมไทยที่เรานิยมเอาธรรมะไปสั่งสอนกันมา ก่อให้เกิดเป็นความปรารถนาดี ความหวังดีต่อกันว่า “เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี” การอนุเคราะห์ คือ แสดงความมีน้ำใจ และการสงเคราะห์ให้ในกรณีที่เขาขาดแคลน เราก็สงเคราะห์เขา

๑.๒) การให้เพื่อบูชาคุณความดี เช่น การทำบุญตักบาตร การให้อาหาร ให้เสื้อผ้าแก่พ่อแม่ปู่ย่า ตายาย ในวันตรุษสงกรานต์ การเสียภาษีให้แกรัฐ เหล่านี้เป็นการให้ ด้วยสำนึกถึงคุณความดี การให้ก็เป็นการปฏิบัติธรรมะเหมือนกัน อย่างลืมน่า ขอบข่ายของการ ให้พอถึงจุดหนึ่งเมื่อเราเป็นพวกเดียวกับเขาแล้ว หนักนิตเบาหน้อยก็ทนกันไปกลายเป็น “อภัยทาน” คือ การให้อภัย เมื่ออภัยกันได้ ก็เข้าอกเข้าใจกัน ต่อมาก็กลายเป็น “ธรรมทาน” คือ จะพัฒนาไปจากจุดที่วัตถุนาน แต่มาถึงจุดหนึ่งสามารถกล่าวตักเตือนกันได้ อย่างคนเฒ่าคนแก่ในท้องถิ่นชนบท ท่านสามารถจะดูตาเด็กที่ เหมือนกับลูกหลานของท่านได้ เวลามีปัญหากรณีพิพาทอะไร ท่านผู้นี้ไปพูด บางทีก็เลิกแล้วต่อกันได้ นี่เพราะอะไร เพราะท่าน ผู้นี้ได้สร้างสมบารมีด้วยการสงเคราะห์ในเชิงวัตรธรรมมาก่อน มีการให้อภัย ในความผิดพลาด บกพรอง อยู่ในฐานะที่ว่าตักเตือนกันได้ คนเรากว่าที่จะปรับตัวขึ้นมาอยู่ในจุดนี้ได้ก็ ต้องใช้เวลา สร้างบารมีพอสมควร หลวงพ่อบางองค์ในต่างจังหวัด มีการมีงานภายในวัด ตำรวจไม่ต้อง มา ตรวจการณ ไม่ต้องมาทำอะไร หลวงพ่ออยู่องค์เดียวใครไม่กล้าทำอะไรหรอก จะไปก่อเรื่อง ก่อ ราวขึ้นไม่ได้ อย่างนี้หลวงพ่อก็ต้องมีบารมีอยู่มากจนเด็กๆ เรียกหลวงปู่หมดแล้ว ฉะนั้น สมภารใน ต่างจังหวัดจึงจำเป็นต้องเป็นพระแก่ ๆ เพราะเป็นเรื่องของบารมี ถ้าไม่มีบารมี เราทำงานไม่ได้ อยู่ เป็นหลวงปู่แล้วสามารถที่จะควบคุมอะไรใครก็ได้

๒) ปยวาจา เจรจาที่อ่อนหวาน ตรงกันข้ามกับคำหยาบแต่ในเชิงปฏิบัติแล้ว ปยวาจา คือ เจรจาถ้อยคำอันเป็นที่รัก วาจาเป็นที่รักผู้กล่าวด้วยความรัก ความปรารถนาดีต่อบุคคลอื่น ซึ่ง บางครั้งอาจเป็นคำดู คำตักเตือนก็ได้ แต่ถ้าหากว่าพูดด้วยความรัก หวังดี ปรารถนาดี ถือว่าเป็นธรรม เครื่องสงเคราะห์กัน ถ้าหากอหยาศัยเริ่มมีความรัก ความปรารถนาดี ต่อไปจะกระจายตัวไปเอง คือ จะพูดคำสัตย์ คำจริงเอง จะไม่ยุยงให้คนเหล่านั้นเขาแตกกัน เพราะรัก หวังดีต่อเขาจะพูดเฉพาะเรื่อง ที่มีประโยชน์ มันก็จะกระจายตัวเอง เป็นวชิสุจริตครบ ทั้งสี่ แต่เริ่มที่ปยวาจา คือ วาจาอันเกิดจากใจ ที่มีความรักและหวังดี ปยวาจาบางครั้งถ้อยคำอาจ ไม่ไพเราะ ไม่อ่อนหวาน หากพูดด้วยความ ปรารถนาดี หวังดี ยังอยู่ในขอบข่ายของปยวาจา

๓) อัถถจริยา ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่น จะเห็นว่าทั้งกายกรรม วชิกรรม มโนกรรม ทางกายกรรม ก็ช่วยเหลือชวนช่วยในกิจการงาน อย่างในบ้านในเมืองเรา เราก็ช่วยเหลือ กัน โถนาก็ช่วยเหลือกันโถนา มีกิจการอะไรก็ตาม เช่น ปลูกบ้านต่างจังหวัด บ้านหลังหนึ่งขนาด ๒ -

๓ ห้อง ปลูกไม้ก็วันก็เสร็จ เพราะเขาช่วยเหลือกัน นี่เรียกว่าประพฤติ สิ่งที่เป็นประโยชน์ด้วยกัน ในทางกาย ช่วยเหลือกันชวนช่วยกันในกิจการงานที่ชอบ ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์กันด้วยวาจา คือ พูดในทางที่เสริมสร้างความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แนะนำชี้แจงแสดงเหตุผล การกระทำ บางอย่างต้องคิดใจเขาใจเรา เช่น อยู่ใกล้เคียง เพื่อนคนหนึ่งต้องการจะอ่านหนังสือเราเขาวิญญูเสีย ลั่น ไม่เป็นอรรถจริยา เพราะทำลาย ประโยชน์อีกฝ่ายหนึ่งที่เขาจะพึงได้ ข้อนี้ชั้นของวินัย มีวินัยบาง ข้อเสริมอรรถจริยา เช่น ภิกษุรูป หนึ่งกำลังท่องปาฏิโมกข์อยู่ เราไปชวนคุย เป็นการทำลายประโยชน์ ท่านก็ปรับเป็นอาบัติ ปาจิตตีย์นั่นคือ สอนให้ประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน เกื้อกูลกัน ใน บางครั้งบางคราว เรา ไม่สามารถจะทำได้ แต่อยู่ถึงกับไปทำลายประโยชน์เขา เช่น เราช่วยเหลือเขา ไม่ได้ แต่อย่า ถึงกับไปทำลายประโยชน์ของเขา อย่างนี้พออยู่กันภายในสังคมได้ อย่าลืมนะ ตัวประโยชน์ ที่ มักจะพูดเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย การกระทำอะไรต้องมุ่ง ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับการกระทำเหล่านั้น เมื่อเห็นว่าเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่คนอื่นก็ กระทำ เช่น ช่วยสร้างสะพานบ้าง ชวนกันขุดถนนบ้าง ขุดลอกคูคลองบ้าง ล้วนเป็นคุณความดีที่ เป็นจุดยึดเหนี่ยวทางใจให้คนอื่นเขาเกิดความนิยมนับถือ นี่เป็นอรรถจริยา คือ ประพฤติสิ่งที่เป็น ประโยชน์ต่อกัน ไม่ได้หมายความว่า กะเกณฑ์ให้คนใดคนหนึ่งประพฤติเพียงฝ่ายเดียว แต่ทุก คนก็ต้องประพฤติให้ เป็นประโยชน์ต่อกัน

๔) สมานัตตตา ความมีตนสม่ำเสมอ ไม่ถือตัว ได้แก่การวางตนเหมาะสมแก่ ฐานะที่ควรจะเป็นและที่ตนเป็น ไม่แสดงอาการขึ้น ๆ ลง ๆ ๓ วันดี ๔ วันร้าย กำหนดทิศทางลม ไม่ค่อยถูก ว่า จะเอาอย่างไรกันแน่ อีกอย่างหนึ่ง คือ ไม่ลืมนอน เช่น เคยเป็นเพื่อนเป็นฝูงกันมา พอได้ดีหน่อยก็ลืมนอน ต้องแสดงอหิยาศัยไมตรีให้ปกติ แม้คนไม่ชอบพูดชอบคุยอะไรก็ต้อง ทักทายปราศรัย เรื่องที่ ออกจะปฏิบัติยาก ดุริทานเปรียบเทียบบอกจะฟังง่าย บางเรื่องเป็นการ ยอมรับนับถือฐานะกัน อย่าง สหาย ๓ คน เป็นขอทาน คนหนึ่งราชรถมาเกย ได้เป็นพระราชา อีกคนหนึ่งคิดว่าเพื่อนเราเป็น พระราชาก็แบ่ง แต่งตัวขอทานเข้าไป อันนี้เป็นการไม่ให้เกิดริดี ไม่ยกย่องเพื่อนในฐานะที่ชอบที่ควร เพื่อนก็ให้เงินหน่อยหนึ่งแล้วไล่ออกจากเมืองไปเลย อีกคน หนึ่งแกถือว่าเพื่อนก็คือเพื่อน แต่ในที่ต่อ สาราณชน ก็ต้องวางตัวให้ความเคารพนับถือตาม สมควรแก่ฐานะของเพื่อน นี่คือ เป็นหลักของ สมานัตตตา วางตนเหมาะสมแก่ฐานะที่ตนเป็น ไม่ใช่ว่ามี สมานัตตตา แล้วสมภารจะลงเล่นกับ ลูกวัด คือ ตองวางตนเหมาะสมกับฐานะ

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า^{๕๒} ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสังคหวัตถุ ๔ ว่าตามหลักจริยศาสตร์ สังคมของพุทธศาสนา เรื่องสังคหวัตถุ ๔ หรือหลักปฏิบัติตนตามหลักจิตวิทยาสังคมเพื่อให้เกิด ความ นิยมชมชอบและเคารพนับถือแก่ผู้อื่น หรือสังคมของชุมชนต่าง ๆ คือ

๑) ทาน หรือ การให้ปันสิ่งของตนเองแก่ผู้อื่นที่ควรปัน เพราะ ทาน หมายถึง

^{๕๒} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ธรรมะสร้างเยาวชน, อ่างใน จุฬาทิพย์ แก้วมณี การสร้างชุดการสอน หลักธรรม เรื่อง สังคหวัตถุ ๔ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสำหรับสามเณร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ แผนกสามัญศึกษา โรงเรียน พระปริยัติธรรมวัดสุพรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง สังเกตกรรมศาสนา, งานนิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษา **มหาบัณฑิต**, (วิชาเอกหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖), หน้า ๒๕-๒๖.

๑.๑ ธรรมทาน หรือการบริจาคทางจิตใจ

๑.๒ อามิสทาน หรือการบริจาคทางวัตถุ

๒) ปยวาจา หรือการเจรจาใช้คำพูดของตนต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพอ่อนโยน ให้เหมาะสมแก่กาลเทศะและเหมาะสมแก่สังคมชุมชนทุกชั้น เพื่อให้ชุมชนหรือบุคคลเหล่านั้นเคารพนับถือ ปยวาจา นี้ ใช้กับมิตรสหายของตน ย่อมจะทำให้มิตรสหายเหล่านั้นรักใคร่ รู้จักเจรจา สุภาพอ่อนโยน กับครู อาจารย์ การใช้หลักจริยศาสตร์สังคมในเรื่อง ปยวาจา นั้น ผู้ใช้จำต้องมีสติ ควบคุมตนเอง และสามารถบังคับจิตใจตนเองได้ทุกขณะ (mind's control or self-control)

๓) อัตถจริยา หมายถึง การสอนให้บุคคลนั้นมีหน้าที่ทางมนุษยสัมพันธ์ทุกระดับชั้นมีหน้าที่ช่วยเหลืออุปการะหรือสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน

๔) สมานัตตตา หมายถึงการปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองสม่ำเสมอโดยไม่ถือตัว และให้เข้ากับสังคมของชุมชนใดทุกชั้น

อีกประการหนึ่งก็คือ ไม่ถือตัวเกินไป เวลาได้ดีไม่หลงตัว ลืมตน คางคกขึ้นวอ มะพร้าวต้นตง ยากต้นมี ขี้ข้าได้ดี ที่โบราณพูดว่า คางคกขึ้นวอ คือ ถ้าทำอะไร ๆ มันเกิน ๆ ไป ก็เสียหลักของสมานัตตตา แทนที่คนจะเกิดความนับถือ กลับไม่พอใจซึ่งเขาได้หลักทั้งสี่ประการนี้เป็นการปฏิบัติตัวของคน แต่ไม่ได้หมายความว่า กะเกณฑ์ให้คนใดคนหนึ่งเป็น ทุกฝ่ายต้องแสดงออกซึ่งอัธยาศัยเหล่านั้น เช่น เพื่อนกันก็ต้องเสมอต้นเสมอปลายแสดงความเป็นกัลยาณมิตร แม้ในยามวิบัติก็ไม่ทอดทิ้งกัน หลักของสมานัตตตา คือ มีตนเสมอ แต่ต้องไม่วางตัวต่ำเกินไป เพื่อต้องการให้คนอื่นเขาเห็นว่าเราไม่ถือเนื้อถือตัว เล่นหัวจนไม่เป็นเวลา วางตัวสูงเกินไปก็เสียคุณธรรมทั้งสี่ประการนี้ มีในบุคคลใดก็ตามจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนไว้ได้ ก่อให้เกิดความเคารพ ความรักความนับถือต่อกันและกัน เป็นเหมือนพาหนะที่จะนำพาคนไปสู่ สุขความเจริญที่ต้องการได้ เป็นจุดยึดเหนี่ยวทางใจ ภายในจากครอบครัวเป็นต้นไปจนถึง สังคมคนกลายเป็นพระเครื่อง ๔ องค์ ที่ก่อให้เกิดผลทางเมตตามหานิยม คงกระพันชาตรี และ แคล้วคลาดแท้ ๆ ทั้งเป็นพุทธวิธีครองใจคน เป็นจุดที่ยึดเหนี่ยวน้ำใจคนไว้ได้

พระมหาบุญเพียร ปุณฺณวิริโย ได้ให้ความหมายว่า สังคหวัตถุ ๔ คือ ข้อปฏิบัติ สำหรับการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน

๑) ทาน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน มีน้ำใจต่อกันและกัน ได้แก่ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การแบ่งปันความสุขให้แก่กันและกัน ทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งของ และแบ่งปันน้ำใจต่อบุคคล ในครอบครัว ไม่ตระหนี่ถี่เหนียวใช้สอยหรือบริโภคสิ่งของแต่เพียงผู้เดียว

๒) ปยวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ อ่อนโยน พูดด้วยจิตที่ปรารถนา รู้จักกาลเวลา ในการพูดอย่างเหมาะสม และรู้จักการใช้คำพูด ไม่ใช่วาจาหักล้างเชือดเฉือนจิตใจของผู้อื่นหรือวาจาที่เป็นคำหยาบคาย กระทบกระเทือน ดุด่าเสียสติ อันจะก่อให้เกิดการขัดใจกันในครอบครัวได้

๓) อุตถจริยา การช่วยเหลือ บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นได้แก่การสงเคราะห์เกื้อกูล กันของบุคคลในครอบครัว เช่น การช่วยเหลือการงาน แบ่งเบาภาระของกันและกัน

๔) สมานัตตตา การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานภาพ บทบาท หน้าที่ของตน โดยวางตนเสมอต้นเสมอปลาย สามารถเข้ากับผู้อื่นได้^{๕๓}

๒.๔.๔ ประโยชน์ของสังคหวัตถุ ๔

๑. เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไม่ให้ทำความชั่ว
๒. เมื่อประสบความเดือดร้อนย่อมได้รับความช่วยเหลือจากคนอื่นเสมอ
๓. ผู้อื่นให้ความเชื่อถือไว้วางใจตนเอง
๔. เป็นที่รักใคร่ของบุคคลทั่วไป
๕. ทำให้หมู่คณะมีความสามัคคีกัน

สรุปได้ว่า สังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติคือการอยู่ร่วมกันในสังคมหรือในหมู่คณะจำเป็นต้องมีสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและประสานหมู่คณะไว้ให้เกิดความสามัคคีและเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้แก่หลักสังคหวัตถุ ๔ เป็นธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หมายถึง หลักการครองใจคน หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้ วิธีทำให้คนรัก หลักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทำให้อยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน เหมือนลิ่มสลักที่ตรึงตัวรถไว้มิให้ชิ้นส่วนกระจัดไป ทำให้รถแล่นไปได้ตามที่ต้องการ

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยในประเทศ

นิตริญา สนั่นเมือง ได้กล่าวว่า การนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา อันได้แก่สังคหวัตถุ ๔ คือ (๑) ทาน (๒) ปิยวาจา การรู้จักพูดจาไพเราะอ่อนหวาน (๓) อุตถจริยา รู้จักเกื้อกูลกัน (๔) สมานัตตตา รู้จักการวางตนสม่ำเสมอและให้เข้ากับคนอื่น โดยหลักธรรมนี้สามารถนำมาประยุกต์กับการทำงานและการสมาคมกับบุคคลต่าง ๆ ได้โดยผ่านพฤติกรรมตามธรรมชาติ อันได้แก่ ทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี ทั้งด้านการทำงานและส่วนตัว ให้ความคุ้นเคยเป็นกันเองและสนใจในทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานอื่น ชมเชย และสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาที่ทำงานดีและประพฤติดีและจัดให้มีการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้เกิดความรู้และสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ^{๕๔}

มานิตา สุขสำราญ ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในการนำหลัก พุทธธรรมมาปฏิบัติภายในครอบครัว ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งเป็นหลักธรรมในการสงเคราะห์ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันของ

^{๕๓} พระมหาบุญเพียร ปุณฺณวิริโย (แก้ววงศ์น้อย), “แนวคิดและวิธีการขัดเกลาทางสังคมใน สถาบันครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๑๙.

^{๕๔} นิตริญา สนั่นเมือง คู่มือรวบรวมกรณีตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติผิดวินัยตามบทบัญญัติ พรบ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๓๕, (กรุงเทพมหานคร: ชุมชมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๕.

บุคคลในครอบครัว พบว่า การที่สมาชิกหาโอกาสพบปะพูดคุยกัน อาทิตย์ละ ๑ ครั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน แม้จะมีเวลาน้อยมาก แต่การให้รู้จักแบ่งเวลา ทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความรู้ที่ติดการพูด ถ้อยคำที่สุภาพไพเราะ อ่อนหวาน แสดงความเห็นอกเห็นใจและปารารถนาดีให้ความช่วยเหลือเพื่อนบ้าน จะก่อให้เกิดความสามัคคี ผูกมิตรไมตรี เป็นการสร้างความสุขต่อครอบครัวและสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๕๕}

พระวีรวัฒน์ รอดสุโข ได้ศึกษาเรื่อง เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา เรื่องสังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ ไตรลักษณ์ ๓ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ระหว่างการสอนด้วยหนังสือ การ์ตูนและการสอนตามปกติ พบว่านักเรียนที่สอนโดยการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนประกอบ วิชาพระพุทธศาสนา มีความรู้เพิ่มขึ้นและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่สอนโดยการสอนตามปกติที่ระดับ .๐๕^{๕๖}

พฤกษา พุทธรักษ์^{๕๗} ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรตามหลักสังคหวัตถุ ๔ กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดนครนายก ผลการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการสหกรณ์โดยหลักสังคหวัตถุ ๔ ทั้ง ๔ ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ในด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และด้านสมานัตตตา ที่ยังคงมีระดับการปฏิบัติน้อย ไตแก สหกรณ์ได้ให้ความช่วยเหลือและให้สวัสดิการต่าง ๆ แก่ สมาชิกอย่างเหมาะสมและพอเพียง เมื่อเห็นสมาชิกโกรธหรือไม่พอใจในการมาใช้บริการของ สหกรณ์ ก็ช่วยพูดจาให้เข้าใจและหายโกรธ เจ้าหน้าที่ช่วยเหลืองานของสมาชิกในชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส และเจ้าหน้าที่ได้มีการใช้เครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของสำนักงานอย่างประหยัด และเหมาะสม และทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรค พร้อมทั้งแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ สหกรณ์การเกษตรได้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

เยาวภา ประคองศิลป์^{๕๘} ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเห็นชอบตามหลักพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปจฉาวิสัชนาการสอนแบบไตรสิกขาการจัดการเรียนรู้

^{๕๕} มานิตา สุขสำราญ “การศึกษาพฤติกรรมของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวัน อาทิตย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการนำหลักพุทธธรรมมาปฏิบัติภายในครอบครัว”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า บทคัดย่อ.

^{๕๖} พระวีรวัฒน์ รอดสุโข “เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนาเรื่องสังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ ไตรลักษณ์ ๓ กลุ่มเสริมสร้างลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ระหว่างการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนและการสอนตามปกติ”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๕), หน้า ก.

^{๕๗} พฤกษา พุทธรักษ์ “การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรตามหลักสังคหวัตถุ ๔: กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดนครนายก”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑) บทคัดย่อ.

^{๕๘} เยาวภา ประคองศิลป์ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเห็นชอบตามหลักพระพุทธศาสนา (สัมมาทิฎฐิ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑. ๒๖๓๐, หน้า บทคัดย่อ.

ตามคู่มือครูกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๔๐ คน กลุ่มทดลองที่ ๑ โรงเรียนคงคาราม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๓๐ จำนวน ๑๒๐ คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ ๑ จำนวน ๔๐ คน กลุ่มทดลองที่ ๒ จำนวน ๔๐ คน และกลุ่มควบคุม จำนวน ๔๐ คน นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ ๑ ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนแบบปฏิจาภิธาน นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ ๒ ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนแบบไตรสิกขาและกลุ่มควบคุมสอนตามคู่มือครู เครื่องมือที่ใช้คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบปฏิจาภิธาน แผนการจัดการเรียนรู้แบบสังคหวัตถุ ๔ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาและแบบทดสอบวัดความเห็นชอบตามหลักพระพุทธศาสนา ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนทั้ง ๓ กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยที่การจัดการเรียนรู้แบบปฏิจาภิธานกับการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบคู่มือครู

ไพรัตน์ ขาติฉิมพลี^{๕๙} ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการสอบแบบไตรสิกขา หลังการสอนตามคู่มือครู พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ โดยที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยการสอบแบบไตรสิกขาส่งผลสูงกว่าการสอนตามคู่มือครู

สุรพงษ์ ชูเดช^{๖๐} ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผลการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขาที่มีต่อการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ ๑. เพื่อสร้างชุดฝึกอบรมสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ๒) เพื่อศึกษาผลการฝึกอบรมวินัยในตนเองตามแนวทางไตรสิกขาที่มีต่อการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ที่ได้รับการเลี้ยงดูแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนวัดตะกล้า แขวงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๔๘ คน ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่มตามคะแนนการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ กลุ่มรักมาก - ควบคุมมาก ๑๖ คน กลุ่มรักมาก - ควบคุมน้อย ๘ คน กลุ่มรักน้อย - ควบคุมมาก ๘ คน กลุ่มรักน้อย - ควบคุมน้อย ๑๖ คน นักเรียนในแต่ละกลุ่มถูกส่งเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ ๒๔ คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขาเป็นเวลา ๑๑ สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการฝึกอบรมตามวิธีปกติเป็นเวลา ๑๑ สัปดาห์ มีการวัดวินัยในตนเองของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการฝึกอบรม เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมการฝึกอบรมแล้ว ๑ เดือน ผู้วิจัยได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนวินัยในตนเองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

^{๕๙} ไพรัตน์ ขาติฉิมพลี การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอบแบบไตรสิกขากับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต การมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ๒๕๔๐, หน้า บทคัดย่อ.

^{๖๐} สุรพงษ์ ชูเดช ผลของการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขาที่มีต่อการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ . ปริญญาานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ๒๕๔๒, หน้า ๘๘-๑๑๓.

โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทางแบบวัดซ้ำ (Three way ANOVA) ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมวินัยในตนเองตามแนวทางไตรสิกขามีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมวินัยตามวิธีปกติ ทั้งเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมและเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมแล้ว ๑ เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (๑) นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากควบคุม น้อย เมื่อได้รับการฝึกอบรมวินัยในตนเองตามแนวทางไตรสิกขา มีวินัยในตนเองไม่แตกต่างอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติจากนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก – ควบคุมมาก แบบรักน้อย – ควบคุมมากและแบบรักน้อย – ควบคุมน้อย

สุนีย์ ผจญศิลป์^{๖๑} ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องผลการสอบแบบไตรสิกขาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งมี ขั้นตอนการสอน ๕ ขั้นตอน ดังนี้ (๑) ชี้นำเข้าบทเรียน (๒) ชั้นศีลสิกขา ครูกำหนดสถานการณ์ให้และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกรู้สึกต่อสถานการณ์ในการเลือกกระทำผิดหลักศีลธรรม หรือถูกหลัก ศีลธรรม (๓) ชั้นจิตสิกขาหรือกระทำสมาธิ การนำจิตที่ฝึกฝนจนสงบแล้วไปขึ้นต้นมาควบคุมสติให้ระลึก รู่อยู่กับลมหายใจเพื่อระลึก แน่วแน่ที่จุดเดียวจนจิตสงบผ่องใสปราศจากสิ่งรบกวนหรือทำให้เศร้า หมองและจิตใจอยู่ในสภาพพร้อมเหมาะสมควรกับการใช้งานมากที่สุดโดยผู้สอนให้หลักในการฝึกสมาธิ ๒ ขั้น ตามลำดับดังนี้ (๑) ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย แล้วนั่งขัดสมาธิขาขวาทับขาซ้ายหงายมือขวาทับมือ ซ้ายตั้งกายตรงแต่ไม่เกร็งตัว (๒) หลับตาหรือเพ่งมองรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียนจิตใจจดจ่อ เกี่ยวกับเรื่องนั้นเพียงเรื่องเดียวกำหนดลมหายใจเข้า-ออกแล้วกล่าวภาวนาสั้น ๆ เกี่ยวกับภาพที่ เพ่งมองหรือสถานการณ์นั้น ๕ นาที เมื่อทดสอบได้แล้วว่านักเรียนมีสมาธิให้นักเรียนออกจากสมาธิได้ (๔) ชั้นปัญญาสิกขา การกำหนดพิจารณาผลที่เกิดขึ้นในใจของตนในการเลือกปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติได้ อย่างสมเหตุสมผล (๕) ชั้นสรุปและประเมินผลครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดและสาระสำคัญของ บทเรียนโดยครูเพิ่มเติมส่วนที่บกพร่องให้สมบูรณ์มากขึ้น ครูวัดและประเมินผลโดยพิจารณาจากการ ตอบคำถาม ความสนใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ผลการวิจัย พบว่า (๑) นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่ได้รับการสอบแบบไตรสิกขามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (๒) นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่ได้รับการสอบแบบไตรสิกขามีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการ สอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (๓) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่ได้รับ การสอบแบบไตรสิกขามีการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .๐๕

วิลาพัฒน์ อรุณบุญลชาติ^{๖๒} ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมตาม แนวทางไตรสิกขาเพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ซึ่งมีขั้นตอน

^{๖๑} สุนีย์ ผจญศิลป์, ผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและการ คิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖. ปริญญาโท ปริญญาโท สาขาจิตวิทยา สถาบันราชภัฏ นครสวรรค์. ๒๕๔๗, หน้า ๖๑-๖๓.

^{๖๒} วิลาพัฒน์ อรุณบุญลชาติ การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขาเพื่อ เสริมสร้างความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ในการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกษาดังนี้ ๑) ขั้นปูพื้นฐานด้วยการฝึกเจริญสติแบบอ้าไฟ-เทคนิค เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมกิริยาหรือสํารวมกาย วาจาใจ เมื่อนักเรียนได้รับการฝึกให้มีสติในการควบคุมกาย วาจา ใจ แล้วย่อมจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านกาย วาจาและจิตใจในอันที่จะนำไปสู่การฝึกวินัยในตนเองต่อไป ๒) ขั้นฝึกการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการวิธีตามหลักโยนิโสมนสิการเป็นวิธีคิดที่ผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนมีพื้นฐานที่จะนำไปสู่การฝึกวินัยในตนเองโดยฝึกการคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามหลักโยนิโสมนสิการ ๓) ขั้นฝึกอบรมตามแนวไตรสิกษาเพื่อเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเอง โดยเน้นหลัก ๓ ประการเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม ดังนี้ (๓.๑) การสร้างข้อตกลงในการที่จะอยู่ร่วมกันเป็นข้อตกลงที่จะต้องปฏิบัติตามโดยการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามข้อตกลงนั้น (ศีล) (๓.๒) การฝึกสติควบคุมสมาธิด้วยการนั่งสมาธิเป็นประจำทุกวันเป็นเวลา ๑๐ นาที ก่อนเริ่มทำกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจในการทำกิจกรรมการฝึกอบรม (สมาธิ) (๓.๓) การให้นักเรียนอภิปรายถึงกิจกรรมที่ทำ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเหตุและผลของการกระทำ มองเห็นคุณค่าเห็นประโยชน์มองเห็นผลดีและผลเสียของการกระทำ (ปัญญา) กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ปีการศึกษา ๒๕๔๙ โรงเรียนจารุศรบำรุง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต ๑ จำนวน ๒๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนและแบบประเมินพฤติกรรมควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนตามการรับรู้ของครูวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ ระยะเวลาทดลอง ๗ สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ๑) หลังเข้าร่วมโปรแกรม นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับควมมีวินัยในตนเองที่ได้จากแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับควมมีวินัยในตนเองสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๒) หลังเข้าร่วมโปรแกรมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมควมมีวินัยในตนเองที่ได้จากแบบประเมินพฤติกรรมควมมีวินัยในตนเองตามการรับรู้ของครูสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

สรุปได้ว่า จากการทบทวนงานวิจัยต่าง ๆ ในระดับประเทศทำให้ได้รับทราบผลการพัฒนาโดยลำดับ ต่อการจัดการเรียนการสอน ตามหลักการจัดการเรียนการสอนตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้อการสอนให้แก่ผู้เรียนที่ดีต่อไป

๒.๕.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

Walsh^{๖๓} ได้ศึกษาการใช้หนังสือการ์ตูนประกอบการจัด การเรียนการสอน นำมาทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาชาวญี่ปุ่นที่เรียนอยู่ในชั้นปีที่ ๑ ได้แบ่ง กลุ่มตัวอย่างออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ๑ ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยการบรรยายใน ชั้นเรียนในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูน ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มที่ใช้วิธีการจัดการเรียน

ภาควิชาหลักสูตรและการสอนและเทคโนโลยีการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๙, หน้า ๙๖-๙๙.

^{๖๓} Walsh , ศึกษาการใช้หนังสือการ์ตูนประกอบการจัด การเรียนการสอน นำมาทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาชาวญี่ปุ่นที่เรียนอยู่ในชั้นปีที่ ๑.(๑๙๙๙ :๑๘๙๖-A) ,[ออนไลน์],แหล่งที่มา ; <https://www.kroobannok.com/17987>, [๑๒/ตุลาคม/๒๕๖๑]

การสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูน มีค่าคะแนนสูงกว่ากลุ่มที่ใช้วิธีการจัด การเรียนการสอนโดยบรรยาย
ในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

Fraze^{๖๔} ได้ทำการวิจัยยุทธศาสตร์การเรียนรู้แบบโยโยกรณีศึกษาการวัดผลกระทบ
ของเทคนิคจิ๊กซอว์บนพื้นฐานของความเชื่อ การทำงาน และการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้แบบโยโยกำลัง
ได้รับการยอมรับจากครูทั่วโลก นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญการสอนได้สนับสนุนวิธีการเรียนรู้ที่ว่า
ทำให้นักเรียนมีความสามารถในด้านองค์ความรู้และการคิดในขั้นสูง นอกจากนี้นักเรียนยังมี
ปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันในขณะที่เรียนรู้แบบโยโย ส่งผลต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นควร
ออกแบบให้มีความท้าทาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำตามความเชื่อของตน และสนับสนุนให้ผู้เรียนได้
ศึกษาเนื้อหาในเชิงลึกและคิดอย่างมีวิจารณญาณ การวิจัยนี้ได้เปรียบเทียบ การเรียนรู้ที่นำเอา
เทคนิคจิ๊กซอว์มาประยุกต์ใช้ควบคู่กับการเรียนรู้แบบโยโย และอีกกลุ่มไม่ใช่เทคนิคจิ๊กซอว์ จาก
กลุ่มตัวอย่าง ๘๘ คน แบ่งเป็น ๒ ห้อง พบว่าทั้ง ๒ ห้องนี้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่
แตกต่างกัน ห้องที่ไม่ได้นำเอาเทคนิคจิ๊กซอว์ใช้ร่วมกับการเรียนรู้แบบโยโยนักเรียนมีความสามารถ
ในด้านการใช้ถ้อยคำบรรยายอยู่ในระดับต่ำกว่าห้องที่นำเอาเทคนิคจิ๊กซอว์ใช้ร่วมกับการเรียนรู้แบบ
โยโย นอกจากนี้นักเรียนที่เรียนรู้แบบโยโยและใช้เทคนิคจิ๊กซอว์มีการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน
ที่เรียนอ่อน ทำให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่ม และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อ
การเรียนรู้ นอกจากนี้ยังพบว่า ถ้ามีการกำหนดขอบเขตของการทำงานนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยเทคนิค
จิ๊กซอว์ร่วมกับการเรียนรู้แบบโยโยมีความสามารถในด้านการคิดวิเคราะห์ และมีประสิทธิภาพใน
การทำงานสูงกว่านักเรียนที่ไม่ใช่ การเรียนรู้เทคนิคจิ๊กซอว์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ดีที่สามารถนำไปใช้ใน
การทำงานหลังจากการเรียนรู้แล้ว

Listi^{๖๕} ได้ทำการวิจัยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและ
ทัศนคติของนักเรียนเกรด ๓ ที่อยู่ในเขตเมืองที่มีต่อการเรียน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงกับ
การสอนปกติ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนเกรด ๓ ในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตเมือง
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการ
ทดลอง คือ t-test (Independent Samples) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียน
สำเร็จรูปแบบเส้นตรงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการเรียนด้วยวิธีสอนปกติ ผลการเปรียบเทียบ
การสอนทั้ง ๒ วิธี พบว่า มีความสัมพันธ์กันด้านความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
๐.๕ แต่ด้านรูปแบบการเรียนรู้ทั้งสองแบบไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ จากผลการวิจัยในครั้งนี้ยัง
พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษา

^{๖๔} Fraze ,วิจัยยุทธศาสตร์การเรียนรู้แบบโยโยกรณีศึกษาการวัดผลกระทบของเทคนิคจิ๊กซอว์บน
พื้นฐานของความเชื่อการทำงาน,(๒๐๐๔:๑๗๔๖-A),[ออนไลน์],แหล่งที่มา ; [https://www.kroobannok.com/๑๗๔๖๗, \[๑๒/ตุลาคม/๒๕๖๑\]](https://www.kroobannok.com/๑๗๔๖๗, [๑๒/ตุลาคม/๒๕๖๑])

^{๖๕} Listi , วิจัยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและทัศนคติของนักเรียนเกรด ๓,
(๑๙๙๘: ๑๘๙๐ – A) , (ออนไลน์),แหล่งที่มา ; [https://www.kroobannok.com/17987, \[๑๒/ตุลาคม/๒๕๖๑\]](https://www.kroobannok.com/17987, [๑๒/ตุลาคม/๒๕๖๑])

Wakin^{๖๖} ได้ศึกษาเทคนิคการหาประโยชน์จากโครงสร้างเรขาคณิตแบบง่ายซึ่งจับสารสนเทศได้เต็มที่ เมื่อใช้ส่วนประกอบที่เป็นเล่มเล็ก ๆ ของแบบวัดที่หลากหลายแล้ว ได้นำเสนอวิธีการสำหรับตัดทอนและย่อภาพสเกตช์การ์ตูน ซึ่งมีข้อความสำคัญที่ขอบภาพและอภิปรายประเด็นที่ปฏิบัติได้ลงไปซึ่งสัมพันธ์กับการใส่รหัสบนเนื้อผ้าที่มีอยู่เมื่อขยายเทคนิคเหล่านี้แล้วได้เสนอกรอบงานที่ดีที่สุดตามอัตราความผิดเพี้ยนไปโดยใช้รูปลักษณ์ขนาดเล็กเพื่อจับข้อความสารสนเทศทางเรขาคณิตและใช้รูปคลื่นขนาดเล็กอธิบายส่วนที่เหลือเมื่อให้ม้อัตรการถูกกัดเนื้อผ้าน้อย วิธีการนี้จะได้ภาพย่อส่วนที่มีขอบคมขึ้น และมีข้อคลาดเคลื่อนน้อยลงเป็นค่าเฉลี่ยยกกำลังสูง

Moore & Blankenship^{๖๗} ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของนักศึกษาชาวญี่ปุ่นในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบที่มีความสอดคล้องกับลักษณะทางวัฒนธรรม โดยทำการเปรียบเทียบระหว่างการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูนกับการเรียนการสอนโดยวิธีบรรยายในชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า การใช้หนังสือการ์ตูนเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักศึกษาชาวญี่ปุ่น โดยไม่ส่งผลกระทบต่อบุคลิกลักษณะส่วนตัวดั้งเดิมของพวกเขาเลย

Madarsha^{๖๘} ได้ศึกษาการเข้าใจความหมายจากการ์ตูนเป็นสื่อกลางของนักเรียนมัธยมศึกษาที่อ่านออกเขียนได้เพียงเล็กน้อยในมาเลเซีย จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อทราบประวัติการตีความจากภาพที่ได้เห็นทั้งที่เด็กคุ้นเคยและไม่คุ้นเคยซึ่งเป็นภาพชุดใหม่โดยคัดเลือกจากภาพการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์ ๔ ฉบับ ที่เสนอเรื่องราวสอดคล้องกับคนในท้องถิ่นซึ่งมีอยู่หลายเชื้อชาติและมีความขัดแย้งกันในด้านเศรษฐกิจและการเมืองการศึกษาครั้งนี้พบว่า การตีความจากภาพที่มองเห็น ของเด็กยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ เพราะตีความไม่ตรงกับความหมายของภาพ อายุและการรับรู้เป็นส่วนประกอบของระดับการตีความอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อได้มีการวิเคราะห์การถดถอย พบว่า อายุและความสนใจในภาพใหม่ๆ มีอิทธิพลต่อระดับการตีความเช่นกัน

Crowley and Mills^{๖๙} ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบำบัดเด็กที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์ด้วยการ์ตูน โดยใช้สิ่งแวดลอมภายในชั้นเรียน เป็นการใช้องค์ประกอบจากการ์ตูนโดยวิธีการทางการแพทย์ ผลการทดลองจะสังเกตได้จากพฤติกรรมของเด็กในชั้นเรียนวิธีการดำเนินการทดลอง คือ ให้นักเรียนเลือกการ์ตูนและเล่าเรื่องราวหรือใช้คำอุปมาอุปมัย คำสุภาษิตที่เกี่ยวกับการ์ตูนที่เลือก การเล่าเรื่องเด็กอาจจะเล่าตามความเป็นจริงของตัวเองหรือจากจินตนาการของเขาก็ได้ จากการเล่าเรื่องนี้เอง

^{๖๖} Wakin , เทคนิคการหาประโยชน์จากโครงสร้างเรขาคณิตแบบง่ายซึ่งจับสารสนเทศได้เต็มที่, (๒๐๐๒: ๑๕๙๔), (ออนไลน์), แหล่งที่มา ; <https://www.kroobannok.com/17987>, [๑๒/ตุลาคม/๒๕๖๑]

^{๖๗} Moore & Blankenship, Moore & Blankenship (๑๙๗๔:๒๔), (ออนไลน์), แหล่งที่มา ; <https://www.kroobannok.com/17987>, [๑๒/ตุลาคม/๒๕๖๑]

^{๖๘} Madarsha ,การเข้าใจความหมายจากการ์ตูนเป็นสื่อกลางของนักเรียนมัธยมศึกษาที่อ่านออกเขียนได้เพียงเล็กน้อยในมาเลเซีย, (๑๙๘๕: ๓๐๐๖-A), (ออนไลน์), แหล่งที่มา ; <https://www.kroobannok.com/17987>, [๑๒/ตุลาคม/๒๕๖๑]

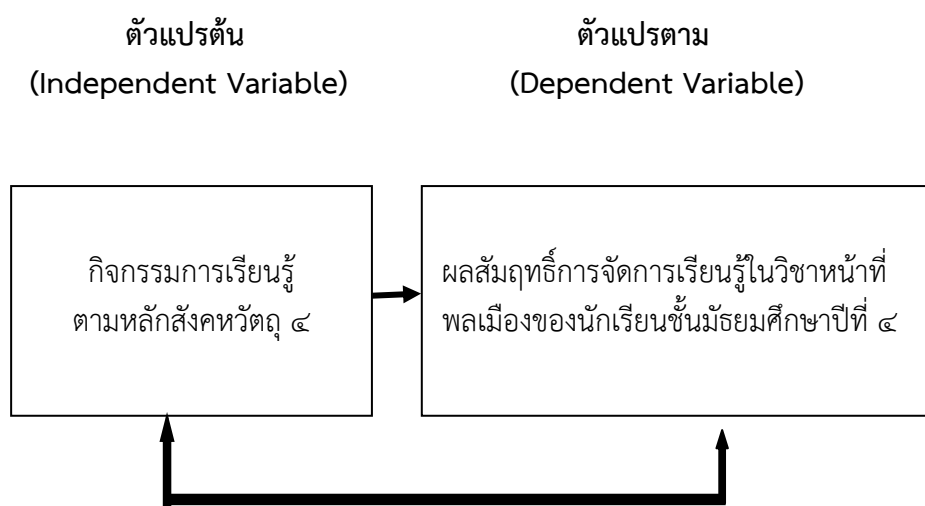
^{๖๙} Crowley and Mills ,ศึกษาเกี่ยวกับการบำบัดเด็กที่มีปัญหาทางด้านอารมณ์ด้วยการ์ตูน โดยใช้สิ่งแวดลอมภายในชั้นเรียน ,(๑๙๘๖: ๒๐-๒๓), (ออนไลน์), แหล่งที่มา ; <https://www.kroobannok.com/17987>, [๑๒/ตุลาคม/๒๕๖๑]

ประสบการณ์ต่างๆ ที่มีในตัวเด็กจะแสดงออกมาให้นักบำบัดได้เห็น ในระหว่างนี้นักบำบัดก็จะให้การแนะนำแก้ไขปัญหาโดยทางอ้อมให้กับเด็กด้วย

สรุปว่า จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่าการศึกษากิจการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการจัดการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ นักเรียนที่มีผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ให้มีผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังเสนอไว้ในตารางภาพ ดังนี้

ภาพที่ ๒.๓ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีกระบวนการ และวิธีการตามขั้นตอนดังนี้

- ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๓ วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๑ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ มีจำนวน ๓๒ รูป

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ โดยใช้แบบทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนประเภทให้นักเรียนเลือกตอบ ก ข ค ง มีจำนวน ๓๒ ข้อ ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ ๑ แผนประกอบด้วย ๔ กิจกรรมและมีรูปแบบการทำกิจกรรมแบบทดสอบ มีรายละเอียดและขั้นตอนดังนี้

๓.๓ วิธีสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือตามกระบวนการให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

๑) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ เกี่ยวกับกิจกรรมแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดสาระการเรียนรู้จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๑.๑) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เกี่ยวกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ กระบวนการเรียนรู้และการประเมินผล

๑.๒) ศึกษาวิธีการเทคนิคการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

๑.๓) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการเรียนการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมืองโดยใช้กิจกรรมแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

๑.๔) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มีขั้นตอนและวิธีการสอนในการทำกิจกรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มีขั้นตอนและวิธีการสอนดังต่อไปนี้

๓.๓.๑ วิธีเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Method)

ขั้นที่ ๑ กระตุ้นความสนใจ (Engage)

๑. ครูแบ่งกิจกรรมออกเป็น ๔ กิจกรรมตามภาพชุดเหตุการณ์เกี่ยวกับทีมฟุตบอลหมู่ป่าอคาเดมี่ที่ติดอยู่ถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอนและแบ่งนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่มละ ๘ รูป คละกันตามความสามารถแล้วครูให้นักเรียนลงมือปฏิบัติและวัดผลแต่ละกลุ่มว่ากลุ่มใดจะมีคะแนนได้มากกว่ากัน

๒. ครูแจกภาพชุดเหตุการณ์เกี่ยวกับทีมหมู่ป่าอคาเดมี่ที่ติดอยู่ในถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอนเพื่อศึกษาเหตุการณ์ต่าง ๆ ในการถอดบทเรียนให้สอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ ๔ ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้เรียนรู้และได้ศึกษาและร่วมกันตั้งชื่อเรื่องและอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพซึ่งแบ่งภาพชุดเหตุการณ์ออกเป็น ๔ ชุด กิจกรรมละ ๑๐ คะแนน ได้แก่

๒.๑ กิจกรรมภาพชุดที่ ๑ ให้นักเรียนดูภาพแล้วช่วยกันตั้งชื่อเรื่องภาพให้สอดคล้องกับเรื่องทาน แล้วให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพในการถอดบทเรียน

๒.๒ กิจกรรมภาพชุดที่ ๒ ให้นักเรียนดูภาพแล้วช่วยกันตั้งชื่อเรื่องภาพให้สอดคล้องกับเรื่องปิยวาจา แล้วให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพในการถอดบทเรียน

๒.๓ กิจกรรมภาพชุดที่ ๓ ให้นักเรียนดูภาพแล้วช่วยกันตั้งชื่อเรื่องภาพให้สอดคล้องกับเรื่องอัตถจริยา แล้วให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพในการถอดบทเรียน

๒.๔ กิจกรรมภาพชุดที่ ๔ ให้นักเรียนดูภาพแล้วช่วยกันตั้งชื่อเรื่องภาพให้สอดคล้องกับเรื่องสมานัตตา แล้วให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพในการถอดบทเรียน คะแนนรวม ๔ ข้อ ๆ ๕ คะแนน รวม ๒๐ คะแนน

๓. ครูสุ่มนักเรียนตอบคำถามเป็นรายกลุ่ม โดยครูเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและอธิบายเพิ่มเติม

ขั้นที่ ๒ สำรวจค้นหา (Explore)

นักเรียนแต่ละกลุ่มจับคู่กันเป็น ๒ คู่ให้แต่ละคู่ร่วมกันศึกษาความรู้เรื่องความสำคัญของสังคหวัตถุ ๔ จากหนังสือเรียนหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติมและแหล่งข้อมูลสารสนเทศแล้วร่วมกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่ศึกษา ผลัดกันซักถามข้อสงสัยและอธิบายจนมีความเข้าใจชัดเจนตรงกัน

ขั้นที่ ๓ อธิบายความรู้ (Explain)

๑. นักเรียนแต่ละคู่ผลัดกันอธิบายความรู้ที่ได้จากการศึกษาให้เพื่อนอีกคู่หนึ่งฟัง ผลัดกันซักถามข้อสงสัยและผลัดกันอธิบายจนทุกคนมีความเข้าใจชัดเจนตรงกัน

๒. ครูอธิบายความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ให้นักเรียนฟังเพิ่มเติม เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ ๔ ขยายความรู้ (Elaborate) เป็นขั้นของการจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ให้ นักเรียนมีความรู้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ขยายกรอบความคิดให้กว้างยิ่งขึ้น มีการเชื่อมโยงความรู้เดิม สู่ความรู้ใหม่ เพื่อให้เกิดการนำไปสู่การค้นคว้าทดลองเพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งประเด็น เพื่อให้เกิดการอภิปราย แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อความกระจ่างชัดยิ่งขึ้น ซักถามนักเรียนให้เกิดความชัดเจนในความรู้ อาจมีการให้ค้นคว้าเพิ่มเติมในประเด็นที่นักเรียนสนใจ

ขั้นที่ ๕ ขั้นประเมินผล (Evaluate) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมในขั้นที่ ๑ - ๔ เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นการประเมินผล โดยการใช้แบบทดสอบ ชูตฝึก การทำกิจกรรม การทดลอง การจัดป้ายนิเทศ เป็นการประเมินผลรายบุคคล รายกลุ่ม โดยใช้กระบวนการต่างๆ เพื่อประเมินว่าผู้เรียนมีความรู้อะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด

๓.๓.๒ วิธีเรียนรู้แบบ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

ขั้นที่ ๑ นำเข้าสู่บทเรียน

๑. ครูให้นักเรียนกลุ่มเดิม ร่วมกันอภิปรายในหัวข้อ “ความหมายความสำคัญและประโยชน์ของสังคหวัตถุ ๔” โดยครูคอยกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

๒. ครูสุ่มนักเรียน ๒-๓ กลุ่ม ออกมานำเสนอผลการอภิปรายที่หน้าชั้นเรียน แล้วให้กลุ่มอื่นที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปได้นำเสนอเพิ่มเติม

ขั้นที่ ๒ การจัดการเรียนรู้

๑. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มให้แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาความรู้เรื่อง ความหมายความสำคัญและประโยชน์ของสังคหวัตถุ ๔ จากหนังสือเรียน หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม ห้องสมุด และแหล่งข้อมูลสารสนเทศ ทางอินเทอร์เน็ต ในหัวข้อที่กำหนดให้ ดังนี้

- กลุ่มที่ ๑ ศึกษาความรู้เรื่อง ทานกับการศึกษา
- กลุ่มที่ ๒ ศึกษาความรู้เรื่อง ปิยวาจากับการอยู่ร่วมกันในสังคม
- กลุ่มที่ ๓ ศึกษาความรู้เรื่อง อุตถจริยา กับจิตอาสาในการบำเพ็ญตนให้เป็น ประโยชน์ต่อ

ผู้อื่น

- กลุ่มที่ ๔ ศึกษาความรู้เรื่อง สมานัตตตา กับระบอบประชาธิปไตย

๒. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาอธิบายให้เพื่อนอีกคู่หนึ่งฟัง ผลัดกันซักถามข้อสงสัยและอธิบายจนทุกคนมีความเข้าใจชัดเจนตรงกัน

๓. ครูอธิบายความรู้เรื่อง ความหมายความสำคัญและประโยชน์ของสังคหวัตถุ ๔ ให้นักเรียนฟังเพิ่มเติม เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๔. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันทำแบบทดสอบแบ่งเป็น ๔ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นกิจกรรมภาพชุดเหตุการณ์เกี่ยวกับทีมฟุตบอลหมูป่าอคาเดมีที่ติดอยู่ในถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอนเพื่อศึกษาเหตุการณ์ต่าง ๆ ในการรอดบทเรียนให้สอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ ๔

ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้เรียนรู้และได้ศึกษาและร่วมกันตั้งชื่อเรื่องอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพซึ่งแบ่งภาพชุดเหตุการณ์แบ่งนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่ม ๆ ละ ๘ รูป โดยให้แต่ละรูปทำกิจกรรมแบบทดสอบเชิงเดี่ยวแต่สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ ซึ่งมี ๔ ข้อตามหลักสังคหวัตถุ ๔ กิจกรรมละ ๕ คะแนน รวมคะแนน ๒๐ คะแนน ได้แก่

๑. กิจกรรมภาพชุดที่ ๑ ให้นักเรียนดูภาพแล้วช่วยกันตั้งชื่อเรื่องภาพให้สอดคล้องกับเรื่องทาน แล้วให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพในการถอดบทเรียน คะแนนเต็ม ๕ คะแนน

๒. กิจกรรมภาพชุดที่ ๒ ให้นักเรียนดูภาพแล้วช่วยกันตั้งชื่อเรื่องภาพให้สอดคล้องกับเรื่องปิยวาจา แล้วให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพในการถอดบทเรียน คะแนนเต็ม ๕ คะแนน

๓. กิจกรรมภาพชุดที่ ๓ ให้นักเรียนดูภาพแล้วช่วยกันตั้งชื่อเรื่องภาพให้สอดคล้องกับเรื่องอรรถจริยา แล้วให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพในการถอดบทเรียน คะแนนเต็ม ๕ คะแนน

๔. กิจกรรมภาพชุดที่ ๔ ให้นักเรียนดูภาพแล้วช่วยกันตั้งชื่อเรื่องภาพให้สอดคล้องกับเรื่องสมานัตตา แล้วให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพในการถอดบทเรียน คะแนนเต็ม ๕ คะแนน รวม ๔ กิจกรรม คะแนนรวม ๒๐ คะแนน

ตอนที่ ๒ การจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบก่อนการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อรรถจริยา สมานัตตา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ เป็นกิจกรรมการทดสอบวิเคราะห์แบบเลือกตอบ ก ข ค และ ง มีจำนวนแบบทดสอบ ๓๒ ข้อ แล้วบันทึกรวบรวมคะแนนผลการทดสอบไว้ แบ่งเป็น ๔ กิจกรรม ดังนี้

แบบทดสอบที่ ๑ เป็นแบบทดสอบเรื่อง ทานกับการศึกษาจำนวนแบบทดสอบ ๘ ข้อ

แบบทดสอบที่ ๒ เป็นแบบทดสอบเรื่อง ปิยวาจากับการอยู่ร่วมกันในสังคม จำนวนแบบทดสอบ ๘ ข้อ

แบบทดสอบที่ ๓ เป็นแบบทดสอบเรื่อง อรรถจริยา กับจิตอาสาในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น จำนวนแบบทดสอบ ๘ ข้อ

แบบทดสอบที่ ๔ เป็นแบบทดสอบเรื่อง สมานัตตา กับระบอบประชาธิปไตย จำนวนแบบทดสอบ ๗ ข้อ รวมแบบทดสอบทั้งหมด ๓๒ ข้อ คะแนนรวม ๖๒ คะแนน เมื่อทำเสร็จแล้วช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องและเติมเต็มคำตอบให้สมบูรณ์

ตอนที่ ๓ เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อรรถจริยา สมานัตตา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ เป็นกิจกรรมการทดสอบวิเคราะห์แบบเลือกตอบ ก ข ค และ ง มีจำนวนแบบทดสอบ ๓๒ ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

ก) กิจกรรมกลุ่มที่ ๑ ครูอธิบายเนื้อหากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ แบบทดสอบที่ให้นักเรียนปฏิบัติจริงตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อรรถจริยา สมานัตตา ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้ศึกษาเรียนรู้จนนักเรียนเข้าใจ และแจกกิจกรรมแบบทดสอบให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทดสอบใหม่อีกครั้ง

ข) กิจกรรมกลุ่มที่ ๒ ครูอธิบายเนื้อหา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบสังคมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้เรียนรู้จนนักเรียนเข้าใจ และแจกกิจกรรมแบบทดสอบให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทดสอบใหม่อีกครั้ง

ค) กิจกรรมกลุ่มที่ ๓ ครูอธิบายเนื้อหา กิจกรรมแบบทดสอบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้เรียนรู้จนนักเรียนเข้าใจ และแจกกิจกรรมแบบทดสอบให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทดสอบใหม่อีกครั้ง

ง) กิจกรรมกลุ่มที่ ๔ ครูอธิบายเนื้อหา กิจกรรมแบบทดสอบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้เรียนรู้จนนักเรียนเข้าใจ และแจกกิจกรรมแบบทดสอบให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทดสอบใหม่อีกครั้ง

ตอนที่ ๔ การนำเสนอผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมืองก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้กิจกรรมแบบทดสอบจำนวน ๓๒ ข้อ คะแนนเต็ม ๖๔ คะแนน

๓.๓.๓ แบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Pre-test Post-test Design โดยมีลักษณะการวิจัยดังตารางที่ ๔^๑

ตารางที่ ๓ แบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Pre-test Post-test Design

จำนวน	Group	Pre-test	Treatment	Post-test	Compare
N=๓๒	แบ่งกลุ่ม	ก่อนเรียน	กิจกรรม ค่าเฉลี่ยคะแนน	หลังเรียน	การเปรียบเทียบ
ก่อนและหลัง	A _๑ - A _๔	E _๑	X	X _๑	E _๓

สัญลักษณ์ N หมายถึง จำนวนนักเรียน

A_๑- A_๔ หมายถึง จำนวนกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

E_๑ หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)

X หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ด้าน ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ได้แก่ ๑) ทานกับการศึกษาของนักเรียน ๒) ปิยวาจากับการอยู่

^๑ นิภาพรรณ แดงโรจน์, การศึกษาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบไตรสิกขา. ปรินญาณินพนธ์ ปรินญาณมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ๒๕๓๐), หน้า ๗๗.

ร่วมกันในสังคม ๓) อรรถจริยากับการประพุดิตนให้เป็นประโยชน์กับคนรอบข้าง ๔) สมานัตตากับการประพุดิตนสมำเสมอกับคนรอบข้าง คณะแนเต็ม ๖๔ คณะแน สองข้อต่อคณะแน

X_๑ หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคณะแน

E_๒ หมายถึง การทดสอบหลังเรียน (Post-test)

E_๓ หมายถึง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔

๓.๓.๔ วิเคราะห์เนื้อหาสาระ จุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ เพื่อกำหนดจำนวนแบบทดสอบที่ต้องการวัดให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระวิชาที่สอน

๓.๓.๕ ขอบเขตการวิจัย

๑) ขอบเขตด้านเอกสาร เอกสารที่ศึกษาในการวิจัย มีดังนี้

๒) ปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต

๓) ทุติยภูมิ ได้แก่ ตำรา หนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ หน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

๓.๓.๖ ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้ นักเรียนได้ศึกษา ค้นคว้า การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมืองซึ่งประกอบด้วย ๑) ทาน การให้แบ่งปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่น ๒) ปิยวาจา การเจรจาด้วยวาจาที่อ่อนหวาน ๓) อรรถจริยา^๒ การประพุดิตนที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ๔) สมานัตตา ความเป็นคนมีตนเสมอไม่ถือตัว

๓.๓.๗ ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ และคู่มือครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

๓.๓.๘ ศึกษาทฤษฎีและเทคนิควิธีสร้างแบบทดสอบ อิงเกณฑ์และวิธีหาพัฒนาคุณภาพเครื่องมือและวิเคราะห์เนื้อหาสาระ จุดประสงค์การเรียนรู้ ตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสาระการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมือง เพื่อกำหนดจำนวนแบบทดสอบที่ต้องการวัดให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมือง

๓.๓.๙ สร้างแบบทดสอบเพื่อ วัดความสามารถเป็นแบบเลือกตอบ ก ข ค ง ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน ๓๒ ข้อ ให้ครบและครอบคลุมเนื้อหาทั้ง ๔ ด้าน

๓.๓.๑๐ นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้

^๒ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), ศึกษาฝึกฝนพัฒนาตนให้สูงสุด, ชุดธรรมะประยุกต์ สำหรับคนทำงาน ลำดับที่. (กรุงเทพมหานคร อมรินทร์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๑๐-๑๑๒.

๓.๓.๑๑ นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญพร้อมแบบประเมินนำแบบทดสอบที่ผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยวิธีของสลาวิน (Slavin.R.E. 1995, p.69)^๓ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +๑ เมื่อแน่ใจว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแบบทดสอบ

ให้คะแนน ๐ เมื่อไม่แน่ใจว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแบบทดสอบให้คะแนน

-๑ เมื่อแน่ใจว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ไม่สอดคล้องกับแบบทดสอบ

๓.๓.๑๒ วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่าง แบบทดสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังโดยใช้สูตร IOC (Index Objective Congruence) เลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕๐ ถึง ๑.๐๐ เป็นแบบทดสอบที่ใช้ได้ ๒.๙ นำเครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบ ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัดผลประเมินผล จำนวน ๕ ท่าน ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ซึ่งได้แก่ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ภาษาที่ใช้ ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) และค่าทางสถิติแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) ผลการตรวจสอบสรุปประเด็น โดยการหาค่า IOC ทั้ง ๓ ด้าน ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเพื่อหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) จำนวน ๕ ท่าน

๑. พระมหาสมบุญ สุทธิโม รศ.ดร.	Ph.D. (Busshist Studies)
พธ.ม.(พระพุทธศาสนา)
พธ.ม.(การสอนภาษาไทย)
นธ.เอก ป.๖.๗
ตำแหน่งทางวิชาการ:รองศาสตราจารย์
๒. ผศ.ดร.จตุพล พรหมณี	Ph.D.(Social Science)
กศม.การบริหารการศึกษา
ศศบ.สังคมศึกษา
ตำแหน่งทางวิชาการ:ผู้ช่วยศาสตราจารย์
วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. ผศ.ดร.สุริยศักดิ์ มังกรแก้ววิกุล	Adiministrations),Administrations),
Magadh,University India Ph.D.(Public สน.
บ.กศ.ม.(ภาษาอังกฤษ) สภาการศึกษามหามงกุฎ
ราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

^๓ Slavin. R.E, cooperative. **Theory Research & Praclice.** (New jersey.Prentice – Hell, 1995), p.69

	ร.ม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศษ.บ.(บริหารการศึกษา) ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเนื่องเขต (ศรีไพรจิตร) ชำนาญการพิเศษ
๔. นายอนันต์ บุญญารัตน์	กศ.บ.(สังคมศึกษา) ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนโรงเรียนวัดเนื่องเขต (ศรีไพรจิตร)
๕. นางพงษ์ลดา สุขเจริญ	

๓.๓.๑๓ การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขจากข้อแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดพิตุลาธิราชรังสฤษดิ์ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ประชากรจำนวน ๓๐ รูป แล้วนำมาตรวจให้คะแนนเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาค Cronbach^๔ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับได้ค่า (Alpha) ความเชื่อมั่นเท่ากับ .๘๑๓ แล้วนำแบบทดสอบที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

๓.๓.๑๔ นำเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบทดสอบที่สมบูรณ์ นำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธร แผนกสามัญศึกษา ในการทำกิจกรรมและทำแบบทดสอบการเรียนรู้และเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยายต่อไป

๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๓.๔.๑ ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเรียนผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

๓.๔.๒ ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบทดสอบให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่เรียนวิชาหน้าที่พลเมือง จำนวน ๓๒ ชุด เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมืองให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทำแบบทดสอบ ผู้วิจัยได้แจกแบบทดสอบด้วยตนเองในช่วงระยะเวลา ๑ คาบ/สัปดาห์ ภายใน ๔ สัปดาห์ โดยใช้วิธีทดสอบก่อนการเรียนการสอนแล้วเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

^๔ Cronbach, L.J, *Essentials of Psychological Testing 3 rd ed*, (New York : Harper Publishing Company, 1974), p.38.

๓.๔.๓ เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบทดสอบกลับคืนมาแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องและจัดระเบียบความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วนำข้อมูลของแบบทดสอบที่ได้ไปทำการวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบทดสอบกลับคืนแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบมาตรวจสอบความสมบูรณ์ให้คะแนนน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อเพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

๓.๕.๒ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำผลการคำนวณมาวิเคราะห์ข้อมูลมาเทียบกับเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบแล้วนำเสนอประกอบคำบรรยายต่อไป

๓.๕.๓ การวิเคราะห์ข้อมูลที่จะได้ทราบว่าการวิเคราะห์ข้อมูลการถอดบทเรียนเกี่ยวกับทีมฟุตบอลหมูป่าอคาเดมีที่ติดอยู่ในถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอน มีคะแนนอยู่ในระดับใด โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของคะแนนเป็นตัวชี้วัดโดยกำหนดเกณฑ์สำหรับแปลผล ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด ๒๕๔๕, หน้า ๑๐๓)^๕

๔.๕๑- ๕.๐๐ หมายถึง มีคะแนนมากที่สุด

๓.๕๑- ๔.๕๐ หมายถึง มีคะแนนมาก

๒.๕๑- ๓.๕๐ หมายถึง มีคะแนนปานกลาง

๑.๕๑- ๒.๕๐ หมายถึง มีคะแนนน้อย

๑.๐๐ -๑.๕๐ หมายถึง มีคะแนนน้อยที่สุด

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

๓.๖.๑ วิเคราะห์ข้อมูลของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัด ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา แล้วนำมาหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่า *t-test* ค่า Minimum และค่า Maximum โดยใช้สูตร

$$\mu = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ μ แทน คะแนนเฉลี่ย

\sum แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละคน

^๕ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริสาส์น จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๓.

N	แทน	กลุ่มประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔
<i>t-test</i>	แทน	การทดสอบค่าวิกฤตแบบ Dependent Sample

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทราดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ผลวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากวิจัย

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการเสนอผลการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้โดยที่

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวประชากร
$*$ (Sig.)	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕
μ	แทน	ค่าเฉลี่ย
σ	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
X	แทน	กิจกรรมการเรียนการสอน
X_0	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
t -test	แทน	การทดสอบค่าวิกฤตแบบ Dependent Sample
Minimum	แทน	ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด
Maximum	แทน	ค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ เป็นกิจกรรมภาพชุดเหตุการณ์เกี่ยวกับทีมฟุตบอลหมูป่าอคาเดมี่ที่ติดอยู่ในถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอนเพื่อศึกษาเหตุการณ์ต่าง ๆ ในการถอดบทเรียนให้สอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ ๔ ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้เรียนรู้และได้ศึกษาและร่วมกันตั้งชื่อเรื่องอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพซึ่งแบ่งภาพชุดเหตุการณ์แบ่งนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่ม ๆ ละ ๘ รูป โดยให้แต่ละรูปทำกิจกรรมแบบทดสอบเชิงเดี่ยวแต่สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ ซึ่งมี ๔ ข้อตามหลักสังคหวัตถุ ๔ กิจกรรมละ ๕ คะแนน รวมคะแนน ๒๐ คะแนน ได้แก่

กิจกรรมภาพชุดที่ ๑ ให้นักเรียนดูภาพแล้วช่วยกันตั้งชื่อเรื่องภาพให้สอดคล้องกับเรื่อง ทาน แล้วให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพในการถอดบทเรียน คะแนน เต็ม ๕ คะแนน

ตารางที่ ๔ ผลการวิเคราะห์กิจกรรมภาพชุดที่ ๑ เป็นการถอดบทเรียนเรื่องทานกับภาพ เหตุการณ์ ทีมฟุตบอลหมูป่าอคาเดมี นักเรียนกลุ่มที่ ๑ (A_0)

รูปที่	นักเรียนกลุ่มที่ ๑ (A_0) เรื่องทาน (N=๘)							ระดับ คะแนน
	X_0	ร้อยละ	μ	σ	Mini	Maxi	t-test	
๑	๓.๑๓	๖๒.๖	๒.๖๓	๐.๗๔	๒	๔	๙.๙๗	ปานกลาง
๒	๓.๑๓	๖๒.๖	๓.๒๕	๑.๐๓	๒	๕	๘.๘๘	ปานกลาง
๓	๒.๘๘	๕๗.๖	๒.๗๕	๐.๗๐	๒	๔	๑๑.๐๐	ปานกลาง
๔	๒.๘๘	๕๗.๖	๒.๗๕	๐.๗๐	๒	๔	๑๑.๐๐	ปานกลาง
๕	๒.๗๕	๕๕.๐๐	๒.๗๐	๐.๗๕	๒	๔	๑๑.๒๒	ปานกลาง
๖	๓.๑๓	๖๒.๖	๓.๕๐	๐.๙๒	๒	๕	๑๐.๖๙	ปานกลาง
๗	๒.๘๘	๕๗.๖	๒.๗๕	๐.๗๕	๒	๔	๑๑.๒๒	ปานกลาง
๘	๓.๑๓	๖๒.๖	๓.๐๐	๐.๑๕	๒	๔	๑๑.๒๒	ปานกลาง
รวม	๒.๙๘	๕๒.๕๗	๒.๙๘	๐.๑๕	๒.๗๕	๓.๑๓	๑๔.๑๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔ ผลการวิเคราะห์คะแนนของนักเรียนกลุ่มที่ ๑ กิจกรรมภาพชุดที่ ๑ เป็นการถอดบทเรียนเรื่องทานภาพเหตุการณ์ทีมฟุตบอลหมูป่าอคาเดมี พบว่า โดยภาพรวมผลของคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.98$, $\sigma = 0.15$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒.๙๘ คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๕๗ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุดเท่ากับ (Minimum=๒.๗๕) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดเท่ากับ (Maximum=๓.๑๓) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๑๔.๑๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากกว่ารูปอื่น ๆ อยู่ ๓ รูปเป็นอันดับแรกคือ รูปที่ ๖ รูปที่ ๒ และรูปที่ ๘ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รูปที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.50$, $\sigma = 0.92$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ ๓.๑๓ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๓ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๒) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๕) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๑๐.๖๙) รองลงมาคือรูปที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.25$, $\sigma = 1.03$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ ๓.๑๓ คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๒) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๕) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๘.๘๘) รูปที่ ๘ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.00$, $\sigma = 0.15$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ ๓.๑๓ คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๒) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๔) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๑๑.๒๒) และรูปที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยสุดคือ รูปที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 2.63$, $\sigma = 0.74$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ ๓.๑๓ คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๒) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๔) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๙.๙๗)

ตารางที่ ๕ ผลการวิเคราะห์กิจกรรมภาพชุดที่ ๒ เป็นการถอดบทเรียนเรื่องปียวากับภาพเหตุการณ์ที่มฟุตบอลหมูป่าคาเดมี นักเรียนกลุ่มที่ ๒ (A_๒)

รูปที่	นักเรียนกลุ่มที่ ๒ (A _๒) เรื่องปียวจา (N=๘)							ระดับคะแนน
	X _๑	ร้อยละ	μ	σ	Mini	Maxi	t-test	
๑	๔.๓๘	๘๗.๖	๓.๘๘	๑.๒๔	๓	๖	๗.๗๙	มาก
๒	๓.๘๘	๗๗.๖	๓.๘๘	๐.๘๓	๓	๕	๑๓.๑๓	มาก
๓	๓.๖๓	๗๒.๖	๓.๘๘	๐.๖๔	๓	๕	๑๗.๑๐	มาก
๔	๓.๖๓	๗๒.๖	๔.๑๓	๑.๑๒	๓	๖	๑๐.๓๖	มาก
๕	๔.๓๘	๘๗.๖	๓.๗๕	๐.๗๐	๓	๕	๑๕.๐๐	มาก
๖	๓.๒๘	๖๕.๖	๓.๖๓	๐.๗๔	๓	๕	๑๓.๗๗	มาก
๗	๓.๖๓	๗๒.๖	๓.๗๕	๐.๗๐	๓	๕	๑๕.๐๐	มาก
๘	๓.๓๘	๗๗.๖	๓.๘๘	๐.๘๓	๓	๕	๑๓.๑๓	มาก
รวม	๓.๓๙	๗๘.๒๒	๓.๘๔	๐.๓๖	๓.๓๘	๔.๓๘	๒๙.๘๓	มาก

จากตารางที่ ๕ ผลการวิเคราะห์คะแนนของนักเรียนกลุ่มที่ ๒ กิจกรรมภาพชุดที่ ๒ เป็นการถอดบทเรียนเรื่องปียวากับภาพเหตุการณ์ที่มฟุตบอลหมูป่าคาเดมี พบว่า โดยภาพรวมผลของคะแนนอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๘๔$, $\sigma = ๐.๓๖$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๓.๓๙ คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๒๒ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๓.๓๘) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๔.๓๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๒๙.๘๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากกว่ารูปอื่น ๆ อยู่ ๓ รูป เป็นอันดับแรกคือ รูปที่ ๔ รูปที่ ๑ และรูปที่ ๒ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รูปที่ ๔ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๔.๑๓$, $\sigma = ๑.๑๒$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ ๓.๖๓ คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๖ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๓) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๖) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๑๐.๓๖) รองลงมาคือรูปที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๓.๘๘$, $\sigma = ๑.๒๔$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ ๔.๓๘ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๖ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๓) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๖) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๗.๗๙) รูปที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๓.๘๘$, $\sigma = ๐.๘๓$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ ๓.๘๘ คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๖ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๓) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๕) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๑๓.๑๓) ส่วนรูปที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยสุดคือรูปที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๓.๖๓$, $\sigma = ๐.๗๔$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ ๓.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๖ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๓) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๕) และ มีค่าเฉลี่ย (t-test=๑๓.๗๗)

ตารางที่ ๖ ผลการวิเคราะห์กิจกรรมภาพชุดที่ ๓ เป็นการถอดบทเรียนเรื่องอัตถจริยากับภาพเหตุการณ์ที่มฟุตบอลหมูป่าคาเดมี่ นักเรียนกลุ่มที่ ๓ (A_๓)

รูปที่	นักเรียนกลุ่มที่ ๓ (A _๓) เรื่องอัตถจริยา (N=๘)							ระดับ คะแนน
	คะแนนเต็ม ๕ คะแนน							
	X _๑	ร้อยละ	μ	σ	Mini	Maxi	t-test	
๑	๒.๗๕	๕๕.๐๐	๓.๒๔	๑.๐๓	๒	๕	๘.๘๘	ปานกลาง
๒	๓.๒๕	๖๕.๐๐	๓.๒๔	๑.๐๓	๒	๕	๘.๘๘	ปานกลาง
๓	๓.๓๘	๖๗.๖๐	๒.๗๕	๐.๗๐	๒	๔	๑๑.๐๐	ปานกลาง
๔	๓.๐๐	๖๐.๐๐	๒.๗๕	๐.๗๐	๒	๔	๑๑.๐๐	ปานกลาง
๕	๒.๗๕	๕๕.๐๐	๓.๒๕	๐.๗๐	๒	๔	๑๓.๐๐	ปานกลาง
๖	๔.๐๐	๘๐.๐๐	๓.๘๘	๐.๘๓	๒	๔	๙.๗๔	ปานกลาง
๗	๓.๓๘	๖๗.๖๐	๓.๓๘	๐.๙๑	๒	๕	๑๐.๔๒	ปานกลาง
๘	๓.๒๕	๖๕.๐๐	๓.๒๕	๑.๐๓	๒	๕	๘.๘๘	ปานกลาง
รวม	๓.๒๕	๖๑.๙๐	๓.๐๙	๐.๔๙	๒.๓๘	๔.๐๐	๑๗.๗๐	ปานกลาง

จากตารางที่ ๖ ผลการวิเคราะห์คะแนนของนักเรียนกลุ่มที่ ๓ กิจกรรมภาพชุดที่ ๓ เป็นการถอดบทเรียนเรื่องอัตถจริยากับภาพเหตุการณ์ที่มฟุตบอลหมูป่าคาเดมี่ พบว่า โดยภาพรวมผลของคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.09$, $\sigma = 0.49$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3.25 คิดเป็นร้อยละ 65.00 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2.38) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=4.00) มีค่าเฉลี่ย (t-test=17.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากกว่ารูปอื่น ๆ อยู่ ๓ รูปเป็นอันดับแรก คือ รูปที่ ๖ รูปที่ ๗ รูปที่ ๘ โดยเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ คือรูปที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.88$, $\sigma = 0.83$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 4.00 คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=4) มีค่าเฉลี่ย (t-test=9.74) รองลงมาคือรูปที่ ๗ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu = 3.38$, $\sigma = 0.91$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.38 คิดเป็นร้อยละ 67.6 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=5) มีค่าเฉลี่ย (t-test=10.42) รูปที่ ๘ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.25$, $\sigma = 1.03$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.25 คิดเป็นร้อยละ 65.00 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=5) มีค่าเฉลี่ย (t-test=8.88) ส่วนรูปที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยสุด คือ รูปที่ ๔ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu = 2.75$, $\sigma = 0.70$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.00 คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=4) และมีค่าเฉลี่ย (t-test=11.00)

ตารางที่ ๗ ผลการวิเคราะห์กิจกรรมภาพชุดที่ ๔ เป็นการถอดบทเรียนเรื่องสมานัตตากับภาพเหตุการณ์ที่มฟุตบอลหมูป่าอคาเดมี่ นักเรียนกลุ่มที่ ๔ (A_๔)

นักเรียนกลุ่มที่ ๔ (A _๔) เรื่องสมานัตตตา (N=๘)								ระดับ คะแนน
รูปที่	คะแนนเต็ม ๕ คะแนน					t-test		
	X _๑	ร้อยละ	μ	σ	Mini		Maxi	
๑	๓.๗๕	๗๕.๐๐	๓.๖๓	๑.๐๖	๒	๕	๙.๖๖	มาก
๒	๓.๐๐	๖๐.๐๐	๓.๑๓	๑.๐๖	๒	๕	๙.๖๖	ปานกลาง
๓	๓.๓๗	๖๖.๐๐	๓.๗๕	๐.๘๘	๓	๕	๑๑.๙๖	มาก
๔	๓.๗๕	๗๕.๐๐	๓.๖๓	๐.๖๔	๒	๔	๑๓.๗๙	มาก
๕	๓.๘๘	๗๗.๖๐	๓.๘๘	๐.๘๓	๓	๕	๑๓.๑๓	มาก
๖	๓.๘๘	๗๗.๖๐	๓.๖๓	๐.๗๔	๓	๕	๑๓.๗๘	ปานกลาง
๗	๓.๘๘	๗๗.๖๐	๓.๓๗	๐.๙๑	๒	๕	๑๐.๔๒	ปานกลาง
๘	๓.๑๓	๖๒.๖๐	๓.๒๕	๐.๘๘	๓	๕	๑๑.๙๖	มาก
รวม	๓.๕๙	๗๒.๑๒	๓.๕๙	๐.๓๗	๓.๐๐	๔.๐๐	๒๖.๙๙	มาก

จากตารางที่ ๗ ผลการวิเคราะห์คะแนนของนักเรียนกลุ่มที่ ๔ กิจกรรมภาพชุดที่ ๔ เป็นการถอดบทเรียนเรื่องสมานัตตตา ภาพเหตุการณ์ที่มฟุตบอลหมูป่าอคาเดมี่ พบว่า โดยภาพรวมผลของคะแนนอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๕๙$, $\sigma = ๐.๓๗$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๓.๕๙ คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๑๒ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๓.๐๐) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๔.๐๐) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๒๖.๙๙) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากกว่ารูปอื่น ๆ อยู่ ๓ รูปเป็นอันดับแรก คือรูปที่ ๕ กับรูปที่ ๓ และรูปที่ ๑ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รูปที่ ๕ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๓.๘๘$, $\sigma = ๐.๘๓$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ ๓.๘๘ คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๖๐ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๓.๐๐) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๕.๐๐) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๑๓.๑๓) รองลงมาคือรูปที่ ๓ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๓.๗๕$, $\sigma = ๐.๘๘$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ ๓.๗๕ คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๐๐ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๓.๐๐) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๕.๐๐) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๑๑.๙๖) รูปที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๓.๖๓$, $\sigma = ๑.๐๖$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ ๓.๖๓ คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๐๐ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๒.๐๐) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๕.๐๐) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๙.๖๖) และรูปที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยสุดคือ รูปที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๓.๑๓$, $\sigma = ๑.๐๖$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ ๓.๐๐ คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๐๐ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๒.๐๐) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๕.๐๐) และมีค่าเฉลี่ย (t-test=๙.๖๖)

ตารางที่ ๘ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับภาพเหตุการณ์การถอดบทเรียนของทีมฟุตบอลหมูป่าอคาเดมี่ที่ติดอยู่ถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ทั้ง ๔ กลุ่ม แบ่งเป็นข้อละ ๕ คะแนน รวมคะแนน ๒๐ คะแนน

กลุ่ม	N	X_0	ร้อยละ	μ	σ	mini	maxi	t-test	Sig	ระดับ
(A _๑)	๓๒	๒.๙๘	๕๒.๕๗	๒.๙๘	๐.๑๕	๒.๗๕	๓.๑๓	๑๔.๑๗	๐.๐๐	ปานกลาง
(A _๒)	๓๒	๓.๓๙	๗๘.๒๒	๓.๘๔	๐.๓๖	๓.๓๘	๔.๓๘	๒๙.๘๓	๐.๐๐	มาก
(A _๓)	๓๒	๓.๒๕	๖๑.๙๐	๓.๐๙	๐.๔๙	๒.๓๘	๔.๐๐	๑๗.๗๐	๐.๐๐	ปานกลาง
(A _๔)	๓๒	๓.๕๒	๖๑.๙๒	๓.๕๙	๐.๓๗	๓.๐๐	๔.๐๐	๒๖.๙๙	๐.๐๐	มาก
เฉลี่ยรวม		๓.๒๘	๖๓.๖๕	๒.๗๑	๐.๓๔	๓.๕๓	๓.๘๘	๒๒.๑๗	๐.๐๐*	ปานกลาง

* $p < .๐๕$

จากตารางที่ ๘ ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับจากภาพเหตุการณ์การถอดบทเรียนของทีมฟุตบอลหมูป่าอคาเดมี่ที่ติดอยู่ถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ทั้ง ๔ กลุ่ม พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = ๒.๗๑$, $\sigma = ๐.๓๔$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๓.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๖๕ มีค่าคะแนนต่ำสุด (Minimum = ๓.๕๓) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum = ๓.๘๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๒๒.๑๗) กลุ่มที่มีคะแนนมากที่สุด คือกลุ่มที่ E_๒ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๘๔$, $\sigma = ๐.๓๖$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๓.๓๙ คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๒๒ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๓.๓๘) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๔.๓๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๒๙.๘๓) รองลงมาคือ กลุ่มที่ E_๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๓.๕๙$, $\sigma = ๐.๓๗$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๓.๕๒ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๙๒ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๓.๐๐) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๔.๐๐) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๒๖.๙๙) กลุ่มที่ E_๓ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = ๓.๐๙$, $\sigma = ๐.๔๙$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๓.๒๕ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๙๐ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๒.๓๘) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๔.๐๐) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๑๗.๗๐) กลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนน้อยที่สุดคือ กลุ่มที่ E_๑ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = ๒.๙๘$, $\sigma = ๐.๑๕$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒.๙๘ คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๕๗ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๒.๗๕) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๓.๑๓) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๑๔.๑๗) และมีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๙ ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบก่อนการเรียนการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ก่อนเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ (N=๓๒)

นักเรียน รูปที่	การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ก่อนเรียน (E _๐)							Sig.
	คะแนนเต็ม ๖๔ คะแนน							
	X _๐	ร้อยละ	μ	σ	Mini	Maxi	t-test	
๑	๒๑.๑๖	๓๓.๐๖	๒๐.๕๖	๑๘.๗๓	๑๒	๒๘	๒๒.๙๒	๐.๐๐
๒	๒๓.๐๓	๓๕.๙๘	๒๒.๓๑	๒๐.๘๔	๑๕	๒๘	๓๐.๘๕	๐.๐๐
๓	๒๙.๕๙	๔๖.๒๓	๒๒.๓๑	๒๐.๕๑	๑๒	๓๒	๒๕.๒๗	๐.๐๐
๔	๓๐.๘๘	๔๘.๒๕	๓๐.๔๑	๒๘.๖๗	๒๓	๓๘	๓๕.๗๔	๐.๐๐
๕	๒๘.๒๘	๔๔.๑๙	๓๐.๖๙	๒๘.๙๗	๑๕	๓๘	๓๖.๓๕	๐.๐๐
๖	๒๖.๙๗	๔๒.๑๔	๒๗.๕๐	๒๕.๔๑	๑๗	๓๖	๒๖.๘๕	๐.๐๐
๗	๒๕.๖๙	๔๐.๑๔	๒๘.๖๓	๒๖.๓๘	๑๕	๓๖	๒๕.๙๘	๐.๐๐
๘	๒๖.๒๕	๔๑.๐๑	๒๘.๒๘	๒๕.๗๗	๑๕	๓๙	๒๒.๙๙	๐.๐๐
๙	๒๕.๑๓	๓๙.๒๖	๒๘.๕๙	๒๖.๒๘	๑๕	๓๘	๒๕.๑๗	๐.๐๐
๑๐	๒๗.๙๑	๔๓.๖๑	๒๘.๕๖	๒๖.๖๓	๑๖	๓๖	๓๐.๐๘	๐.๐๐
๑๑	๒๘.๖๓	๔๔.๗๓	๒๙.๒๕	๒๗.๒๘	๑๕	๓๘	๓๐.๓๔	๐.๐๐
๑๒	๒๗.๓๔	๔๒.๗๒	๒๗.๓๘	๒๕.๐๕	๑๔	๓๘	๒๔.๐๑	๐.๐๐
๑๓	๒๖.๕๙	๔๑.๕๕	๒๘.๐๓	๒๖.๐๓	๑๖	๓๖	๒๘.๕๑	๐.๐๐
๑๔	๒๗.๖๙	๔๓.๒๖	๒๙.๘๔	๒๗.๗๗	๑๖	๓๘	๒๙.๓๗	๐.๐๐
๑๕	๒๘.๐๙	๔๓.๘๙	๒๗.๒๒	๒๔.๗๕	๑๕	๓๘	๒๒.๔๕	๐.๐๐
๑๖	๒๙.๒๒	๔๖.๖๕	๒๘.๖๖	๒๖.๖๔	๑๘	๓๘	๒๘.๙๓	๐.๐๐
๑๗	๒๘.๒๘	๔๔.๑๙	๒๘.๔๗	๒๖.๑๑	๑๒	๓๘	๒๔.๖๖	๐.๐๐
๑๘	๒๘.๐๙	๔๓.๘๙	๓๐.๔๔	๒๘.๔๙	๑๔	๓๘	๓๑.๘๘	๐.๐๐
๑๙	๒๖.๕๖	๔๑.๕	๓๑.๓๘	๒๙.๗๘	๒๓	๓๘	๔๐.๐๒	๐.๐๐
๒๐	๒๗.๕๓	๔๓.๐๑	๒๘.๖๖	๒๖.๙๓	๑๕	๓๘	๓๓.๗๙	๐.๐๐
๒๑	๒๘.๘๑	๔๕.๐๑	๓๐.๕๙	๒๘.๘๔	๑๗	๓๘	๓๕.๖๒	๐.๐๐
๒๒	๒๘.๙๑	๒๙.๕๕	๒๙.๒๒	๒๗.๔๕	๑๓	๓๖	๓๓.๗๐	๐.๐๐
๒๓	๒๘.๗๘	๔๔.๙๗	๒๙.๖๙	๒๘.๑๕	๒๐	๓๖	๓๙.๒๗	๐.๐๐

(ต่อ) การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ก่อนเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ (N=๓๒)

รูปที่	การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ก่อนเรียน (E _๐)							Sig.
	X _๐	ร้อยละ	μ	σ	Mini	Maxi	t-test	
๒๔	๒๙.๖๖	๔๖.๓๔	๒๗.๐๓	๒๔.๙๕	๑๒	๓๖	๒๖.๕๔	๐.๐๐
๒๕	๒๘.๐๙	๔๓.๘๙	๒๙.๕๖	๒๗.๔๑	๑๖	๓๘	๒๗.๙๔	๐.๐๐
๒๖	๒๙.๐๐	๔๕.๓๑	๒๖.๑๓	๒๔.๐๕	๑๕	๓๖	๒๕.๖๔	๐.๐๐
๒๗	๒๙.๗๘	๔๖.๕๓	๒๘.๖๙	๒๖.๖๕	๑๖	๓๙	๒๘.๖๔	๐.๐๐
๒๘	๒๙.๓๑	๔๕.๘๐	๒๙.๒๕	๒๗.๒๗	๑๕	๓๘	๓๐.๑๗	๐.๐๐
๒๙	๒๙.๒๘	๔๕.๗๕	๓๐.๑๙	๒๘.๔๖	๒๑	๓๘	๓๕.๗๑	๐.๐๐
๓๐	๒๙.๗๕	๔๖.๔๘	๓๐.๘๘	๒๙.๑๑	๑๕	๓๘	๓๕.๗๑	๐.๐๐
๓๑	๒๘.๙๑	๔๕.๑๗	๒๑.๒๘	๑๙.๑๕	๑๒	๓๓	๒๐.๓๙	๐.๐๐
๓๒	๒๙.๖๓	๔๖.๓๐	๒๓.๑๖	๒๑.๔๔	๑๕	๓๒	๒๗.๕๒	๐.๐๐
รวม	๒๙.๖๓	๔๖.๓๐	๒๓.๑๖	๒๑.๔๔	๒๑.๑๖	๓๐.๘๘	๓๘.๔๓	๐.๐๐

จากตารางที่ ๙ ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบก่อนการเรียนการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ก่อนเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu=23.16$, $\sigma=21.44$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๙.๖๓ คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๓๐ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๒๑.๑๖) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๐.๘๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๓๘.๔๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากกว่ารูปอื่น ๆ อยู่ ๕ รูปเป็นอันดับแรก คือ รูปที่ ๑๙ รูปที่ ๓๐ รูปที่ ๕ รูปที่ ๒๑ รูปที่ ๑๘ โดยเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รูปที่ ๑๙ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu=30.35$, $\sigma=29.78$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๖.๕๖ คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๕ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๒๓) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๔๐.๐๒) รูปที่ ๓๐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu=30.88$, $\sigma=29.11$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๙.๗๕ คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๔๘ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๑๕) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๓๕.๗๑) รูปที่ ๕ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu=30.88$, $\sigma=29.11$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๘.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๑๙ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๑๕) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๓๖.๓๕) รูปที่ ๒๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu=30.55$, $\sigma=28.84$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๘.๘๑ คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๑๙ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๑๗) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๓๕.๖๒) รูปที่ ๑๘ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu=30.44$, $\sigma=28.26$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๘.๐๙ คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๘๙ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด

(Minimum=๑๔) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๓๑.๘๘) และรูปที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยสุดคือ รูปที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๒๐.๕๖, \sigma = ๑๘.๗๓$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๑.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๐๖ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๑๒) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๒๘) และมีค่าเฉลี่ย (t-test = ๒๒.๙๒)

ตารางที่ ๑๐ ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบหลังการเรียนการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ (N=๓๒)

นักเรียน รูปที่	การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ หลังเรียน (E _๒)							Sig.
	X _๑	ร้อยละ	μ	σ	Mini	Maxi	t-test	
๑	๔๗.๒๔	๗๓.๘๑	๕๑.๘๔	๕.๗๘	๓๘	๕๘	๕๐.๖๗	๐.๐๐
๒	๔๗.๙๐	๗๔.๘๔	๕๒.๐๙	๔.๒๐	๔๖	๕๘	๖๘.๑๗	๐.๐๐
๓	๔๘.๓๔	๗๕.๕๓	๕๒.๗๘	๔.๓๖	๔๕	๕๘	๗๐.๔๗	๐.๐๐
๔	๔๘.๘๘	๗๖.๓๗	๔๙.๑๙	๒.๕๐	๔๕	๕๔	๑๑๐.๙๗	๐.๐๐
๕	๔๘.๔๔	๗๕.๖๘	๕๐.๗๒	๔.๒๗	๔๔	๕๘	๖๗.๑๑	๐.๐๐
๖	๔๘.๗๘	๗๖.๒๒	๔๙.๐๓	๖.๒๙	๔๒	๗๘	๔๔.๐๕	๐.๐๐
๗	๔๙.๐๓	๗๖.๖๑	๔๙.๑๙	๓.๐๘	๔๒	๕๔	๙๐.๒๑	๐.๐๐
๘	๕๐.๗๘	๗๙.๓๔	๔๘.๒๒	๒.๙๔	๔๒	๕๔	๙๒.๕๑	๐.๐๐
๙	๕๐.๓๘	๗๘.๗๒	๔๘.๔๗	๒.๗๕	๔๕	๕๔	๙๙.๓๗	๐.๐๐
๑๐	๔๙.๐๐	๗๖.๕๖	๔๘.๕๙	๒.๖๕	๔๓	๕๔	๑๐๓.๗๒	๐.๐๐
๑๑	๕๐.๑๓	๗๘.๓๓	๔๘.๒๒	๓.๖๓	๔๒	๕๗	๗๕.๐๕	๐.๐๐
๑๒	๕๐.๒๒	๗๘.๔๗	๔๙.๘๔	๔.๑๒	๔๕	๕๘	๖๘.๓๐	๐.๐๐
๑๓	๔๙.๔๗	๗๗.๓๐	๔๘.๐๖	๓.๑๙	๔๐	๕๔	๘๕.๑๗	๐.๐๐
๑๔	๔๘.๗๒	๗๖.๑๒	๔๘.๕๙	๓.๑๒	๔๒	๕๔	๘๘.๑๑	๐.๐๐
๑๕	๔๘.๑๖	๗๕.๒๕	๔๙.๓๔	๒.๖๘	๔๓	๕๔	๑๐๔.๐๒	๐.๐๐
๑๖	๔๑.๐๙	๖๔.๗๐	๔๒.๖๙	๒.๙๕	๔๑	๕๔	๔๑.๒๕	๐.๐๐
๑๗	๔๙.๗๕	๗๗.๗๓	๔๙.๔๔	๓.๘๘	๔๕	๕๘	๗๓.๒๔	๐.๐๐
๑๘	๔๕.๖๖	๗๑.๓๔	๕๑.๙๑	๕.๐๓	๔๒	๕๘	๕๘.๒๘	๐.๐๐

(ต่อ) การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ หลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ (N=๓๒)

นักเรียน รูปที่	การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ หลังเรียน (E _๒)						t-test	Sig.
	X _๑	ร้อยละ	μ	σ	Mini	Maxi		
๑๙	๔๘.๕๐	๗๕.๗๘	๕๑.๐๙	๔.๖๗	๔๒	๕๘	๖๑.๗๗	๐.๐๐
๒๐	๔๔.๕๖	๖๘.๗๕	๕๑.๔๗	๔.๔๕	๔๕	๕๘	๕๕.๓๑	๐.๐๐
๒๑	๔๙.๘๔	๗๗.๘๗	๔๘.๗๕	๒.๙๑	๔๕	๕๗	๙๔.๔๙	๐.๐๐
๒๒	๔๙.๕๐	๗๗.๓๔	๔๙.๓๔	๓.๑๐	๔๕	๕๗	๘๙.๘๔	๐.๐๐
๒๓	๕๐.๒๒	๗๘.๔๗	๔๙.๔๗	๓.๒๙	๔๕	๕๗	๘๕.๐๐	๐.๐๐
๒๔	๕๑.๑๙	๗๙.๙๘	๔๘.๖๓	๒.๙๔	๔๓	๕๔	๙๓.๒๙	๐.๐๐
๒๕	๕๐.๐๖	๗๘.๒๒	๔๘.๕๐	๒.๗๔	๔๔	๕๔	๙๙.๘๖	๐.๐๐
๒๖	๕๐.๓๑	๗๘.๖๑	๔๗.๗๕	๓.๒๔	๔๓	๕๘	๘๓.๒๙	๐.๐๐
๒๗	๕๐.๘๑	๗๙.๓๙	๔๘.๘๔	๓.๒๕	๔๒	๕๗	๘๔.๙๑	๐.๐๐
๒๘	๔๙.๙๑	๗๗.๙๘	๔๙.๖๙	๓.๑๗	๔๕	๕๘	๘๘.๔๗	๐.๐๐
๒๙	๔๙.๐๐	๗๖.๕๖	๔๘.๔๗	๓.๒๕	๔๑	๕๔	๘๔.๒๙	๐.๐๐
๓๐	๔๙.๔๑	๗๗.๒๐	๔๙.๐๐	๒.๖๐	๔๓	๕๔	๑๐๖.๔๙	๐.๐๐
๓๑	๔๘.๔๗	๗๕.๗๓	๔๘.๒๒	๓.๕๔	๔๒	๕๗	๗๖.๙๕	๐.๐๐
๓๒	๕๑.๑๙	๗๙.๙๘	๔๙.๗๕	๔.๑๓	๔๕	๕๘	๖๘.๐๖	๐.๐๐
รวม	๔๗.๙๖	๗๗.๓๐	๔๙.๔๔	๒.๙๓	๔๗.๕๐	๕๑.๑๙	๓๐๒.๐๕	๐.๐๐

จากตารางที่ ๑๐ ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบหลังการเรียนการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา หลังเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๔๙.๔๔$, $\sigma = ๒.๙๓$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๗.๙๖ คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๓๐ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum = ๔๗.๕๐) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum = ๕๑.๑๙) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๓๐๒.๐๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากกว่ารูปอื่น ๆ อยู่ ๕ รูปเป็นอันดับแรก คือ รูปที่ ๓ รูปที่ ๒ รูปที่ ๑ รูปที่ ๑๘ รูปที่ ๒๐ โดยเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รูปที่ ๓ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๕๒.๗๘$, $\sigma = ๔.๓๖$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๘.๓๔ คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๕๓ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุดเท่ากับ (Minimum=๔๕) มีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ (Maximum=๕๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๗๐.๔๗) รูปที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๕๒.๐๙$, $\sigma = ๔.๒๐$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๗.๙๐ คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๘๔ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๔๖) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๕๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๖๘.๑๗) รูปที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๕๑.๘๔$, $\sigma = ๕.๗๘$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๗.๒๔ คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๘๑ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๓๘) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๕๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๕๐.๖๗) รูปที่ ๑๘ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๕๑.๙๑$, $\sigma = ๕.๐๓$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๕.๖๖ คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๓๔ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๔๒) มีค่าคะแนนสูงสุด

(Maximum=๕๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๕๘.๒๘) รูปที่ ๒๐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๕๑.๔๗$, $\sigma = ๔.๕๔$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๔.๕๖ คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๗๕ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๔๕) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๘๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๕๕.๓๑) และรูปที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยสุดคือ รูปที่ ๑๖ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๔๑.๐๙$, $\sigma = ๒.๙๕$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๑.๐๙ คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๗๐ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๔๑) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๕๔) และมีค่าเฉลี่ย (t-test = ๔๑.๒๕)

ตารางที่ ๑๑ การเปรียบเทียบวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ก่อนและหลังเรียน

X	N	X_0	ร้อยละ	μ	σ	Mini	Maxi	t-test	Sig.
ก่อน	๓๒	๒๖.๑๔	๔๓.๐๑	๒๗.๙๐	๒๗.๑๗	๒๑.๑๖	๓๐.๘๘	๗๘.๔๓	๐.๐๐*
หลัง	๓๒	๔๗.๙๖	๗๗.๓๐	๔๙.๔๔	๒.๙๓	๔๗.๕๐	๕๑.๑๙	๓๐๒.๐๕	๐.๐๐*

* $p < .๐๕$

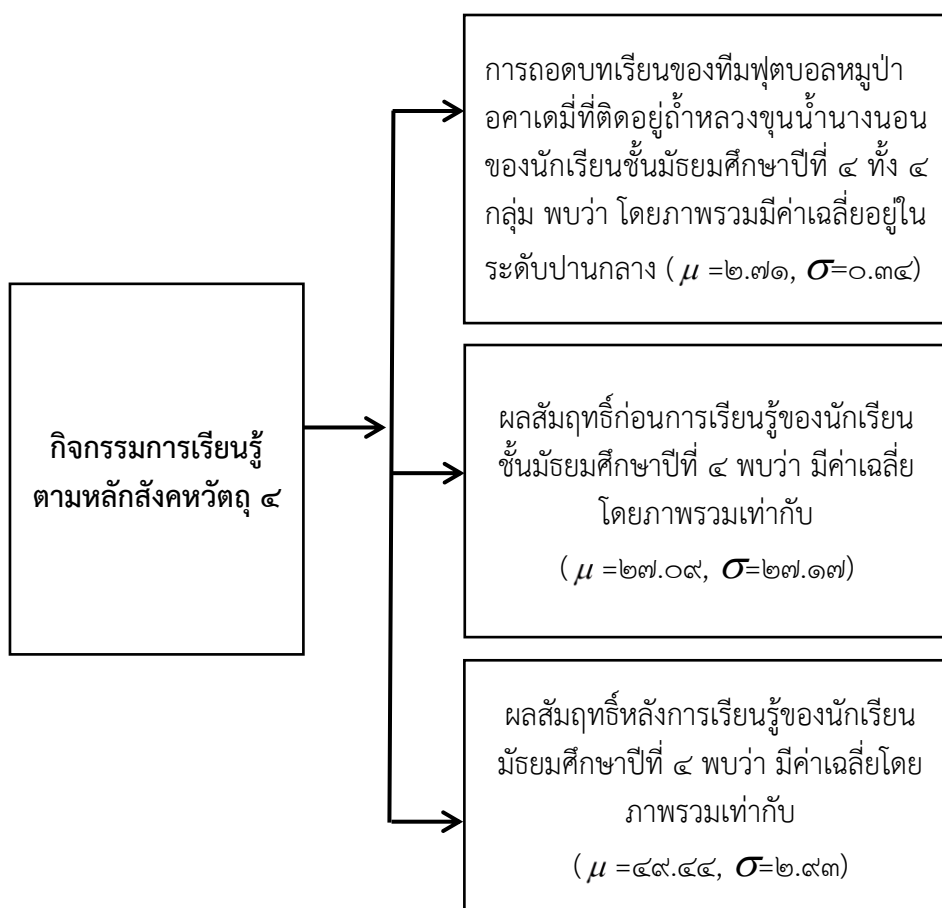
จากตารางที่ ๑๑ การเปรียบเทียบวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ก่อนและหลังเรียน พบว่า

๑) ผลสัมฤทธิ์ก่อนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมเท่ากับ ($\mu = ๒๗.๐๙$, $\sigma = ๒๗.๑๗$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๖.๑๔ คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๐๑ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำสุด (Minimum = ๒๑.๑๖) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด (Maximum = ๓๐.๘๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๗๘.๔๓)

๒) ผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมเท่ากับ ($\mu = ๔๙.๔๔$, $\sigma = ๒.๙๓$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๗.๙๖ คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๓๐ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำสุด (Minimum = ๔๗.๕๐) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด (Maximum = ๕๑.๑๙) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๓๐๒.๐๕) และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการเรียนการสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผลจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังนี้ Mapping ได้ดังนี้

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีขั้นตอนรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยขอเสนอข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับกิจกรรมภาพชุดที่ ๑ ของนักเรียนกลุ่มที่ ๑ (A_๑) เรื่อง ทานเป็นการถอดบทเรียนเรื่องทานกับภาพเหตุการณ์ที่มฟุตบอลหมูป่าคาเดมีที่ติดอยู่ในถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอนของนักเรียนกลุ่มที่ ๑ ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมผลของคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.48$, $\sigma = 0.15$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 2.48 คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๕๗ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุดเท่ากับ (Minimum=2.๗๕) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดเท่ากับ (Maximum=๓.๑๓) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๑๔.๑๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากกว่ารูปอื่น ๆ อยู่ ๓ รูปเป็นอันดับแรกคือ รูปที่ ๖ รูปที่ ๒ และรูปที่ ๘ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รูปที่ ๖ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.50$, $\sigma = 0.52$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.๑๓ คิดเป็นร้อยละ ๓.๑๓ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๕) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๑๐.๖๙) รองลงมาคือรูปที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.25$, $\sigma = 1.03$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.๑๓ คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๕) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๘.๘๘) รูปที่ ๘ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.00$, $\sigma = 0.15$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.๑๓ คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๔) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๑๑.๒๒) และรูปที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยที่สุดคือรูปที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 2.63$, $\sigma = 0.74$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.๑๓ คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๔) มีค่าเฉลี่ย (t-test=๙.๙๗)

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับกิจกรรมภาพชุดที่ ๒ นักเรียนกลุ่มที่ ๒ (A_๒) เรื่อง ปิยวาจาเป็นการถอดบทเรียนเรื่องปิยวาจาเกี่ยวกับภาพเหตุการณ์ที่มฟุตบอลหมูป่าคาเดมีที่ติดอยู่ในถ้ำ

หลวงขุนน้ำนางนอนของนักเรียนกลุ่มที่ ๒ (A_2) ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมผลของคะแนนอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.84$, $\sigma = 0.36$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3.34 คิดเป็นร้อยละ 78.22 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=3.34) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=4.34) มีค่าเฉลี่ย (t-test=29.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากกว่ารูปอื่น ๆ อยู่ 3 รูปเป็นอันดับแรกคือ รูปที่ 4 รูปที่ 1 และรูปที่ 2 โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รูปที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.13$, $\sigma = 1.12$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.63 คิดเป็นร้อยละ 72.6 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=3) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=6) มีค่าเฉลี่ย (t-test=10.36) รองลงมาคือรูปที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.88$, $\sigma = 1.24$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 4.34 คิดเป็นร้อยละ 78.6 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=3) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=6) มีค่าเฉลี่ย (t-test=7.79) รูปที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.88$, $\sigma = 0.83$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.88 คิดเป็นร้อยละ 77.6 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=3) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=5) มีค่าเฉลี่ย (t-test=13.13) ส่วนรูปที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยสุดคือรูปที่ 6 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.63$, $\sigma = 0.74$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.28 คิดเป็นร้อยละ 65.6 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=3) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=5) และมีค่าเฉลี่ย (t-test=13.77)

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับกิจกรรมภาพชุดที่ ๓ นักเรียนกลุ่มที่ ๓ (A_3) เรื่องอัตถจริยา เป็นการถอดบทเรียนเรื่องอัตถจริยากับภาพเหตุการณ์ที่มฟุตบอลหมูป่าอคาเดมี่ที่ติดอยู่ในถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอนของนักเรียนกลุ่มที่ ๒ ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์คะแนนของนักเรียนกลุ่มที่ ๓ กิจกรรมภาพชุดที่ ๓ เป็นการถอดบทเรียนเรื่องอัตถจริยากับภาพเหตุการณ์ที่มฟุตบอลหมูป่าอคาเดมี่ พบว่า โดยภาพรวมผลของคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.09$, $\sigma = 0.49$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3.25 คิดเป็นร้อยละ 61.50 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2.34) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=4.00) มีค่าเฉลี่ย (t-test=17.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากกว่ารูปอื่น ๆ อยู่ 3 รูปเป็นอันดับแรก คือ รูปที่ 6 รูปที่ 7 รูปที่ 8 โดยเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ คือรูปที่ 6 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.88$, $\sigma = 0.83$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 4.00 คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=4) มีค่าเฉลี่ย (t-test=9.74) รองลงมาคือรูปที่ 7 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.34$, $\sigma = 0.91$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.34 คิดเป็นร้อยละ 67.6 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=5) มีค่าเฉลี่ย (t-test=10.42) รูปที่ 8 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.25$, $\sigma = 1.03$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.25 คิดเป็นร้อยละ 65.00 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=5) มีค่าเฉลี่ย (t-test=8.88) ส่วนรูปที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยสุด คือ รูปที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 2.75$, $\sigma = 0.70$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.00 คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=4) และมีค่าเฉลี่ย (t-test=11.00)

๕.๑.๔ ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับกิจกรรมภาพชุดที่ ๔ นักเรียนกลุ่มที่ ๔ (A_c) เรื่อง สมานัตตา เป็นการถอดบทเรียนเรื่องสมานัตตากับภาพเหตุการณ์ที่มฟุตบอลหมูป่าคาเดมีที่ติดอยู่ในถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอนของนักเรียนกลุ่มที่ ๔ (A_c) ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมผลของคะแนนอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.59$, $\sigma = 0.37$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3.59 คิดเป็นร้อยละ 72.12 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=3.00) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=4.00) มีค่าเฉลี่ย (t-test=26.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากกว่ารูปอื่น ๆ อยู่ 3 รูป เป็นอันดับแรก คือรูปที่ ๕ กับรูปที่ ๓ และรูปที่ ๑ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รูปที่ ๕ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.88$, $\sigma = 0.83$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.88 คิดเป็นร้อยละ 75.60 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=3.00) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=5.00) มีค่าเฉลี่ย (t-test=13.13) รองลงมาคือรูปที่ ๓ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.75$, $\sigma = 0.88$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.75 คิดเป็นร้อยละ 72.00 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=3.00) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=5.00) มีค่าเฉลี่ย (t-test=11.96) รูปที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.63$, $\sigma = 1.06$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.63 คิดเป็นร้อยละ 72.60 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2.00) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=5.00) มีค่าเฉลี่ย (t-test=9.66) และรูปที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยสุดคือ รูปที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 3.13$, $\sigma = 1.06$) มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 3.00 คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2.00) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=5.00) และมีค่าเฉลี่ย (t-test=9.66)

๕.๑.๕ การนำเสนอเชิงเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการทำกิจกรรมของนักเรียนทั้ง ๔ กลุ่ม
ผลการนำเสนอเชิงเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับจากภาพเหตุการณ์การถอดบทเรียนของทีมฟุตบอลหมูป่าคาเดมีที่ติดอยู่ถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ทั้ง ๔ กลุ่ม พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.71$, $\sigma = 0.34$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3.28 คิดเป็นร้อยละ 63.65 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำสุด (Minimum = 3.53) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด (Maximum = 3.88) มีค่าเฉลี่ย (t-test=22.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

๑) กลุ่มที่มีคะแนนมากที่สุด คือกลุ่มที่ (A_b) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก กลุ่มที่ E_b โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.84$, $\sigma = 0.36$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3.84 คิดเป็นร้อยละ 76.80 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=3.38) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=4.38) มีค่าเฉลี่ย (t-test = 29.83)

๒) กลุ่มที่มีคะแนนรองลงมาคือกลุ่มที่ (A_c) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.59$, $\sigma = 0.37$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3.59 คิดเป็นร้อยละ 71.80 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=3.00) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=4.00) มีค่าเฉลี่ย (t-test = 26.99)

๓) กลุ่มที่มีคะแนนรองลงมาคือกลุ่มที่ (A_a) มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.09$, $\sigma = 0.49$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 3.25 คิดเป็นร้อยละ 63.00 มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2.38) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=4.00) มีค่าเฉลี่ย (t-test = 17.70)

๔) กลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนน้อยสุดคือ กลุ่มที่ (A_n) มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.48$, $\sigma = 0.15$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 2.48 คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๕๗ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=2.๗๕) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๓.๑๓) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๑๔.๑๗) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕.๑.๖ การนำเสนอผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ก่อนเรียน

ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบก่อนการเรียนการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ก่อนเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 23.16$, $\sigma = 21.44$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๙.๖๓ คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๓๐ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๒๑.๑๖) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๐.๘๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๗๘.๔๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากกว่ารูปอื่น ๆ อยู่ ๕ รูปเป็นอันดับแรก คือ รูปที่ ๑๙ รูปที่ ๓๐ รูปที่ ๕ รูปที่ ๒๑ รูปที่ ๑๘ โดยเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รูปที่ ๑๙ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 31.38$, $\sigma = 29.78$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๖.๕๖ คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๕ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๒๓) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๔๐.๐๒) รูปที่ ๓๐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 30.88$, $\sigma = 29.11$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๙.๗๕ คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๔๘ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๑๕) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๓๕.๗๑) รูปที่ ๕ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 30.88$, $\sigma = 29.11$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๘.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๑๙ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๑๕) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๓๖.๓๕) รูปที่ ๒๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 30.55$, $\sigma = 28.84$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๘.๘๑ คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๑๙ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๑๗) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๓๕.๖๒) รูปที่ ๑๘ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 30.44$, $\sigma = 28.26$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๘.๐๙ คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๘๙ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๑๔) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๓๑.๘๘) และรูปที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยสุดคือ รูปที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 20.56$, $\sigma = 18.73$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๑.๑๖ คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๐๖ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๑๒) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๒๘) และมีค่าเฉลี่ย (t-test = ๒๒.๙๒)

๕.๑.๗ การนำเสนอผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ หลังเรียน

ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบหลังการเรียนการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา หลังเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 49.44$, $\sigma = 29.93$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๗.๙๖ คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๓๐ มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๓๐๒.๐๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากกว่ารูปอื่น ๆ อยู่ ๕ รูปเป็นอันดับแรก คือ รูปที่ ๓ รูปที่ ๒ รูปที่ ๑ รูปที่ ๑๘ รูปที่ ๒๐ โดยเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย

ได้แก่ รูปที่ ๓ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๕๒.๗๘$, $\sigma = ๔.๓๖$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๘.๓๔ คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๕๓ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุดเท่ากับ (Minimum=๔๕) มีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ (Maximum=๕๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๗๐.๔๗) รูปที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๕๒.๐๙$, $\sigma = ๔.๒๐$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๗.๙๐ คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๘๔ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๔๖) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๕๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๖๘.๑๗) รูปที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๕๑.๘๔$, $\sigma = ๕.๗๘$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๗.๒๔ คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๘๑ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๓๘) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๕๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๕๐.๖๗) รูปที่ ๑๘ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๕๑.๙๑$, $\sigma = ๕.๐๓$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๕.๖๖ คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๓๔ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๔๒) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๕๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๕๘.๒๘) รูปที่ ๒๐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๕๑.๔๗$, $\sigma = ๔.๕๔$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๔.๕๖ คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๗๕ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๔๕) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๕๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๕๕.๓๑) และรูปที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยสุดคือ รูปที่ ๑๖ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๔๑.๐๙$, $\sigma = ๒.๙๕$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๑.๐๙ คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๗๐ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๔๑) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๕๔) และมีค่าเฉลี่ย (t-test = ๔๑.๒๕)

๕.๒ อภิปรายผลในการวิจัย

๕.๒.๑ การนำเสนอผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ก่อนเรียน

ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบก่อนการเรียนการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๒๗.๙๐$, $\sigma = ๒๗.๑๗$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๖.๑๔ คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๐๑ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๒๑.๑๖) มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๐.๘๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๗๘.๔๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากกว่ารูปอื่น ๆ อยู่ ๕ รูปเป็นอันดับแรกคือ รูปที่ ๑๙ รูปที่ ๓๐ รูปที่ ๕ รูปที่ ๒๑ รูปที่ ๑๘ โดยเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รูปที่ ๑๙ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๓๑.๓๘$, $\sigma = ๒๙.๗๘$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๖.๕๖ คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๕ มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๒๓) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๔๐.๐๒) รูปที่ ๓๐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๓๐.๘๘$, $\sigma = ๒๙.๑๑$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๙.๗๕ คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๔๘ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๑๕) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๓๕.๗๑) รูปที่ ๕ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๓๐.๘๘$, $\sigma = ๒๙.๑๑$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๘.๒๘ คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๑๙ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๑๕) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๓๖.๓๕) รูปที่ ๒๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๓๐.๕๙$, $\sigma = ๒๘.๘๔$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๒๘.๘๑ คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๑๙ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๑๗) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๓๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๓๕.๖๒) รูปที่ ๑๘

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 30.44$, $\sigma = 28.26$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 28.09 คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๘๙ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=14) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=38) มีค่าเฉลี่ย (t-test = 30.๘๘) และรูปที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยสุดคือ รูปที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 20.56$, $\sigma = 18.73$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 21.16 คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๐๖ ๓๓.๐๖ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=12) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=28) และมีค่าเฉลี่ย (t-test = 22.92) ผลปรากฏว่าคะแนนการทำแบบทดสอบก่อนเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มีผลสัมฤทธิ์ของคะแนนค่อนข้างน้อยนักเรียนไม่สามารถทำแบบทดสอบก่อนการเรียนการสอนได้ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของคะแนนค่อนข้างน้อยไม่เป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

พุกษา พุทธิรักษ์^๑ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรตามหลักสังคหวัตถุ ๔ : กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดนครนายก ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการสหกรณ์โดยหลักสังคหวัตถุ ๔ ทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบ

ว่า ในด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และด้านสมานัตตตา ที่ยังคงมีระดับการปฏิบัติน้อย ได้แก่ สหกรณ์ใดให้ความช่วยเหลือและให้สวัสดิการต่าง ๆ แก่ สมาชิกอย่างเหมาะสมและพอเพียง เมื่อเห็นสมาชิกโกรธหรือไม่พอใจในการมาใช้บริการของ สหกรณ์ ก็ช่วยพุดจาให้เข้าใจและหายโกรธ เจ้าหน้าที่ช่วยเหลืองานของสมาชิกในชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส และเจ้าหน้าที่ได้มีการใช้เครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของสำนักงานอย่างประหยัด และเหมาะสม และทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรค พร้อมทั้งแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ สหกรณ์การเกษตรได้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ **ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก** ผู้วิจัยยังไม่ได้อธิบายเนื้อหาในวิชาหน้าที่พลเมืองตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ไม่สามารถทำแบบทดสอบได้ตามที่ผู้วิจัยคาดหวังจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ของคะแนนก่อนเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในวิชาหน้าที่พลเมืองตามหลักสังคหวัตถุ ๔ มีคะแนนค่อนข้างน้อยไม่เป็นไปตามที่ผู้วิจัยคาดหวัง

๕.๒.๒ การนำเสนอผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ หลังเรียน

ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบหลังการเรียนการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา หลังเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 49.44$, $\sigma = 2.93$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๗.๙๖ คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๓๐ มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๓๐๒.๐๕) เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคล พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากกว่ารูปอื่น ๆ อยู่ ๕ รูปเป็นอันดับแรก คือ รูปที่ ๓ รูปที่ ๒ รูปที่ ๑ รูปที่ ๑๘ รูปที่ ๒๐ โดยเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ รูปที่ ๓ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 52.78$, $\sigma = 4.36$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๘.๓๔ คิด

^๑ พุกษา พุทธิรักษ์, “การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรตามหลักสังคหวัตถุ ๔ : กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดนครนายก”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐศาสตรศาสตร, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

เป็นร้อยละ ๗๕.๕๓ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุดเท่ากับ (Minimum=๔๕) มีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ (Maximum=๕๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๗๐.๔๗) รูปที่ ๒ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๕๒.๐๙$, $\sigma = ๔.๒๐$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๗.๙๐ คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๘๔ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๔๖) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๕๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๖๘.๑๗) รูปที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๕๑.๘๔$, $\sigma = ๕.๗๘$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๗.๒๔ คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๘๑ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๓๘) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๕๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๕๐.๖๗) รูปที่ ๑๘ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๕๑.๙๑$, $\sigma = ๕.๐๓$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๕.๖๖ คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๓๔ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๔๒) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๕๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๕๘.๒๘) รูปที่ ๒๐ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๕๑.๔๗$, $\sigma = ๔.๕๔$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๔.๕๖ คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๗๕ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๔๕) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๘๘) มีค่าเฉลี่ย (t-test = ๕๕.๓๑) และรูปที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยสุดคือ รูปที่ ๑๖ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = ๔๑.๐๙$, $\sigma = ๒.๙๕$) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ ๔๑.๐๙ คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๗๐ ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุด (Minimum=๔๑) มีค่าคะแนนสูงสุด (Maximum=๕๔) และมีค่าเฉลี่ย (t-test = ๔๑.๒๕) ผลปรากฏว่าคะแนนหลังเรียนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มีผลของคะแนนอยู่ในระดับสูงขึ้นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทุกรูปซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ พระวีรวัฒน์ รอดสุโข,^๒ ได้ศึกษาเรื่อง เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา เรื่องสังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ ไตรลักษณ์ ๓ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ระหว่างการสอนด้วยหนังสือ การ์ตูนและการสอนตามปกติ พบว่า นักเรียนที่สอนโดยการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนประกอบ วิชาพระพุทธศาสนา มีความรู้เพิ่มขึ้นและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่สอนโดยการสอนตามปกติที่ระดับ .๐๕ **ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก** ผู้วิจัยได้อธิบายเนื้อหาความหมายและความสำคัญของวิชาหน้าที่พลเมืองตามหลักสังคหวัตถุ ๔ หลายรอบและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้ให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดี นักเรียนมีความพร้อมและมีความตั้งใจเรียนที่จะรับความรู้จึงทำให้ผลของคะแนนทุกรูปออกมามีดีและแสดงว่าเครื่องมือของผู้วิจัยมีประสิทธิภาพประสิทธิผลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้และมีผลของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

^๒ พระวีรวัฒน์ รอดสุโข, “เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนาเรื่องสังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ ไตรลักษณ์ ๓ กลุ่มเสริมสร้างลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๔ ระหว่างการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนและการสอนตามปกติ”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๕), หน้า ก.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบของการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะตามประเด็นดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการทำวิจัย

เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาครัฐและเอกชนควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยดังกล่าวเพื่อผลแห่งการพัฒนาการเรียนตามหลักสังคหวัตถุ ๔

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑) จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา โรงเรียนควรสนับสนุนส่งเสริมครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าเดิมและหาสื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น การสอนแบบมีส่วนร่วม การให้นักเรียนนั่งสมาธิก่อนการทำกิจกรรม การให้นักเรียนอภิปรายถึงกิจกรรมที่ทำ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเหตุและผลของการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ และมองเห็นคุณค่าเห็นประโยชน์มองเห็นผลดีและผลเสียของการทำกิจกรรมร่วมกัน

๒) จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ เป็นไปตามความคาดหวังและสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ให้ครอบคลุมทุกห้องเรียน

๒) ควรศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ให้ได้ทุกห้องเรียน

๓) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ให้ได้ทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร:

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร:

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) หนังสือ

กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง, กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กรุงเทพมหานคร : บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด,
๒๕๕๔.

ธรรมรักษา. พระไตรปิฎกฉบับสุภาคิต. กรุงเทพมหานคร:รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๓๒.

พุทธทาสภิกขุ. บริหารธุรกิจแบบพุทธ, (กรุงเทพมหานคร:อตัมมโย, มปป.).

กระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการนำจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียน. สำนักวิชาการและมาตรฐาน
กมลรัตน์ หลาสวงษ์, จิตวิทยาการศึกษาฉบับปรับปรุงใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพฯ : ภาควิชาการ
แนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน
มิตร, ๒๕๒๘.

กาญจนา บุญส่ง, หลักการสอน. กรุงเทพฯ : โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ
สถาบัน ราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๔๒, หน้า ๔๑-๔๒.

กองพุทธศาสนศึกษา. คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ ๒ โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนา
แห่งชาติ, ๒๕๔๕.

กรมวิชาการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ:
องค์การรับส่งและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๔.

_____. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช พ.ศ. ๒๕๕๑.

กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ:คุรุสภา, ๒๕๕๐.

กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา,ทำเนียบข้อมูลทั่วไปโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๒.สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา
,๒๕๖๐.

คุณ โทจันทร์, พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน. (กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์),๒๕๓๗.

ทิตนา แคมมณี, ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ
พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ : บริษัทตานสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๘.

- หนังสือเรียน. วิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม. กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.
- นิตยา ปิลาญยานนท์, เอกสารประกอบการสอนวิชาแนวโน้มการสอนสังคมศึกษา (๑๖๐๕๒๑) หน้า. ๔-๕. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- นิตริญา สนั่นเมือง. คู่มือรวบรวมกรณีตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการประพาศติวินัยตาม บทบัญญัติ พร.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๓๕, กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์ การเกษตร แห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๔๖.
- บุญเชิด ภิญาญอนันตพงษ์. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๕.
- ปรีชา นันทาภิวัฒน์, พจนานุกรมหลักธรรมพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๔๔.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). ธรรมบุญชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐.
- _____. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). ศึกษาฝึกฝนพัฒนาตนให้สูงสุด, ชุดธรรมะประยุกต์ สำหรับคนทำงาน ลำดับที่. กรุงเทพมหานคร อมรินทร์, ๒๕๕๔.
- _____. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๑.
- _____. พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ, กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๙.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ป.ธ. ๙ ราชบัณฑิต. พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ชุดคำ วัต. : กรุงเทพมหานคร: วัดราชโอรสาราม, ๒๕๔๘.
- พิชิต ฤทธิจรรยา. หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: เข้า ออฟ เคอร์รี่ส์, ๒๕๔๕.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทวิสิทธิ์พัฒนา, ๒๕๔๒.
- ไพศาล หวังพานิช, การวัดผลทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๖.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึด ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้, 2553 พิมพ์ครั้งที่ ๑ พิมพ์ที่โรงพิมพ์เทียนวัฒนาพรินท์ ดึง, ๒๕๕๓.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์, เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔, กรุงเทพฯ : หลักสูตรพริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๔.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช. การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส, ๒๕๔๒.
- สุมน อมรวิวัฒน์, สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.
- _____. วิธีการเรียนรู้ : คุณลักษณะที่คาดหวังในขวงวัย กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๖.
- _____. สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

- สุทธิพงษ์ ปานเพ็ชร์. การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับวิถีชีวิตชุมชน. รายงานการวิจัยอิสระ, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๐.
- สมบูรณ์ ตันยะ. การประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการประเมินตามสภาพจริง, พิมพ์ครั้งที่ ๒. เชียงใหม่ : หางหนุสวนจำกัด เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.(๒๕๔๔).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สภาพและปัญหาการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานในประเทศไทย ,(กรุงเทพมหานคร, วี.ที.ซี, ๒๕๔๕).
- อุดม เขยกิจวงศ์ และ กนิษฐาณ เป้นสุวรรณ. พระธรรมคำสั่งสอนพระพุทธเจ้า. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๒๘.
- อรศิริ เกตุศรีพงษ์, “สังคหวัตถุ ๔ : วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการจัดการความรู้”. วารสาร Productivity World เพื่อการเพิ่มผลผลิต ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๖๘ (พฤษภาคม – มิถุนายน ๒๕๕๐).

๒. วิทยานิพนธ์

- นิภาพรรณ แดงโรจน์. การศึกษาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในวิชาจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบไตรสิกขา. ปริญญานิพนธ์ **ปริญญามหาบัณฑิต**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ๒๕๓๐.
- นวลนง นังตรีสุวรรณค์. ผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเรื่องสังคหวัตถุ ๔ ที่มีต่อ คุณธรรมด้านสังคหวัตถุ ๔ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนเทพศิรินทร์ กรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (มัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๐.
- ปฎิมากร ศิริเดชะ. ปัจจัยทางสังคม ลักษณะทางชีวสังคมที่เกี่ยวกับข้อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคม ตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔. ปริญญานิพนธ์ วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๙.
- พระมหาบุญเพียร ปุณณวิริโย (แก้ววงศนอย). “แนวคิดและวิธีการขัดเกลาทางสังคมใน สถาบันครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔).
- พระวีรวัฒน์ รอดสุโข. “เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนาเรื่องสังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ ไตรลักษณ์ ๓ กลุ่มเสริมสร้างลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๔ ระหว่างการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนและการสอนตามปกติ”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม, ๒๕๔๕).

พันตรี สมหมาย บัวจันทร์. “การวิเคราะห์และยกระดับความพึงพอใจในการให้บริการ ประชาชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของสำนักงานเขตบางแค. กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธ ศาสตร์ มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

พัชรินทร์ ศรีสุวพันธุ์. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปฏิบัติตาม หลักสังคหวัตถุ ๔ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติเพื่อ การศึกษา) กรุงเทพมหานคร:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. แนวคิดและแนวทางของการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร:ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๑.

ไพรัตน์ ชาตฉิมพลี. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอบแบบไตรสิกขากับการ สอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต การมัธยมศึกษา บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ๒๕๔๐,

มานิตา สุขสำราญ. “การศึกษาพฤติกรรมของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการนำหลักพุทธธรรมมาปฏิบัติภายใน ครอบครัว”, วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชา พระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘).

เยาวภา ประคองศิลป์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเห็นชอบตามหลัก พระพุทธศาสนา (สัมมาทิฐิ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑. ๒๖๓๐.

วิลาพณย์ อรุณบุญนวลชาติ. การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขาเพื่อเสริมสร้าง ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕. วิทยานิพนธ์ ปริญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุ ศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

สุรพงษ์ ชูเดช. ผลของการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขาที่มีต่อการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๕ . วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ๒๕๔๒.

สุนีย์ ผจญศิลป์. ผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและการ ดัดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖. วิทยานิพนธ์ ปริญา มหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏนครสวรรค์. ๒๕๔๗, หน้า ๖๑-๖๓.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า. ธรรมะสร้างเยาวชน, อ่างใน จุฬาพิทย แกวมณี, การสร้างชุดการสอน หลักธรรม เรื่อง สังคหวัตถุ ๔ โดยไขกักรวมกลุ่มสำหรับสามเณร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ แผนกสามัญศึกษา โรงเรียน พระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง สังกัด กรมศาสนา, งานนิพนธ์หลักสูตรปริญาการศึกษา มหาบัณฑิต, (วิชาเอกหลักสูตร

และการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖).

สมหมาย บัวจันทร์. “การวิเคราะห์และยกระดับความพึงพอใจในการให้บริการ ประชาชนตาม
หลักสังคหวัตถุ ๔. ของสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร”:วิทยานิพนธ์พุทธ
ศาสตร์ มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒๕๕๑).

ไสว ช่อมงคลอุดม. การสร้างแบบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ ๔ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
ปริญญาโท กศ.ม.(วิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๘.

(III). Books:

Dennison Bill; & Kirk Roger, Do, Review, Learn Apply: **A Simple Guide to
Experiential Learning**, Oxford: Basil Blackwell.1990.

Good, Carter V, **Dictionary of education**. New York: McGraw- Hill Book, 1974.

Hills, P.J. A, **Dictionary of education**. London: Routledge & Kegan Payi, 1982.

Hough, John B. and Duncan, Jam’es K. **Teaching description and analysis**. Addison-
Westlu, 1970.

Lefrancois, R. Guy, **Theories of Human Learning**. 4th ed. Belmont: Wadsworth
/Thomson Learning, 2000.

McGill Ian; & Brockbank Anne. **The Action Learning Handbook**, New York:
Rantledge Falmer, 2004.

(IV). Report of the Research:

Crowley, Richard V. and Joyce C. Mills. (1986). **Cartoon Hypnotherapy : An
Innovative Treatment Approach for Childhood**. The Annual Convention of
The American Association For Counseling and Development.

Doyle Eva; & Ward Susan, **the Process of Community Health Education and
Promotion**, California : Mayfield Publishing, 2001.

Duan. (1973). **J.E. Individualized Instructional Program and Materials**. Englewood
Cliffs, New Jersey : Englewood Cliffs.

Fosnot. (1996). **C.T. Constructivism : Theory, Perspectives, and Proactive** New
York : Teachers College Press.

Kerr. W.G. (1975). “A study of designated affective behaviors of high
school students enrolled in minicourses and traditional course,”
Dissertation Abstracts International. 36(6), 3356-A.

Listi, Alice L. (1998, December). “Effects of Programmed Learning Sequences

- Versus Traditional Instruction On the Social Studies Achievement and Attitudes Among Urban Third Graders.," **Dissertation Abstracts International**. 59(6) : 1891-A.
- Madarsha, Kamal B. (1985, April). "A Study in the Interpretation of Symbolic Visuals Literacy Semiotics Malaysia," **Dissertation Abstracts International**. 46(10) : 3006-A.
- Moore, Kenneth D. & Blankenship J.W. (1974). "Teaching Basic Science Skills through Realistic Science Experience in the Elementary School," **Science Education**. 61: 337-345.
- Stall, Robin Carin. (2010, April). "Using Comics to teach multiple meaning of words," **Dissertation Abstracts International**. 61(10) : 5270 – B.
- Wakin, Michael Bruce. (2002, December). "Image Compression Using Multiscale Geometric Edge Models," **Masters Abstracts International**. 40(6) : 1594.

ภาคผนวก (ข)
หนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ โทร. ๐๘๒-๔๕๐-๘๗๓๒

ที่ ศร ๖๑๐๓.๔/ว ๕๖ วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุพล พรหมมี

ด้วย พระอำนาจ ฉายา จันทโร นามสกุล บุญเพิ่ม รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๑๘
 นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา
 จังหวัดฉะเชิงเทรา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
 พิจารณาเห็นแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็น
 ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตร
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
 อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

๓๖๑๑/๑๕/๑๕/๑๖/๑๖

(พ.ศ.ดร.จตุพล พรหมมี)

ผู้ประสานงาน

อาจารย์ กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๕๖๔

พระศักดิ์ดา อคฺคปณฺโญ ๐๘๓-๑๘๖-๔๑๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/๑๑๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๘๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๘๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรียศักดิ์ มังกรแก้ววิกุล
ที่ส่งมาด้วย ๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๓ บท จำนวน ๑ เล่ม
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระอำนาจ ฉายา จนฺทโร นามสกุล บุญเพิ่ม รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๑๘
นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาน้ำที่พลเมือง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา
จังหวัดฉะเชิงเทรา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
พิจารณาเห็นแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์.ดร สมชัย ศรีนอก)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

๒๒ ธ.ค. ๒๕๖๒

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๘๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อคฺคฺคฺคฺคฺค ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/๖๑๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน นายอนันต์ บุญญาวัดน์
ที่ส่งมาด้วย ๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๓ บท จำนวน ๑ เล่ม
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระอำนาจ ฉายา จันทสโร นามสกุล บุญเพิ่ม รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๑๘
นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา
จังหวัดฉะเชิงเทรา" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
พิจารณาเห็นแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์.ดร สมชัย ศรีนอก)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

๓๖๖/๖/๖/๖๖

(รองศาสตราจารย์.ดร สมชัย ศรีนอก)

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔
พระศักดิ์ดา อคคปญญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ โทร. ๐๘๒-๔๕๐-๘๗๓๒

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/ว ๒๖ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ พระมหาสมบุรณ์ สุธมโม, รศ.ดร.

ด้วย พระอำนาจ ฉายา จนฺทโร นามสกุล บุญเพิ่ม รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๑๘ นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัดฤ ๔ ในรายวิชาน้ำที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาพิจารณาเห็นแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอนิมนต์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนोक)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ผู้ประสานงาน

อาจารย์ กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๔๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อคฺคปณฺโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/ ๖๑

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์
เรียน นางพงษ์ลดา สุขเจริญ
ที่ส่งมาด้วย ๑. เล่มวิทยานิพนธ์ ๓ บท จำนวน ๑ เล่ม
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระอำนาจ ฉายา จันทโร นามสกุล บุญเพิ่ม รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๑๘
นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชานานาชาติพลเมือง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา
จังหวัดฉะเชิงเทรา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
พิจารณาเห็นแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมนี้ โครงการหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์.ดร สมชัย ศรีนอก)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ได้ตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้ว
นางพงษ์ลดา สุขเจริญ

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔

พระศักดิ์ดา อคฺคปณฺโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ภาคผนวก (ค)

หนังสือติดต่อหน่วยงานราชการ เพื่อขออนุญาตทดลองเครื่องมือวิจัย (try out)

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/๑๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย (try out)
นมัสการ ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดปิตุลาธิราชรังสฤษฎ์
ที่ส่งมาด้วย แบบทดลองเครื่องมือวิจัย จำนวน ชุด

ด้วย พระอำนาจ ฉายา จนทสโร นามสกุล บุญเพิ่ม รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๑๘
นิสิตปริญญาโทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา
จังหวัดฉะเชิงเทรา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องทดลองเครื่องมือเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์
และแนวทางโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรม
วัดปิตุลาธิราชรังสฤษฎ์ ด้วยดีตั้งมีเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือวิจัย ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ
โอกาสนี้.

นมัสการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ศรีนอก)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔
พระศักดิ์ดา อคฺคปญฺโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

- อาจารย์กิตติศักดิ์
ณ สงขลา
ดร.สมชาย ศรีนอก
๑๖.๐๖.๖๒
๑๖.๐๖.๖๒
๑๖.๐๖.๖๒

ภาคผนวก ค

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือใช้ในการวิจัยของผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรหมวด ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔
โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธร แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำชี้แจง : โปรดพิจารณาว่าใบงานแต่ละข้อต่อไปนี้ วัดผลครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ระบุไว้หรือไม่ แล้วเขียนทำการประเมินของท่าน โดยเขียนเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องเพื่อหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Index of Item - Objective Congruence : IOC) ตามความคิดเห็นของท่าน ดังต่อไปนี้

- +๑ ถ้าแน่ใจว่าใบงานมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- ๐ ถ้าไม่แน่ใจว่าใบงานมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- ๑ ถ้าแน่ใจว่าใบงานยังไม่มี ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
หลักธรรมของพระพุทธศาสนา ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ให้สามัคคีหลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิตหรือหลักการครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทา	๑.นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของสังคหวัตถุ ๔ ได้ ๒.นักเรียนบอกความสำคัญและนำความรู้จากที่เรียนมาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันวันได้	กิจกรรมที่ ๑ ทานการศึกษา ๑. เด็กชายมิตรเห็นกระเป๋าเงินตกอยู่ในห้องเรียนในขณะที่ไม่มีนักเรียนคนอื่นอยู่ในห้องเรียนเด็กชายมิตรเห็นจึงเก็บเอากระเป๋าเงินไปแจ้งคุณครูเพื่อส่งคืนเจ้าของการกระทำดังกล่าว แสดงว่าเด็กชายมิตรเป็นบุคคลเช่นไรต่อไป? ก.เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ข. เป็นการให้ทานทางอ้อม ค. เป็นคนมีน้ำใจต่อเพื่อน ง. เป็นบุคคลควรยกย่อง	✓		
		๒.การที่นักเรียนจะทำคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงนั้นนักเรียนควรจะให้สิ่งของกับบุคคลที่ควรให้แก่บุคคลใดมากที่สุด?	✓		
เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
หลักความประพฤติ หลักการดำเนิน	๑.นักเรียนสามารถอธิบาย	ก. ให้กับกัลยามิตรแท้ ข. ให้กับทิศเบื้องบนคือบิดา			

ชีวิตหรือหลักการ ครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	ความหมายของ สังคหัตถ์ ๔ ได้ ๒. นักเรียนบอก ความสำคัญและ นำความรู้จากที่ เรียนมาไปใช้ใน การดำเนินชีวิต ประจำวันวันได้	มารดา ค. ถวายให้แก่พระภิกษุสงฆ์ ง. ให้กับบูรพาจารย์	✓		
หลักความประพฤติ หลักการดำเนิน ชีวิตหรือหลักการ ครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน		๓. กลมชอบเปิดอินเทอร์เน็ตเพื่อ ค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนในวิชา ต่าง ๆ อยู่เสมอเพื่อช่วยเพื่อนการ กระทำของกลมสอดคล้องกับหน้าที่ ของเยาวชนในเรื่องใด ก. ใฝ่เรียนรู้ ข. มีจิตสาธารณะ ค. มีระเบียบวินัย ง. ขยันหมั่นเพียร	✓		
หลักความประพฤติ หลักการดำเนิน ชีวิตหรือหลักการ ครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน		๔. บุชกรไปโรงเรียนทันเวลาเช้าแถว เคารพธงชาติทุกวัน และถ้าลืมปากกา หรืออุปกรณ์การเรียน เธอก็จะขอยืม จากเพื่อนเสมอการกระทำของเพื่อน แสดงถึงการปฏิบัติตนเป็นเยาวชน ที่ดี?	✓		

เนื้อหา	จุดประสงค์ การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความ คิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
หลักธรรมของ พระพุทธศาสนา ในจตุกกะ ธรรม หมวด ๔ เป็น หลักธรรมที่ว่า ด้วยอปัสเสนธรรม	๑. นักเรียน สามารถอธิบาย ความหมายของ สังคหัตถ์ ๔ ได้ ๒. นักเรียนบอก ความสำคัญและ	ก. มีความละเอียด มีระเบียบวินัย ข. มีความรับผิดชอบ มีความ ละเอียด ค. มีความรับผิดชอบ มีระเบียบ วินัย ง. มีระเบียบวินัย มีน้ำใจต่อ	✓		

๔ คือ ธรรมเป็นที่อิงหรือพึ่งอาศัย ๔ อย่าง	นำความรู้จากที่เรียนมาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันวันได้	เพื่อน			
หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิตหรือหลักการครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน		๕. ชมรม “คนรักโรงเรียน” พากัน ลอกคลองข้างโรงเรียน เพื่อนำขยะในคลองออกไป ส่งผลให้คลองไม่ตื้นเขิน การกระทำดังกล่าวสอดคล้องกับข้อใด? ก. มีระเบียบวินัย ข. มีคุณธรรมจริยธรรม ค. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ง. รักษาสาธารณสุขสมบัติ	✓		
หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิตหรือหลักการครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน		๖. ต่อมเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา แล้วได้เรียนต่อถึงระดับมัธยมศึกษา โดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนแสดงถึงสิทธิในเรื่องใด? ก. สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา ข. สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล ค. ความเสมอภาคกันตามกฎหมาย	✓		
เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิตหรือหลักการครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑.นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของสังคหวัตถุ ๔ ได้ ๒.นักเรียนบอกความสำคัญและนำความรู้จากที่เรียนมาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันวันได้	ง. สิทธิในการได้รับสวัสดิการจากรัฐ ๗. การกระทำของนักเรียนในข้อใดแสดงถึงการปฏิบัติตนตามเสรีภาพในห้องเรียน? ก. เอาตั้งใจฟังครูสอนแต่เพื่อนคอยถามอยู่ตลอดเวลา ข. โจ้ตั้งใจฟังครูสอนและคอยบอกเพื่อนอยู่ตลอดเวลา ค. โกวตั้งใจฟังครูสอนและใส่หูฟังโทรศัพท์ตลอดเวลา	✓		

		ง. ณรงค์ศักดิ์ตั้งใจฟังครูอธิบาย และจัดบันทึก			
หลักความประพฤติ หลักการดำเนิน ชีวิตหรือหลักการ ครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑.นักเรียน สามารถอธิบาย ความหมายของ สังคหวัตถุ ๔ ได้ ๒.นักเรียนบอก ความสำคัญและ นำความรู้จากที่ เรียนมาไปใช้ใน การดำเนินชีวิต ประจำวันวันได้	๘. ปิตภาคเรียนนี้ชนิดและน้อยไปเที่ยว หัวหิน ต่ายและตุน ไปเที่ยวยะลา ข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับ เสรีภาพในด้านใด? ก. เสรีภาพส่วนบุคคล ข. เสรีภาพในการสื่อสาร ค. เสรีภาพในการเดินทาง ง. เสรีภาพในชีวิตและ ร่างกาย	✓		

เนื้อหา	จุดประสงค์ การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความ คิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
หลักความประพฤติ หลักการดำเนิน ชีวิตหรือหลักการ ครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑.นักเรียน สามารถอธิบาย ความหมายของ สังคหวัตถุ ๔ ได้ ๒.นักเรียนบอก ความสำคัญและ นำความรู้จากที่ เรียนมาไปใช้ใน การดำเนินชีวิต ประจำวันวันได้	๙. ปัญหาที่ต่อนับน้องใหม่ด้วยการ ต่อยห้องน้องใหม่จนได้รับบาดเจ็บ मामแตก“ในคดีอาญาต้องสันนิษฐาน ไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มี ความผิด” ข้อความดังกล่าวสอดคล้อง กับข้อใด? ก. สิทธิและเสรีภาพใน กระบวนการยุติธรรม ข. สิทธิในร่างกาย ค. เสรีภาพในร่างกาย ง. ความเสมอภาคตามกฎหมาย	✓		
หลักความประพฤติ หลักการดำเนิน ชีวิตหรือหลักการ	๑.นักเรียน สามารถอธิบาย ความหมายของ	กิจกรรมที่ ๒ เรื่อง ปิยวาจากับการ อยู่ร่วมกันในสังคม ๑๐. นายพจน์เป็นชาวนาไปขโมยสุบ			

<p>ครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน</p>	<p>สังคหัตถ์ ๔ ได้ ๒. นักเรียนบอก ความสำคัญและ นำความรู้จากที่ เรียนมาไปใช้ใน การดำเนินชีวิต ประจำวันวันได้</p>	<p>น้ำจากที่นาคนอื่นใกล้ ๆ ลำคลองเข้าไป ในพื้นที่นาของตนเองพอเพื่อนบ้าน มาถามก็ไม่ยอมรับข้อความดังกล่าว สอดคล้องกับเรื่องใด?</p> <p>ก. เป็นการพูดเท็จ ข. เป็นการพูดส่อเสียด ค. เป็นการพูดคำหยาบ ง. เป็นการพูดเพื่อเจ้า</p>	<p>✓</p>		
---	---	--	----------	--	--

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
หลักความประพฤติ หลักการดำเนิน ชีวิตหรือหลักการ ครองชีวิต คือ ม ร ร ค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑.นักเรียน สามารถอธิบาย ความหมายของ สังคหัตถ์ ๔ ได้ ๒.นักเรียนบอก ความสำคัญและ นำความรู้จากที่ เรียนมาไปใช้ใน การดำเนินชีวิต ประจำวันวันได้	๑๑. ปัจจุบันนี้มีบริษัทผลิต โทรศัพท์มือถือยี่ห้อหนึ่งทำการ โฆษณาเกินจริงเพื่อให้ราคาของ โทรศัพท์ถูกลงกว่าเดิมและขายได้เป็น จำนวนมาก ๆ ข้อความดังกล่าว สอดคล้องกับข้อใด? ก. สิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคลทางการค้า ข. สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล เกี่ยวกับการโฆษณา ค. สิทธิในกระบวนการ โฆษณา ง. สิทธิและเสรีภาพในการ โฆษณาเพื่อให้ตนเองได้รับ ประโยชน์	✓		
หลักความประพฤติ หลักการดำเนิน ชีวิตหรือหลักการ ครองชีวิต คือ ม ร ร ค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๒.นักเรียนบอก ความสำคัญและ นำความรู้จากที่ เรียนมาไปใช้ใน การดำเนินชีวิต ประจำวันวันได้	๑๒. ชาวสวนมังคุดชุมนุมที่สนาม หน้าหน้าศาลากลางจังหวัด เรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือในการ พยุงราคามังคุดไม่ให้ตกต่ำและตำ รัฐบาลเพื่อให้รัฐลดความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับข้อใด? ก. ใช้เสรีภาพในการพูดจากรายบุคคลอื่น ข. ใช้เสรีภาพของคนด้วยวาจา เกินขอบเขต ค. ใช้ความรุนแรงในการ แก้ปัญหาด้วยวาจาหยาบค้าย	✓		
เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
		ง. ปกป้องสิทธิและเสรีภาพของ			

		ตนเองโดยการใช้วาจาที่ รุนแรง			
<p>หลักความประพฤติ หลักการดำเนิน ชีวิตหรือหลักการ ครองชีวิต คือ ม ร ร ค หรือ มีชฌมาปฏิบัติ</p>	<p>๑.นักเรียน สามารถอธิบาย ความหมายของ สังคหวัตถุ ๔ ได้ ๒.นักเรียนบอก ความสำคัญและ นำความรู้จากที่ เรียนมาไปใช้ใน การดำเนินชีวิต ประจำวันวันได้</p>	<p>๑๓. ลุงมาได้ไปทำการรักษาพยาบาล จากโรงพยาบาลโดยไม่ต้องเสีย ค่าใช้จ่ายโดยแพทย์และพยาบาลดูแล เอาใจใส่อย่างดีคุณหมอแจ้งว่าลุงมา เป็นโรคร้ายทั้งที่ลุงมาได้เป็น แสดงว่าคุณหมอเป็นคนอย่างไร? ก. สิทธิและเสรีภาพที่คุณหมอ ต้องแจ้ง ข. สิทธิเท่าเทียมกันตาม กฎหมายทางร่างกาย ค. การวินิจฉัยของคุณหมอปูดจา ไม่คำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วย ง. สิทธิในการได้รับบริการ สาธารณสุขจากรัฐ</p> <p>๑๔. ให้นักเรียนวิเคราะห์ภาพว่ามี ความสอดคล้องกับเรื่องใดมากที่สุด?</p> <p>ก. เสรีภาพในการชุมนุม ข. สิทธิในการรับฟังข้อมูล ข่าวสาร ค. เสรีภาพในการรวมกันเป็นหมู่ คณะต่าง ๆ</p>	✓	✓	
เนื้อหา	จุดประสงค์ การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความ คิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
<p>หลักความประพฤติ หลักการดำเนิน ชีวิตหรือหลักการ ครองชีวิต คือ ม ร ร ค หรือ</p>	<p>๑.นักเรียน สามารถอธิบาย ความหมายของ สังคหวัตถุ ๔ ได้ ๒.นักเรียนบอก</p>	<p>๑๕. ชาวบ้านดอนหวาย ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านไปร่วมมือ กันปลูกป่าไผ่ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ของหมู่บ้านข้อความดังกล่าว สอดคล้องกับ เรื่องใด</p>			

มัชฌิมาปฏิปทาน	ความสำคัญและนำความรู้จากที่เรียนมาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันวันได้	<p>ก. สิทธิเสรีภาพของผู้นำชุมชน</p> <p>ข. เสรีภาพในการรวมกลุ่มเกษตรกรช่วยกันปลูกป่า</p> <p>ค. เสรีภาพในการประชาสัมพันธ์ให้เกิดความสามัคคีในชุมชน</p> <p>ง. สิทธิและเสรีภาพในการใช้วาจาเหมาะสมของผู้นำ</p>	✓		
หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิตหรือหลักการครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	<p>๑. นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของสังคหวัตถุ ๔ ได้</p> <p>๒. นักเรียนบอกความสำคัญและนำความรู้จากที่เรียนมาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันวันได้</p>	<p>๑๖. รัฐบาลบอกรับรองสิทธิให้กับเด็กและเยาวชนมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาตามศักยภาพ ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับเรื่องใด?</p> <p>ก. สิทธิและเสรีภาพสัญญาตามรัฐธรรมนูญ</p> <p>ข. สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา</p> <p>ค. การรับรองศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์</p> <p>ง. สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ</p>	✓		
เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิตหรือหลักการครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	<p>๑. นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของสังคหวัตถุ ๔ ได้</p> <p>๒. นักเรียนบอกความสำคัญและนำความรู้จากที่เรียนมาไปใช้ในการดำเนินชีวิต</p>	<p>๑๗. เด็กชายชาติชายบอกพ่อแม่ว่าไปโรงเรียนทุกวันแต่ความเป็นจริงแล้วเขาไม่ได้ไปโรงเรียนแสดงว่าเด็กชายชาติชายเป็นบุคคลลักษณะใด?</p> <p>ก. เป็นคนพูดจาสอดเสียดต่อบิดามารดา</p> <p>ข. เป็นคนใช้วาจาไม่สุภาพต่อบุพการี</p> <p>ค. เป็นคนพูดปรดต่อบิดามารดาของตนเอง</p>	✓		

	ประจำวันวันได้	ง. เป็นคนพูดจาเพื่อเจอเป็นเด็ก เลี้ยงแก่			
หลักความประพฤติ หลักการดำเนิน ชีวิตหรือหลักการ ครองชีวิต คือ ม ร ร ค หรือ มีชฌมาปฏิบัติ	๑.นักเรียน สามารถอธิบาย ความหมายของ สังคหวัตถุ ๔ ได้ ๒.นักเรียนบอก ความสำคัญและ นำความรู้จากที่ เรียนมาไปใช้ใน การดำเนินชีวิต ประจำวันวันได้	กิจกรรมที่ ๓ เรื่อง อุตถจริยากับจิต อาสาที่มีต่อสังคม ๑๘. การกระทำของบุคคลใดต่อไปนี้ที่ แสดงว่าเป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะ? ก. อันไปชมคอนเสิร์ตกับ เพื่อน ข. เอาตั้งใจฟังบทวิเคราะห์ข่าว สังคม ค. กู้ซักเสื้อผ้าและทำงานบ้าน ทุกวัน ง. ต่อมไปช่วยโรงเรียนปลูกต้นไม้ รอบโรงเรียน	✓		

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิตหรือหลักการครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑.นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของสังคหวัตถุ ๔ ได้ ๒.นักเรียนบอกความสำคัญและนำความรู้จากที่เรียนมาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันวันได้	๑๙. นายยงดำเนินการฟ้องร้องบริษัทก่อสร้างต่อศาลแพ่งเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายที่ทำให้วัสดุจากตึกที่กำลังก่อสร้างตกลงบนหลังคาบ้านทำให้หลังคารั่ว การกระทำของนายยงสอดคล้องกับข้อใด ก. เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ข. ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ค. ปกป้องสิทธิและเสรีภาพของตนเอง ง. ใช้สิทธิและเสรีภาพตามกรอบแห่งศีลธรรม	✓		
หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิตหรือหลักการครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑.นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของสังคหวัตถุ ๔ ได้ ๒.นักเรียนบอกความสำคัญและนำความรู้จากที่เรียนมาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันวันได้	๒๐. การกระทำในข้อใด แสดงถึงการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น? ก. ก่อพุดจากใบไม้บังคับบัญชาด้วยความสุภาพ ข. เกียรติแจกเงินขอทานมากกว่าให้ลูกจ้างในบ้าน ค. แก้วประกาศให้ผู้ร่วมงานทุกคนเคารพผู้จัดการบริษัท ง. กล้าประกาศให้ทุกคนในบริษัทรู้ถึงความบกพร่องในการทำงานของมาโนช	✓		

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิตหรือหลักการครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑. นักเรียนบอกความสำคัญและนำความรู้จากที่เรียนมาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันวันได้	๒๑. กลุ่มวัยรุ่นนิยมแข่งขันขี่จักรยานยนต์บนถนนหลายสาย การกระทำดังกล่าวสอดคล้องกับข้อใด? ก. ปกป้องเสรีภาพของตนเอง ข. ลดความขัดแย้งระหว่างกัน ค. การใช้เสรีภาพเกินขอบเขต ง. การใช้สิทธิและเสรีภาพในการทำงาน	✓		
หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิตหรือหลักการครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑. นักเรียนบอกความสำคัญและนำความรู้จากที่เรียนมาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันวันได้	๒๒. กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงนายจ้างพากันทุบตู้โทรศัพท์สาธารณะและระเบิดหม้อแปลงไฟฟ้า ทำให้บริเวณนั้น มีดสนิท การกระทำดังกล่าวแสดงว่า ผู้ชุมนุมมีการกระทำเข้าขอบข่ายในข้อใดมากที่สุด? ก. ขาดวินัย ข. ขาดวินัย ไม่มีจิตสาธารณะ ค. ขาดความรับผิดชอบ ง. ตัดสินปัญหาด้วยความรุนแรง	✓		
หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิตหรือหลักการครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑. นักเรียนบอกความสำคัญและนำความรู้จากที่เรียนมาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันวันได้	๒๓. ถ้าประชาชนรู้จักใช้สิทธิและเสรีภาพภายในขอบเขตและเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายจะส่งผลดีมากที่สุดข้อใด? ก. สังคมมีความสุข ข. เกิดความสามัคคีกันภายในสังคมไทย	✓		

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
		ค. มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชน ง. สังคมไทยจะมีรากฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง			
หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิตหรือหลักการครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑. นักเรียนบอกความสำคัญและนำความรู้จากที่เรียนมาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันวันได้	๒๔. สิ่งที่เราได้จากบทเรียนเด็ก ๑๓ คน ทีมฟุตบอลหมูป่าคาเดมีที่ติดอยู่ในถ้ำขุนน้ำนางนอนเราได้บทเรียนอะไรจากเหตุการณ์ในครั้งนี้? ก. ความมีจิตสาธารณะและความสามัคคีของคนทั้งโลก ข. ความเป็นผู้มีจิตเป็นกุศลต่อผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน ค. ความเป็นผู้มีจิตใจอาสาจากต่างประเทศ ง. ความเป็นผู้มีจิตกล้าหาญของหน่วยซีลของกองทัพเรือ	✓		
หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิตหรือหลักการครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑. นักเรียนบอกความสำคัญและนำความรู้จากที่เรียนมาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันวันได้	๒๕. เหตุการณ์ทีมฟุตบอลหมูป่าติดอยู่ในถ้ำเป็นเวลานานหลายวันนักเรียนคิดว่าควรใช้หลักธรรมในข้อใดมาใช้กับเหตุในลักษณะแบบนี้? ก. หลักธรรมพรหมวิหารสี่ ข. หลักธรรมสังคหวัตถุสี่ ค. หลักธรรมอริยสัจสี่ ง. หลักธรรมอิทธิบาทสี่	✓		

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิตหรือหลักการครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑. นักเรียนบอก ความสำคัญและนำความรู้จากที่เรียนมาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันวันได้	กิจกรรมที่ ๔ เรื่อง สมานัตตากับระบอบประชาธิปไตย ๒๖. ข้อความที่กล่าวว่า “ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งคนละหนึ่งเสียงโดยเท่าเทียมกัน” สอดคล้องกับลักษณะสำคัญของสังคมประชาธิปไตยในข้อใด? ก. หลักนิติธรรม ข. หลักความเสมอภาค ค. หลักการเคารพเหตุผล ง. หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน	✓		
หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิตหรือหลักการครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑. นักเรียนบอก ความสำคัญและนำความรู้จากที่เรียนมาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันวันได้	๒๗. กำหนดบุญมานัดประชุมชาวบ้านเพื่อตกลงเกี่ยวกับแนวทาง การตัดถนนเข้าหมู่บ้านให้มีผลกระทบต่อชาวบ้านน้อยที่สุด การกระทำของกำหนดบุญมาสอดคล้องกับข้อใด? ก. การประนีประนอม ข. การเคารพเหตุผล ค. การตัดสินใจของคนส่วนใหญ่ ง. ความเสมอภาคของประชาชน	✓		
หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิตหรือหลักการครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑. นักเรียนบอก ความสำคัญและนำความรู้จากที่เรียนมาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันวันได้	๒๘. คณะกรรมการนักเรียนชวนนักเรียนไปพัฒนาสวนสาธารณะใกล้โรงเรียน การกระทำดังกล่าวสอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตยอย่างไร? ก. รับผิดชอบต่อส่วนรวม ข. การเคารพสิทธิเสรีภาพ ค. การทำงานอย่างมีเหตุผล	✓		

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
		ง. การมีคุณธรรมจริยธรรม			
หลักความประพฤติ หลักการดำเนิน ชีวิตหรือหลักการ ครองชีวิต คือ ม ร ร ค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑. นักเรียนบอก ความสำคัญและ นำความรู้จากที่ เรียนมาไปใช้ใน การดำเนินชีวิต ประจำวันวันได้	๒๙. บริษัทสยามกลกิรับคนงาน พิจารณาการทำงานโดยให้ค่าจ้างเท่ากับคนที่ ร่างกายสมบูรณ์ สอดคล้องกับข้อใด? ก. การมีคุณธรรม ข. การเคารพเหตุผล ค. การปฏิบัติตามกฎหมาย แรงงาน ง. การเคารพศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์	✓		
หลักความประพฤติ หลักการดำเนิน ชีวิตหรือหลักการ ครองชีวิต คือ ม ร ร ค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑. นักเรียนบอก ความสำคัญและ นำความรู้จากที่ เรียนมาไปใช้ใน การดำเนินชีวิต ประจำวันวันได้	๓๐. การปฏิบัติตนตามสถานภาพและ บทบาท ข้อใดถูกต้อง? ก. คุณหมอรักษาขอรับรองเพลง หารายได้พิเศษ ข. ครูสันติเป็นดารานำในการ แสดงภาพยนตร์ ค. คุณแม่ของน้อยพาน้อยไปให้ คุณยายเลี้ยงทุกวัน ง. หน่องเป็นนักเรียนที่ได้รับ เกียรติบัตร “เยาวชนคนดี”	✓		
หลักความประพฤติ หลักการดำเนิน ชีวิตหรือหลักการ ครองชีวิต คือ ม ร ร ค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑. นักเรียนบอก ความสำคัญและ นำความรู้จากที่ เรียนมาไปใช้ใน การดำเนินชีวิต ประจำวันวันได้	๓๑. เอกภาพไปปราศรัยหาคะแนน เสียงเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรการกระทำ ของเอกภาพสอดคล้องกับข้อใด? ก. สิทธิ ข. หน้าที่ ค. เสรีภาพ ง. บทบาท	✓		

เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	แบบทดสอบ	ระดับความคิดเห็น		
			+๑	๐	-๑
หลักความประพฤติ หลักการดำเนิน ชีวิตหรือหลักการ ครองชีวิต คือ มรรค หรือ มัชฌิมาปฏิปทาน	๑. นักเรียนบอก ความสำคัญและ นำความรู้จากที่ เรียนมาไปใช้ใน การดำเนินชีวิต ประจำวันวันได้	๓๒. อเนกชวนเพื่อนไปเก็บขยะใน บริเวณริมแม่น้ำ การกระทำของอเนก แสดงถึงการเป็นพลเมืองดีในเรื่องใด? ก. การบำเพ็ญประโยชน์ ข. รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ค. ความรับผิดชอบต่อชุมชน ง. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ ท้องถิ่น	✓		

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

แบบหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาคำถามว่า ข้อคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงตามสิ่งที่ต้องการวัด เนื้อหา หรือ วัดคุณสมบัติ มากน้อยเพียงใด โดยใช้เกณฑ์การประเมินดังนี้

ให้คะแนน	๑	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อสอบวัดได้ตรงจุดประสงค์ / เนื้อหานั้น
ให้คะแนน	๐	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดได้ตรงจุดประสงค์ / เนื้อหานั้น
ให้คะแนน	-๑	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อสอบวัดไม่ตรงจุดประสงค์ / เนื้อหานั้น

แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ หาค่า ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ หรือเนื้อหา (หรือ IOC) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสิน ค่า IOC ถ้ามีค่าตั้งแต่ .๕๐ ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามจุดประสงค์หรือตรงตามเนื้อหานั้น แสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔
โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธร แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	ผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
๑.	ด้านทานกับการศึกษา เด็กชายมิตรเห็นกระเป๋าเงินตกอยู่ใน ห้องเรียนในขณะที่ไม่มีนักเรียนคนอื่นอยู่ใน ห้องเรียนเด็กชายมิตรเห็นจึงเก็บเอากระเป๋า เงินไปแจ้งคุณครูเพื่อส่งคืนเจ้าของการกระทำ ดังกล่าวแสดงว่าเด็กชายมิตรเป็นบุคคลเช่นไร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒.	การที่นักเรียนจะทำคุณประโยชน์อย่างใหญ่ หลวงนั้นนักเรียนควรจะให้สิ่งของกับบุคคลที่ ควรให้แก่บุคคลใดมากที่สุด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓.	กลมขอบเปิดอินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาข้อมูล เกี่ยวกับการเรียนในวิชาต่าง ๆ อยู่เสมอเพื่อ ช่วยเพื่อนการกระทำของกลมสอดคล้องกับ หน้าที่ของเยาวชนในเรื่องใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔.	บุษกรไปโรงเรียนทันเวลาเช้าแถวเคารพธง ชาติทุกวัน และถ้าลืมปากกาหรืออุปกรณ์การ เรียน เธอก็จะขอยืมจากเพื่อนเสมอการกระทำ ของเพื่อนแสดงถึงการปฏิบัติตนเป็นเยาวชนที่ ดีในข้อใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๕.	ชมรม “คนรักโรงเรียน” พากันลอกคลองข้าง โรงเรียน เพื่อนำขยะในคลองออกไป ส่งผลให้ คลองไม่ตันเขิน การกระทำดังกล่าวสอดคล้อง กับข้อใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	ผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
๖.	ต่อมเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา แล้วได้เรียนต่อถึงระดับมัธยมศึกษา โดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนแสดงถึงสิทธิในเรื่องใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๗.	การกระทำของนักเรียนในข้อใด แสดงถึงการปฏิบัติตนตามเสรีภาพในห้องเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๘.	ปิดภาคเรียนนี้คิดและน้อยไปเที่ยวหัวหิน ต่ายและตุ่น ไปเที่ยวทะเลหาซื้อความดังกล่าว สอดคล้องกับเสรีภาพในด้านใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๑.	<u>ปิวาจากับการอยู่ร่วมกันในสังคม</u> นายพจน์เป็นชวานาไปขโมยสูบน้ำจากที่นาคนอื่นใกล้ ๆ ล้ำคลองเข้าไปในพื้นที่นาของตนเอง พอเพื่อนบ้านมาถามก็ไม่ยอมรับข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับเรื่องใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒.	ปัจจุบันนี้มีบริษัทผลิตโทรศัพท์มือถือยี่ห้อหนึ่ง ทำการโฆษณาเกินจริงเพื่อให้ราคาของโทรศัพท์ถูกลงกว่าเดิมและขายได้เป็นจำนวนมาก ๆ ข้อความดังกล่าวดังกล่าวสอดคล้องกับข้อใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓.	ชาวสวนมังคุดชุมนุมที่สนามหญ้าหน้าศาลากลางจังหวัดเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือในการพุงราคามังคุดไม่ให้ตกต่ำและด่ารัฐบาลเพื่อให้รัฐลดความน่าเชื่อถือสอดคล้องกับข้อใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	ผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
๔.	ลุงมาได้ไปทำการรักษาพยาบาลจาก โรงพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย โดยแพทย์และพยาบาลดูแลเอาใจใส่อย่างดี คุณหมอแจ้งว่าลุงมาเป็นโรคร้ายทั้งที่ลุงมา ไม่ได้เป็นแสดงว่าคุณหมอเป็นคนอย่างไร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๕.	ให้นักเรียนวิเคราะห์ภาพนี้ว่ามีความสอดคล้อง กับเรื่องใดมากที่สุด (ในห้องประชุม)	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๖.	ชาวบ้านดอนหวายประชาสัมพันธ์ให้ ชาวบ้านไปร่วมมือกันปลูกป่าไผ่ เพื่อนำมาใช้ ประโยชน์ของหมู่บ้านข้อความดังกล่าว สอดคล้องกับ เรื่องใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๗.	รัฐบาลบอกรับรองสิทธิให้กับเด็กและ เยาวชนมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการ พัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาตาม ศักยภาพ ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับเรื่องใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๘.	เด็กชายชาติชายบอกพ่อแม่ว่าไปโรงเรียน ทุกวันแต่ความเป็นจริงแล้วเขาไม่ได้ไป โรงเรียนแสดงว่าเด็กชายชาติชายเป็นบุคคล ลักษณะใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๑	อัตถจริยากับจิตอาสาที่มีต่อสังคม การกระทำของบุคคลใดต่อไปนี้ที่แสดงว่าเป็น บุคคลที่มีจิตสาธารณะ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	ผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
๒	นายยงดำเนินการฟ้องร้องบริษัทก่อสร้างต่อศาลแพ่งเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายที่ทำให้วัสดุจากตึกที่กำลังก่อสร้างตกลงบนหลังคาบ้านทำให้หลังคารั่ว การกระทำของนายยงสอดคล้องกับข้อใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓	การกระทำในข้อใด แสดงถึงการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔	กลุ่มวัยรุ่นนิยมแข่งขันขับขี้อักรยานยนต์บนถนนหลายสาย การกระทำดังกล่าวสอดคล้องกับข้อใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๕	กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงนายจ้างพากันทุบตู้โทรศัพท์สาธารณะและระเบิดหม้อแปลงไฟฟ้าทำให้บริเวณนั้น มีดสนิท การกระทำดังกล่าวแสดงว่า ผู้ชุมนุมมีการกระทำเข้าขอบข่ายในข้อใดมากที่สุด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๖	ถ้าประชาชนรู้จักใช้สิทธิและเสรีภาพภายในขอบเขตและเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายจะส่งผลดีมากที่สุดข้อใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๗	สิ่งที่เราได้จากบทเรียนเด็ก ๑๓ คน ทีมฟุตบอลหมูป่าคาเดมีที่ติดอยู่ในถ้ำขุนน้ำนางนอนเราได้บทเรียนอะไรจากเหตุการณ์ในครั้งนี้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๘	เหตุการณ์ทีมฟุตบอลหมูป่าติดอยู่ในถ้ำเป็นเวลานานหลายวันนักเรียนคิดว่าควรใช้หลักธรรมในข้อใดมาใช้กับเหตุในลักษณะแบบนี้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	ผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
๑	สมานัตตตากับระบอบประชาธิปไตย ข้อความที่กล่าวว่า “ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จะมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งคนละหนึ่ง เสียงโดยเท่าเทียมกัน” สอดคล้องกับลักษณะ สำคัญของสังคมประชาธิปไตยในข้อใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒	กำหนดบุญมานัดประชุมชาวบ้านเพื่อตกลง เกี่ยวกับแนวทาง การตัดถนนเข้าหมู่บ้าน ให้มีผลกระทบต่อชาวบ้านน้อยที่สุด การ กระทำของกำหนดบุญมาสอดคล้องกับข้อใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓	คณะกรรมการนักเรียนชวนนักเรียนไปพัฒนา สวนสาธารณะใกล้โรงเรียน การกระทำ ดังกล่าวสอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตย อย่างไร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔	บริษัทสยามกลกิรับคนงานพิการทำงานโดย ให้ค่าจ้างเท่ากับคนที่ร่างกายสมบูรณ์ สอดคล้องกับข้อใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๕	การปฏิบัติตนตามสถานภาพและบทบาท ข้อใดถูกต้อง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๖	เอกภาพไปปราศรัยหาคะแนนเสียงเพื่อสมัคร รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การกระทำของเอกภาพสอดคล้องกับข้อใด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

แบบการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

เรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธร แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา

แบบกรอกหาค่าคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	ผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
๑	สาระสำคัญ								
	๑.๑ สอดคล้องกับเนื้อหา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๑.๒ เหมาะสมกับวัยของนักเรียน								
	๑.๓ มีความชัดเจน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๒	จุดประสงค์การเรียนรู้								
	๒.๑ สอดคล้องกับเนื้อหา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๒.๒ ระบุพฤติกรรมที่วัดได้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๒.๓ เหมาะสมกับวัยของนักเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓	เนื้อหา								
	๓.๑ มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๓.๒ สอดคล้องจุดประสงค์การเรียนรู้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๓.๓ เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๓.๔ กำหนดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๓.๕ มีความชัดเจนเหมาะสม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน								
	๔.๑ สอดคล้องกับเนื้อหา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๔.๒ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๔.๓ เหมาะสมกับเวลาที่สอน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๔.๔ สามารถนำไปปฏิบัติได้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๔.๕ น่าสนใจและนักเรียนมีส่วนร่วม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	ค่า IOC	ผล
		๑	๒	๓	๔	๕			
๕	ด้านการประเมินผลการเรียนรู้								
	๕.๑ สอดคล้องกับเนื้อหา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๕.๒ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๕.๓ ใช้เครื่องวัดผลได้เหมาะสม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
	๕.๔ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และ คุณธรรม ที่พึงประสงค์	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
หนังสือติดต่อหน่วยงานราชการ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๔/๑๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๕ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

อ กุมภาพันธุ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์หลังพื้นที่ทดลองการสอนจริง เพื่อการวิจัย
นมัสการ ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม

ด้วย พระอำนาจ ฉายา จันทโร นามสกุล บุญเพิ่ม รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๒๑๘
นิตินิพนธ์โทหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม แผนกสามัญศึกษา
จังหวัดฉะเชิงเทรา” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้นิตินิพนธ์มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ และทางโครงการ
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม
จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อทราบและอนุเคราะห์ดำเนินการต่อไป.

นมัสการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

- อ.หญิงจรรยา ใจดีนิพนธ์

(นางจรรยา ใจดีนิพนธ์)
วัดสุทัศน์ฯ

ติดต่อประสานงาน

อาจารย์กิตติศักดิ์ ณ สงขลา ๐๙๔-๓๕๐-๖๔๖๔
พระศักดิ์ดา อคฺคปญฺโญ ๐๘๑-๑๘๖-๔๑๖๔

ภาคผนวก จ
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่า Alpha
ค่าความเชื่อมั่น

รูปที่	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
๑	.330	.807
๒	-.224	.823
๓	.162	.813
๔	.546	.800
๕	.355	.807
๖	.413	.804
๗	.051	.820
๘	.415	.804
๙	.205	.813
๑๐	.275	.809
๑๑	.290	.809
๑๒	.420	.803
๑๓	.301	.809
๑๔	.399	.805
๑๕	.236	.812
๑๖	.372	.806
๑๗	.686	.791
๑๘	.538	.799
๑๙	.300	.809
๒๐	.564	.800
๒๑	.173	.813

๒๒	.557	.799
๒๓	.309	.808
๒๔	.334	.807
๒๕	.320	.808
๒๖	.035	.819

รูปที่	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
๒๗	.229	.811
๒๘	.212	.812
๒๙	.557	.800
๓๐	.295	.809

Reliability Statistics

Cronbach's ค่า Alpha	N of Items
เท่ากับ.813	30

ค่าเฉลี่ยผลของคะแนนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

กลุ่มที่ ๑

นักเรียนรูปที่	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
๑	๓.๑๓
๒	๓.๑๓
๓	๒.๘๘
๔	๒.๘๘
๕	๒.๗๕
๖	๓.๑๓
๗	๒.๘๘
๘	๓.๑๓
เฉลี่ยรวม	๒.๙๘

กลุ่มที่ ๒

นักเรียนรูปที่	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
๑	๔.๓๘
๒	๓.๘๘
๓	๓.๖๓
๔	๓.๖๓
๕	๔.๓๘
๖	๓.๒๘
๗	๓.๖๓
๘	๓.๓๘
เฉลี่ยรวม	๓.๓๙

กลุ่มที่ ๓

นักเรียนรูปที่	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
๑	๒.๗๕
๒	๓.๒๕
๓	๓.๓๘
๔	๓.๐๐
๕	๒.๗๕
๖	๔.๐๐
๗	๓.๓๘
๘	๓.๒๕
เฉลี่ยรวม	๓.๒๕

กลุ่มที่ ๔

นักเรียนรูปที่	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
๑	๓.๗๕
๒	๓.๐๐
๓	๓.๓๙
๔	๓.๗๕
๕	๓.๙๘
๖	๓.๘๘
๗	๓.๘๘
๘	๓.๑๓
เฉลี่ยรวม	๓.๕๙

ค่าเฉลี่ยผลของคะแนนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔
ก่อนและหลังเรียน

นักเรียนรูปที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน
๑	๒๑.๑๖	๔๗.๒๔
๒	๒๓.๐๓	๔๗.๙๐
๓	๒๙.๕๙	๔๘.๓๔
๔	๓๐.๘๘	๔๘.๘๘
๕	๒๘.๒๘	๔๘.๔๔
๖	๒๖.๙๗	๔๘.๗๘
๗	๒๕.๖๙	๔๙.๐๓
๘	๒๖.๒๕	๕๐.๗๘
๙	๒๕.๑๓	๕๐.๓๘

૦૦	૨૧.૬૭	૬૬.૦૦
૦૧	૨૬.૧૩	૬૦.૭૩
૦૨	૨૧.૩૬	૬૦.૨૭
૦૩	૨૧.૬૬	૬૬.૬૧
૦૪	૨૧.૧૬	૬૬.૧૧
૦૫	૨૬.૦૬	૬૬.૦૬
૦૬	૨૬.૨૨	૬૦.૦૬
૦૭	૨૬.૨૬	૬૬.૧૬
૦૮	૨૬.૦૬	૬૬.૧૧
૦૯	૨૧.૬૬	૬૬.૬૦
૧૦	૨૧.૬૬	૬૬.૬૦
૧૧	૨૬.૬૦	૬૬.૬૬
૧૨	૨૬.૬૦	૬૬.૬૦
૧૩	૨૬.૧૬	૬૦.૨૭
૧૪	૨૬.૧૧	૬૦.૭૬
૧૫	૨૬.૦૬	૬૦.૦૬
૧૬	૨૬.૦૦	૬૦.૩૦
૧૭	૨૬.૧૬	૬૦.૬૦
૧૮	૨૬.૩૦	૬૬.૬૦
૧૯	૨૬.૨૬	૬૬.૦૦
૨૦	૨૬.૧૬	૬૬.૬૦
૨૧	૨૬.૬૦	૬૬.૬૦
૨૨	૨૬.૬૦	૬૬.૬૦
૨૩	૨૬.૬૦	૬૬.૬૦
૨૪	૨૬.૬૦	૬૬.૬૦
૨૫	૨૬.૬૦	૬૬.૬૦
૨૬	૨૬.૬૦	૬૬.૬૦
૨૭	૨૬.૬૦	૬૬.૬૦
૨૮	૨૬.૬૦	૬૬.૬૦
૨૯	૨૬.૬૦	૬૬.૬૦
૩૦	૨૬.૬૦	૬૬.૬૦
૩૧	૨૬.૬૦	૬૬.૬૦
૩૨	૨૬.૬૦	૬૬.૬૦
ગેઠીયજી	૨૬.૬૦	૬૬.૬૦

ภาคผนวก ฉ

แผนและเครื่องมือใช้ในการวิจัยแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง

รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รหัสวิชา ๒๓๑๐๑	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ การมีเมตตาต่อกันการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	เวลา ๖ ชั่วโมง
เรื่อง พหุวัฒนธรรมทางพุทธศาสนา	เวลาเรียน ๑ ชั่วโมง
ผู้สอน พระอำนาจ จนุทสโร	โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม

๑. ผลการเรียนรู้/จุดประสงค์การเรียนรู้

๑.๑ ผลการเรียนรู้

ข้อที่ ๑ เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและพึ่งพาซึ่งกันและกัน

ข้อ ๒ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

๑.๒ จุดประสงค์การเรียนรู้

๑) วิเคราะห์แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และการพึ่งพาอาศัยกัน โดยการมีเมตตาต่อกันและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้

๒) ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองเกี่ยวกับความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ได้

๒. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

การมีเมตตาต่อกันและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและการพึ่งพาอาศัยกันในสังคมพหุวัฒนธรรมซึ่งทุกคนพึงปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยในตนเอง เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความปรองดอง สมานฉันท์

๓. สาระการเรียนรู้

๓.๑. การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม และการพึ่งพาซึ่งกันและกันโดยใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ได้แก่

๑) ทาน คือการแบ่งปันสิ่งของ

๒) ปิยวาจา การพูดจาไพเราะ

๓) อัตถจริยา คือการบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม

๔) สมานัตตตา คือการเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย

๓.๒ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

(พิจารณาตามหลักสูตรสถานศึกษา)

๔. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๔.๑ ความสามารถในการสื่อสาร

๔.๒ ความสามารถในการคิด

๑) ทักษะการคิดวิเคราะห์

๒) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

๓) ทักษะการนำความรู้ไปใช้

๔.๓ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

๕. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๕.๑ คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- ๑) มีวินัย
- ๒.) ใฝ่เรียนรู้
- ๓) มุ่งมั่นในการทำงาน

๕.๒ ค่านิยม

- คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

๖. ชิ้นงาน/ภาระงาน

๑. การอภิปรายกลุ่ม
๒. กิจกรรมการเรียนรู้
๓. แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

๗. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ ๑ กระตุ้นความสนใจ (Engagement)

เป็นกิจกรรมภาพชุดเหตุการณ์เกี่ยวกับทีมฟุตบอลหมาป่าคาเดมีที่ติดอยู่ในถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอนเพื่อศึกษาเหตุการณ์ต่าง ๆ ในการถอดบทเรียนให้สอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ ๔ ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้เรียนรู้และได้ศึกษาและร่วมกันตั้งชื่อเรื่องและอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพซึ่งแบ่งภาพชุดเหตุการณ์แบ่งนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่ม ๆ ละ ๘ รูป โดยให้แต่ละรูปทำกิจกรรมแบบทดสอบเชิงเดี่ยวแต่สมาชิกในกลุ่มช่วยกันทำ ซึ่งมี ๔ ข้อตามหลักสังคหวัตถุ ๔ กิจกรรมละ ๕ คะแนน รวมคะแนน ๒๐ คะแนน ได้แก่

๑. กิจกรรมภาพชุดที่ ๑ ให้นักเรียนดูภาพแล้วช่วยกันตั้งชื่อเรื่องภาพให้สอดคล้องกับเรื่องทาน แล้วให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพในการถอดบทเรียน คะแนนเต็ม ๕ คะแนน

๒. กิจกรรมภาพชุดที่ ๒ ให้นักเรียนดูภาพแล้วช่วยกันตั้งชื่อเรื่องภาพให้สอดคล้องกับเรื่องปิยวาจา แล้วให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพในการถอดบทเรียน คะแนนเต็ม ๕ คะแนน

๓. กิจกรรมภาพชุดที่ ๓ ให้นักเรียนดูภาพแล้วช่วยกันตั้งชื่อเรื่องภาพให้สอดคล้องกับเรื่องอัทธจริยา แล้วให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพในการถอดบทเรียน คะแนนเต็ม ๕ คะแนน

๔. กิจกรรมภาพชุดที่ ๔ ให้นักเรียนดูภาพแล้วช่วยกันตั้งชื่อเรื่องภาพให้สอดคล้องกับเรื่องสมานัตตา แล้วให้นักเรียนช่วยกันอธิบายความหมายและความสำคัญของภาพในการถอดบทเรียน คะแนนเต็ม ๕ คะแนน รวม ๔ กิจกรรม คะแนนรวม ๒๐ คะแนน

ขั้นที่ ๒ สำรวจค้นหา (Exploration)

นักเรียนแต่ละกลุ่มจับคู่กันเป็น ๒ คู่ให้แต่ละคู่ร่วมกันศึกษาความรู้เรื่องความสำคัญของสังคหวัตถุ ๔ จากหนังสือเรียนหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติมและแหล่งข้อมูลสารสนเทศแล้วร่วมกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่ศึกษา ผลัดกันซักถามข้อสงสัยและอธิบายจนมีความเข้าใจชัดเจนตรงกัน

ขั้นที่ ๓ อธิบายความรู้ (explanation)

๑. นักเรียนแต่ละคู่ผลัดกันอธิบายความรู้ที่ได้จากการศึกษาให้เพื่อนอีกคู่หนึ่งฟัง ผลัดกันซักถามข้อสงสัยและผลัดกันอธิบายจนทุกคนมีความเข้าใจชัดเจนตรงกัน

๒. ครูอธิบายความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ให้นักเรียนฟังเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๔. ขั้นขยายความรู้ (elaboration) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติมหรือนำแบบจำลองหรือข้อสรุปที่ได้ไปใช้อธิบายสถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่น ถ้าใช้อธิบายเรื่องต่างๆ ได้มากก็แสดงว่าข้อจำกัดน้อย ซึ่งก็จะช่วยให้เชื่อมโยงกับเรื่องต่างๆ และทำให้เกิดความรู้กว้างขวางขึ้น

๕. ขั้นประเมิน (evaluation) เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ ว่านักเรียนมีความรู้อะไรบ้าง อย่างไรและมากน้อยเพียงใด จากขั้นนี้จะนำไปสู่การนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่นๆ การนำความรู้หรือแบบจำลองไปใช้อธิบายหรือประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์หรือเรื่องอื่นๆ จะนำไปสู่ข้อโต้แย้งหรือข้อจำกัดซึ่งก่อให้เกิดเป็นประเด็นหรือคำถาม หรือปัญหาที่จะต้องสำรวจตรวจสอบต่อไป ทำให้เกิดเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆ จึงเรียกว่า inquiry cycle กระบวนการสืบเสาะหาความรู้จึงช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งเนื้อหาหลัก และหลักการ ทฤษฎี ตลอดจนการลงมือปฏิบัติเพื่อให้ได้ความรู้ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ต่อไป

๒. วิธีเรียนรู้แบบ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

ขั้นที่ ๑ นำเข้าสู่บทเรียน

๑. ครูให้นักเรียนกลุ่มเดิม ร่วมกันอภิปรายในหัวข้อ “ความหมายความสำคัญและประโยชน์ของสังคหวัตถุ ๔” โดยครูคอยกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

๒. ครูสุมนักเรียน ๒-๓ กลุ่ม ออกมานำเสนอผลการอภิปรายที่หน้าชั้นเรียน แล้วให้กลุ่มอื่นที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปได้นำเสนอเพิ่มเติม

ขั้นที่ ๒ การจัดการเรียนรู้

๑. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มให้แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาความรู้เรื่อง ความหมายความสำคัญและประโยชน์ของสังคหวัตถุ ๔ จากหนังสือเรียน หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม ห้องสมุด และแหล่งข้อมูลสารสนเทศ ทางอินเทอร์เน็ต ในหัวข้อที่กำหนดให้ ดังนี้

- กลุ่มที่ ๑ ศึกษาความรู้เรื่อง ทานกับการศึกษา
- กลุ่มที่ ๒ ศึกษาความรู้เรื่อง ปิยวาจากับการอยู่ร่วมกันในสังคม
- กลุ่มที่ ๓ ศึกษาความรู้เรื่อง อุตถจริยา กับจิตอาสาในการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น
- กลุ่มที่ ๔ ศึกษาความรู้เรื่อง สมานัตตตา กับระบอบประชาธิปไตย

๒. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาอธิบายให้เพื่อนอีกคู่หนึ่งฟัง ผลัดกันซักถามข้อสงสัยและอธิบายจนทุกคนมีความเข้าใจชัดเจนตรงกัน

๓. ครูอธิบายความรู้เรื่อง ความหมายความสำคัญและประโยชน์ของสังคหวัตถุ ๔ ให้นักเรียน ฟังเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๔. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันทำแบบทดสอบแบ่งเป็น ๓ ตอนดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบก่อนการจัดการเรียนการสอน สังคมศึกษาตามหลักสูตรสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ เป็นกิจกรรมการทดสอบวิเคราะห์แบบเลือกตอบ ก ข ค และ ง มีจำนวนแบบทดสอบ ๓๒ ข้อ แล้ววันที่รวบรวมคะแนนผลการทดสอบไว้ แบ่งเป็น ๔ กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ เป็นแบบทดสอบเรื่อง ทานกับการศึกษาจำนวนแบบทดสอบ ๓๒ ข้อ

กิจกรรมที่ ๒ เป็นแบบทดสอบเรื่อง ปิยวาจากับการอยู่ร่วมกันในสังคม จำนวนแบบทดสอบ ๓๒ ข้อ

กิจกรรมที่ ๓ เป็นแบบทดสอบเรื่อง อตถจริยา กับจิตอาสาในการบำเพ็ญตนให้เป็น ประโยชน์ต่อผู้อื่น จำนวนแบบทดสอบ ๓๒ ข้อ

กิจกรรมที่ ๔ เป็นแบบทดสอบเรื่อง สมานัตตตา กับระบอบประชาธิปไตย จำนวน แบบทดสอบ ๓๒ ข้อ เมื่อทำเสร็จแล้วช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องและเติมเต็มคำตอบให้สมบูรณ์

ตอนที่ ๒ เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ตาม หลักสูตรสังคหวัตถุ ๔ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ เป็นกิจกรรมการทดสอบวิเคราะห์แบบเลือกตอบ ก ข ค และ ง มี จำนวนแบบทดสอบ ๓๒ ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

ก) กิจกรรมกลุ่มที่ ๑ ครูอธิบายเนื้อหา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ แบบทดสอบที่ให้นักเรียนปฏิบัติจริงตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตต ตา ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้ศึกษาเรียนรู้จนนักเรียนเข้าใจ และแจกกิจกรรมแบบทดสอบ ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทดสอบใหม่อีกครั้ง

ข) กิจกรรมกลุ่มที่ ๒ ครูอธิบายเนื้อหา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบทดสอบสังคม ศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมือง ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา ให้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้เรียนรู้จนนักเรียนเข้าใจ และแจกกิจกรรมแบบทดสอบให้นักเรียนได้ ลงมือปฏิบัติทดสอบใหม่อีกครั้ง

ค) กิจกรรมกลุ่มที่ ๓ ครูอธิบายเนื้อหา กิจกรรมแบบทดสอบการจัดการเรียนรู้ตาม หลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมือง ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา ให้นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้เรียนรู้จนนักเรียนเข้าใจ และแจกกิจกรรมแบบทดสอบให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทดสอบใหม่อีกครั้ง

ง) กิจกรรมกลุ่มที่ ๔ ครูอธิบายเนื้อหา กิจกรรมแบบทดสอบการจัดการเรียนรู้ตาม หลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่พลเมือง ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา ให้นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๔ ได้เรียนรู้จนนักเรียนเข้าใจ และแจกกิจกรรมแบบทดสอบให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทดสอบใหม่อีกครั้ง

ตอนที่ ๓ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวิชาหน้าที่

พลเมืองก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้กิจกรรมแบบทดสอบจำนวน ๓๒ ข้อ คะแนนเต็ม ๖๔ คะแนน

๘. วิธีการการวัดผลประเมินผล ตารางที่ ๑ แสดงวิธีการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
สังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล	ศึกษาค้นคว้าจาก พระไตรปิฎก หนังสือนันทกรรม เอกสารที่เกี่ยวข้อง แผ่นภาพประกอบ	ระดับคุณภาพ ๓ ผ่านเกณฑ์
สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	แบบทดสอบก่อนเรียน	ระดับคุณภาพ ๓ ผ่านเกณฑ์
ประเมินความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	แบบทดสอบหลังเรียน	ระดับคุณภาพ ๓ ผ่านเกณฑ์
สังเกตความมีวินัย รับผิดชอบ ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน	แบบประเมินพฤติกรรมรายบุคคล/กลุ่ม	ระดับคุณภาพ ๓ ผ่านเกณฑ์
สังเกตการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	ระดับคุณภาพ ๓ ผ่านเกณฑ์

๙. แหล่งเรียนรู้¹

๙.๑ สื่อการเรียนรู้

- ๑) พระไตรปิฎก
- ๒) หนังสือนันทกรรม ตรี โท เอก
- ๓) หนังสือเรียน หน้าที่พักเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ๑-๒

ม.๔-๖

- ๔) หนังสือกิจกรรม หน้าที่พักเมือง ๑-๒ ม.๔-๖
- ๕) แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน
- ๖) แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล/กลุ่ม
- ๗) แผ่นภาพเอกสารประกอบการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุ ๔ ได้แก่
- ๘) แผ่นภาพที่ ๑ ทาน คือการแบ่งปันสิ่งของของตนให้แก่บุคคลอื่น
- ๙) แผ่นภาพที่ ๒ ปิยวาจา คือการพูดจาไพเราะอ่อนหวาน
- ๑๐) แผ่นภาพที่ ๓ อตถจริยา คือการบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม
- ๑๑) แผ่นภาพที่ ๔ สมานัตตตา คือเสมอต้นเสมอปลาย

¹ หนังสือแบบเรียน, แผนการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง, กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม, กรุงเทพมหานคร:บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด, หน้า ๓-๑๐.

๙.๒ แหล่งการเรียนรู้

๑) ห้องสมุดโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม

๒) Internet

๓) youtube

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการจัดทำขึ้นเพื่อให้ครูใช้เป็นเครื่องมือเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนทำให้ครูสามารถจัดทำแผนการสอนไว้ล่วงหน้าและเป็นตัวบ่งชี้ในการวัดผลประเมินผลในการเรียนการสอนและบรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

เครื่องมือในการวิจัย

กิจกรรมใบงาน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอธิบายความหมายเชิงวิเคราะห์ ชุดรูปภาพต่อไปนี้ให้สอดคล้องกับเนื้อหา
หลักสังคหวัตถุ ๔ ที่กำหนดไว้

๑. ภาพชุดที่ ๑ นักเรียนดูรูปภาพนี้อธิบายความหมายเรื่องทาน คือการให้แบ่งปันสิ่งของ

doytibet
วนอุทยานถ้ำหลวง - ขุนน้ำนางนอน

๑.๑ ภาคชุดนี้ควรตั้งชื่อเรื่อง.....
๑.๒ อธิบายความหมายและความสำคัญของภาพ.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

เฉลย

๑. ทาน คือ การรู้จักให้ รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือด้วยการแบ่งปันสิ่งของให้แก่ผู้อื่นที่ควรให้ ตลอดจนให้ปัญญา และศิลปวิทยารวมไปถึงการให้อภัยแก่ผู้อื่น ทำให้สังคมอยู่กันอย่างมีความสุข เพราะการช่วยเหลือซึ่งกันละกัน

๒. ปิยวาจา คือ การพูดจาน่ารัก ปราศรภัยด้วยถ้อยคำสุภาพอ่อนหวาน ไพเราะ เป็นที่รัก พูดด้วยถ้อยคำที่น่าฟัง ชี้แจงในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ให้กำลังใจ ทำให้เกิดความพอใจแก่ผู้ได้ยินได้ฟัง ก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

๓. อัธยาศัย คือ การบำเพ็ญให้เป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้อื่น เป็นการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ด้วยกำลังความคิด กำลังกาย และกำลังทรัพย์ การทำ ตนให้เป็นประโยชน์เท่าที่จะทำได้ เช่น ส่งเสริมจริยธรรม ส่งเสริมให้ผู้อื่นได้รับสิ่งที่ดี การช่วยเหลือผู้อื่นจะทำให้หมู่คณะ และสังคม และประเทศชาติมีความก้าวหน้า ได้รับความสำเร็จในสิ่งต่างๆ เป็นอย่างดี

๔. สมานัตตตา คือ การปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย การทำตัวให้เข้ากันได้ เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ไม่เอาเปรียบ ร่วมเผชิญ และแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน ไม่ถือเราถือเขา รู้จักผูกมิตรกับผู้อื่น เช่น ในยามที่ตนตกทุกข์ได้ยากก็ไม่ทอดทิ้งยังช่วยเหลือ ย่อมเกิดความสุข และความสามัคคีในหมู่คณะ

เครื่องมือในการวิจัย

แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนตามหลักสังคหวัตถุ ๔

คำชี้แจง กิจกรรมแบบทดสอบเชิงวิเคราะห์ให้นักเรียนตอบคำถามเหล่านี้วิชาสังคมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ เรื่อง ทานกับการศึกษา

กิจกรรมที่ ๑ เรื่อง ทานกับการศึกษา

จงใช้ตัวเลือกต่อไปนี้ในการทำกิจกรรมแบบทดสอบสังคมศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ได้แก่

- ก. ทาน
- ข. ปิยวาจา
- ค. อตถจริยา
- ง. สมานัตตตา

๑. เด็กชายมิตรเห็นกระเป๋าเงินตกอยู่ในห้องเรียนในขณะที่ไม่มีนักเรียนคนอื่นอยู่ในห้องเรียนเด็กชายมิตรเห็นจึงเก็บเอากระเป๋าเงินไปแจ้งคุณครูเพื่อส่งคืนเจ้าของการกระทำดังกล่าวแสดงว่าเด็กชายมิตรเป็นบุคคลเช่นไรต่อไปนี้?

- ก. เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต
- ข. เป็นการให้ทานทางอ้อม
- ค. เป็นคนมีน้ำใจต่อเพื่อน
- ง. เป็นบุคคลควรยกย่อง

๒. การที่นักเรียนจะทำคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงนั้นนักเรียนควรจะให้สิ่งของกับบุคคลที่ควรให้แก่บุคคลใดมากที่สุด?

- ก. ให้กับภักษามิตรแท้
- ข. ให้กับทิศเบื้องบนคือบิดามารดา
- ค. ถวายให้แก่พระภิกษุสงฆ์
- ง. ให้กับบูรพาจารย์

๓. กลมชอบเปิดอินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนในวิชาต่าง ๆ อยู่เสมอเพื่อช่วยเพื่อนการกระทำของกลมสอดคล้องกับหน้าที่ของเยาวชนในเรื่องใด

- ก. ใฝ่เรียนรู้
- ข. มีจิตสาธารณะ
- ค. มีระเบียบวินัย
- ง. ขยันหมั่นเพียร

๔. บุซกรไปโรงเรียนทันเวลาเช้าแถวเคารพธงชาติทุกวัน และถ้าลืมปากกาหรืออุปกรณ์การเรียน เธอก็จะขอยืมจากเพื่อนเสมอการกระทำของเพื่อนแสดงถึงการปฏิบัติตนเป็นเยาวชนที่ดี?

- ก. มีความสะอาด มีระเบียบวินัย
- ข. มีความรับผิดชอบ มีความสะอาด
- ค. มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย
- ง. มีระเบียบวินัย มีน้ำใจต่อเพื่อน

๕. ชมรม “คนรักโรงเรียน” พากันลอกคลองข้างโรงเรียน เพื่อนำขยะในคลองออกไป ส่งผลให้คลองไม่ตื้นเขิน การกระทำดังกล่าวสอดคล้องกับข้อใด?
- มีระเบียบวินัย
 - มีคุณธรรมจริยธรรม
 - อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
 - รักษาสาธารณสุขสมบัติ
๖. ต่อมเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา แล้วได้เรียนต่อถึงระดับมัธยมศึกษา โดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน แสดงถึงสิทธิในเรื่องใด?
- สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา
 - สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล
 - ความเสมอภาคกันตามกฎหมาย
 - สิทธิในการได้รับสวัสดิการจากรัฐ
๗. การกระทำของนักเรียนในข้อใด แสดงถึงการปฏิบัติตนตามเสรีภาพในห้องเรียน?
- เอ่ตั้งใจฟังครูสอนแต่เพื่อนคอยถามอยู่ตลอดเวลา
 - โจ้ตั้งใจฟังครูสอนและคอยบอกเพื่อนอยู่ตลอดเวลา
 - โก้ตั้งใจฟังครูสอนและใส่หูฟังโทรศัพท์ตลอดเวลา
 - ณรงค์ศักดิ์ตั้งใจฟังครูอธิบายและจัดบันทึก
๘. ปิดภาคเรียนนี้นัดและน้อยไปเที่ยวหัวหิน ต่ายและตูน ไปเที่ยวทะเลลาซื้อความดังกล่าวสอดคล้องกับเสรีภาพในด้านใด?
- เสรีภาพส่วนบุคคล
 - เสรีภาพในการสื่อสาร
 - เสรีภาพในการเดินทาง
 - เสรีภาพในชีวิตและร่างกาย
๙. ปิยวุฒิต้อนรับน้องใหม่ด้วยการต่อยห้องน้องใหม่จนได้รับบาดเจ็บม้ามแตก “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” ข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับข้อใด?
- สิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรม
 - สิทธิในร่างกาย
 - เสรีภาพในร่างกาย
 - ความเสมอภาคตามกฎหมาย

กิจกรรมที่ ๒ เรื่อง ปิยวาจากับการอยู่ร่วมกันในสังคม

๑๐. นายพจน์เป็นชาวนาไปขโมยสุบ่น้ำจากที่นาคนอื่นใกล้ ๆ ล้ำคลองเข้าไปในพื้นที่นาของตนเองพอเพื่อนบ้านมาถามก็ไม่ยอมรับข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับเรื่องใด?
- เป็นการพูดเท็จ
 - เป็นการพูดส่อเสียด
 - เป็นการพูดคำหยาบ
 - เป็นการพูดเพ้อเจ้อ

๑๑. ปัจจุบันนี้มีบริษัทผลิตโทรศัพท์มือถือยี่ห้อหนึ่งทำการโฆษณาเกินจริงเพื่อให้ราคาของโทรศัพท์ถูกลงกว่าเดิมและขายได้เป็นจำนวนมาก ๆ ข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับข้อใด?
- สิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคลทางการค้า
 - สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลเกี่ยวกับการโฆษณา
 - สิทธิในกระบวนการโฆษณา
 - สิทธิและเสรีภาพในการโฆษณาเพื่อให้ตนเองได้รับประโยชน์
๑๒. ชาวสวนมังคุดชุมนุมที่สนามหญ้าหน้าศาลากลางจังหวัดเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือในการพยุงราคามังคุดไม่ให้ตกต่ำและดำรงรัฐบาลเพื่อให้รัฐลดความน่าเชื่อถือสอดคล้องกับข้อใด?
- ใช้เสรีภาพในการพูดจาวาว่าร้ายบุคคลอื่น
 - ใช้เสรีภาพของคนด้วยวาจาเกินขอบเขต
 - ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาด้วยวาจาหยาบค้าย
 - ปกป้องสิทธิและเสรีภาพของตนเองโดยการใช้อำนาจที่รุนแรง
๑๓. ลุงมาได้ไปทำการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย โดยแพทย์และพยาบาลดูแลเอาใจใส่อย่างดีคุณหมอแจ้งว่าลุงมาเป็นโรคร้ายทั้งที่ลุงมาไม่ได้เป็น แสดงว่าคุณหมอเป็นคนอย่างไร?
- สิทธิและเสรีภาพที่คุณหมอต้องแจ้ง
 - สิทธิเท่าเทียมกันตามกฎหมายทางร่างกาย
 - การวินิจฉัยของคุณหมอพูดจาไม่คำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วย
 - สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขจากรัฐ
๑๔. ให้นักเรียนวิเคราะห์ภาพว่ามีความสอดคล้องกับเรื่องใดมากที่สุด?

- เสรีภาพในการชุมนุม
 - สิทธิในการรับฟังข้อมูลข่าวสาร
 - เสรีภาพในการรวมกันเป็นหมู่คณะต่างๆ
 - สิทธิได้รับข้อมูลและคำชี้แจงจากหน่วยราชการ
๑๕. ชาวบ้านดอนหวายประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านไปร่วมมือกันปลูกป่าไผ่ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ของหมู่บ้านข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับ เรื่องใด
- สิทธิเสรีภาพของผู้นำชุมชน
 - เสรีภาพในการรวมกลุ่มเกษตรกรช่วยกันปลูกป่า
 - เสรีภาพในการประชาสัมพันธ์ให้เกิดความสามัคคีในชุมชน
 - สิทธิและเสรีภาพในการใช้อำนาจเหมาะสมของผู้นำ

๑๖. รัฐบาลบอกรับรองสิทธิให้กับเด็กและเยาวชนมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนา
ด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาตามศักยภาพ ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
ข้อความดังกล่าวสอดคล้องกับเรื่องใด?

- ก. สิทธิและเสรีภาพสัญญาตามรัฐธรรมนูญ
- ข. สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา
- ค. การรับรองศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
- ง. สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข
และสวัสดิการจากรัฐ

๑๗. เด็กชายชาติชายบอกพ่อแม่ว่าไปโรงเรียนทุกวันแต่ความเป็นจริงแล้วเขาไม่ได้ไปโรงเรียนแสดงว่า
เด็กชายชาติชายเป็นบุคคลลักษณะใด?

- ก. เป็นคนพูดจาสอดเสียดต่อบิดามารดา
- ข. เป็นคนใช้วาจาไม่สุภาพต่อบุพการี
- ค. เป็นคนพูดปรตต่อบิดามารดาของตนเอง
- ง. เป็นคนพูดจาเพื่อเจอเป็นเด็กเลี้ยงแกะ

กิจกรรมที่ ๓ เรื่อง อรรถจริยากับจิตอาสาที่มีต่อสังคม

๑๘. การกระทำของบุคคลใดต่อไปนี้ที่แสดงว่าเป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะ?

- ก. อันไปชมคอนเสิร์ตกับเพื่อน
- ข. เอ่ตั้งใจฟังบทวิเคราะห์ข่าวสังคม
- ค. กู้ซักเสื้อผ้าและทำงานบ้านทุกวัน
- ง. ต่อมไปช่วยโรงเรียนปลูกต้นไม้รอบโรงเรียน

๑๙. นายยงดำเนินการฟ้องร้องบริษัทก่อสร้างต่อศาลแพ่งเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายที่ทำให้วัสดุจากตึก
ที่กำลังก่อสร้างตกลงบนหลังคาบ้านทำให้หลังคารั่ว การกระทำของนายยงสอดคล้องกับข้อใด

- ก. เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น
- ข. ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น
- ค. ปกป้องสิทธิและเสรีภาพของตนเอง
- ง. ใช้สิทธิและเสรีภาพตามกรอบแห่งศีลธรรม

๒๐. การกระทำในข้อใด แสดงถึงการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น?

- ก. ก้องพูดจากับผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความสุภาพ
- ข. เกียรติแจกเงินขอทานมากกว่าให้ลูกจ้างในบ้าน
- ค. แก้วประกาศให้ผู้ร่วมงานทุกคนเคารพผู้จัดการบริษัท
- ง. กล้าประกาศให้ทุกคนในบริษัทรู้ถึงความบกพร่อง
ในการทำงานของมาโนช

๒๑. กลุ่มวัยรุ่นนิยมแข่งขันขับซี้จักรยานยนต์บนถนนหลายสาย การกระทำดังกล่าวสอดคล้องกับข้อ
ใด?

- ก. ปกป้องเสรีภาพของตนเอง
- ข. ลดความขัดแย้งระหว่างกัน

- ค. การใช้เสรีภาพเกินขอบเขต
- ง. การใช้สิทธิและเสรีภาพในการทำงาน
๒๒. กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงนายจ้างพากันทุบตู้โทรศัพท์สาธารณะและระเบิดหม้อแปลงไฟฟ้า ทำให้บริเวณนั้น มีดสนิท การกระทำดังกล่าวแสดงว่า ผู้ชุมนุมมีการกระทำเข้าขอบข่ายในข้อใดมากที่สุด?
- ก. ขาดวินัย
- ข. ขาดวินัย ไม่มีจิตสาธารณะ
- ค. ขาดความรับผิดชอบ
- ง. ตัดสินปัญหาด้วยความรุนแรง
๒๓. ถ้าประชาชนรู้จักใช้สิทธิและเสรีภาพภายในขอบเขตและเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย จะส่งผลดีมากที่สุดข้อใด?
- ก. สังคมมีความสุข
- ข. เกิดความสามัคคีกันภายในสังคมไทย
- ค. มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชน
- ง. สังคมไทยจะมีรากฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง
๒๔. สิ่งที่เราได้จากบทเรียนเด็ก ๑๓ คน ทีมฟุตบอลหมูป่าคาเดมีที่ติดอยู่ในถ้ำขุนน้ำนางนอนเราได้ บทเรียนอะไรจากเหตุการณ์ในครั้งนี้?
- ก. ความมีจิตสาธารณะและความสามัคคีของคนทั้งโลก
- ข. ความเป็นผู้มีจิตใจเป็นกุศลต่อผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน
- ค. ความเป็นผู้มีจิตใจอาสาจากต่างประเทศ
- ง. ความเป็นผู้มีจิตกล้าหาญของหน่วยซีลของกองทัพเรือ
๒๕. เหตุการณ์ทีมฟุตบอลหมูป่าติดอยู่ในถ้ำเป็นเวลานานหลายวันนักเรียนคิดว่าควรใช้หลักธรรมในข้อใดมาใช้กับเหตุในลักษณะแบบนี้?
- ก. หลักธรรมพรหมวิหารสี่
- ข. หลักธรรมสังคหวัตถุสี่
- ค. หลักธรรมอริยสัจสี่
- ง. หลักธรรมอิทธิบาทสี่
- กิจกรรมที่ ๔ เรื่อง สมานัตตตากับระบอบประชาธิปไตย**
๒๖. ข้อความที่กล่าวว่า “ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งคนละหนึ่งเสียง โดยเท่าเทียมกัน” สอดคล้องกับลักษณะสำคัญของสังคมประชาธิปไตยในข้อใด?
- ก. หลักนิติธรรม
- ข. หลักความเสมอภาค
- ค. หลักการเคารพเหตุผล
- ง. หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน
๒๗. กำนันบุญมานัดประชุมชาวบ้านเพื่อตกลงเกี่ยวกับแนวทาง การตัดถนนเข้าหมู่บ้าน ให้มีผลกระทบต่อชาวบ้านน้อยที่สุด การกระทำของกำนันบุญมาสอดคล้องกับข้อใด?
- ก. การประนีประนอม

- ข. การเคารพเหตุผล
 ค. การตัดสินใจของคนส่วนใหญ่
 ง. ความเสมอภาคของประชาชน
๒๘. คณะกรรมการนักเรียนชวนนักเรียนไปพัฒนาสวนสาธารณะใกล้โรงเรียน การกระทำดังกล่าว สอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตยอย่างไร?
 ก. รับผิดชอบต่อส่วนรวม
 ข. การเคารพสิทธิเสรีภาพ
 ค. การทำงานอย่างมีเหตุผล
 ง. การมีคุณธรรมจริยธรรม
๒๙. บริษัทสยามกลกิรับคนงานพิการทำงานโดยให้ค่าจ้างเท่ากับคนที่ร่างกายสมบูรณ์ สอดคล้องกับข้อใด?
 ก. การมีคุณธรรม
 ข. การเคารพเหตุผล
 ค. การปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน
 ง. การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
๓๐. การปฏิบัติตนตามสถานภาพและบทบาท ข้อใดถูกต้อง?
 ก. คุณหมอรักษาขอรับรองเพลงหารายได้พิเศษ
 ข. ครูสันติเป็นดารานำในการแสดงภาพยนตร์
 ค. คุณแม่ของน้อยพาน้อยไปให้คุณยายเลี้ยงทุกวัน
 ง. หน่องเป็นนักเรียนที่ได้รับเกียรติบัตร “เยาวชนคนดี”
๓๑. เอกภาพไปปราศรัยหาคะแนนเสียงเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การกระทำของเอกภาพสอดคล้องกับข้อใด?
 ก. สิทธิ
 ข. หน้าที่
 ค. เสรีภาพ
 ง. บทบาท
๓๒. อเนกชวนเพื่อนไปเก็บขยะในบริเวณริมแม่น้ำ การกระทำของอเนกแสดงถึงการเป็นพลเมืองดีในเรื่องใด?
 ก. การบำเพ็ญประโยชน์
 ข. รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
 ค. ความรับผิดชอบต่อชุมชน
 ง. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น
๓๓. นกน้อยแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ไปจับกุมหลานชายของตนที่ค้ายาเสพติด ข้อความดังกล่าว สอดคล้องกับการเป็นพลเมืองดีในเรื่องใด?
 ก. ความรับผิดชอบต่อปัญหาสังคม
 ข. การร่วมมือกันแก้ไขปัญหา
 ค. ป้องกันแก้ไขปัญหาสังคม
 ง. ความซื่อสัตย์ต่อสังคม

เฉลย

คะแนนรวม ๖๔ คะแนน

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘
๗	๗	ง	ค	ก	ง	ค	ก
๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖
ก	ง	๗	ค	๗	ง	ก	ค
๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒	๒๓	๒๔
ง	ค	ก	ค	๗	ง	ก	๗
๒๕	๒๖	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒
๗	ก	ก	ง	ง	ค	๗	ค

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พระอำนาจ จนทสโร (บุญเพิ่ม)
วันเดือนปีเกิด	๒๐ มีนาคม ๒๕๒๖
ที่อยู่ปัจจุบัน	๖๗ หมู่ ๒ ต.ห้วยหิน อ.หนองหงส์ จ.บุรีรัมย์
ที่อยู่จำพรรษา	วัดราษฎร์ศรัทธาทำ อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา
การศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ กศน. หนองหงส์พิทยาคม อ.หนองหงส์ จ.บุรีรัมย์
วุฒิการศึกษา	พธ.บ. สาขาสังคมศึกษา (ครุศาสตร์ ปี ๕) วิทยาลัยสงฆ์พุทธโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (๒๕๕๔-๒๕๕๙) พธ.ม. สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (๒๕๖๐-๒๕๖๒)
Email	Amnat30@hotmail.com
Tel.	๐๖๒- ๕๔๗ - ๖๒๘๒